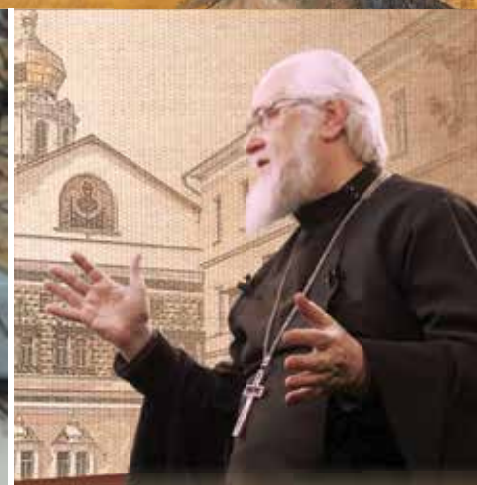

Владислав Ципин
Трулски сабор

Оксана Сјомак
Горан Мићић
Зоран Крстић
Џон Бер
Небојша Ђокић
Јулија Зајцева

*Божична и Светосавска посланица
Епископа шумадијског Јована*

фото репортажа

Прослава Божића у Епархији шумадјиској

Божјићна и Светосавска посланица Епископа шумадијског Јована

стр. 2

Дон Бер

Предање

стр. 16

Владислав Ципин

Трулски сабор

стр. 18

Оксана Сјомак, Како икона тумачи Јеванђеље - Сретење Господње.....	8
Горан Мићић, Сретење као процес спасења.....	11
Зоран Крстић, Допринос верске наставе васпитању за вредности.....	12
Небојша Ђокић, Прилог историји манастира Денковац.....	35
Јулија Зајцева, Архимандрит Зинон (Теодор).....	39

Из летописа Епархије шумадијске

Промене у Епархији шумадијској

Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована

Нова издања

Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић

Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Милић Марковић, протојереј, Марко Митић, протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј, Небојша Младеновић, протојереј, Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,

e-mail : n.milovic2@gmail.com

Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Божјићна и Светосавска посланица Епископа шумадијског Јована

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XLI,
Број 1, (247), 2020.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Божична посланица Епископа шумадијског Г. Јована о Божићу 2019. године

Ј О В А Н

ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ
СВЕМУ СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И ВЕРНОМ НАРОДУ

ОВЕ БОГОМ ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ,
БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД БОГА ОЦА, БОГА СИНА И БОГА ДУХА СВЕТОГА УЗ СВЕРАДОСНИ
БОЖИЋНИ ПОЗДРАВ:
МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

*Рођење твоје, Христче, Боже наш,
обасја свет светлошћу разума.*

Рођење Господа Исуса Христа је историјски догађај који је истовремено обрадовао и небо и земљу, али и узнемирио многе у Израилу и Римској империји. Анђели и пастири славе Га у Витлејему, мудраци са Истока, пратећи звезду водиљу, путују ка Јерусалиму, а Ирод и сав Јерусалим уплашише се доласка праведног судије. А ми верујући радујемо се овом празнику безмерне љубави Божије, јер нам се на данашњи дан у граду Давидову роди Христос Господ (Лука 2, 11), Емануил, што ће рећи: са нама је Бог (Матеј 1, 23).

Ову велику Тајну оваплоћења Бога Логоса, скривену од постања векова (Јован 1, 2), најпре су благовестили анђели Божији у божићној химни мира и љубави: *Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља* (Лука 2, 14). Придружују им се мудраци са Истока, сабирајући небо и земљу, анђеле и људе, све народе земаљске око Богомладенца Христа у Цркву Бога живог: *Јер ви сте храм Бога живог, као што рече Бог. Уселићу се у њих, и живећу у њима, и бићу им Бог, а они ће бити мој народ* (2. Коринћанима 6, 16).

Божић нас непрестано подстиче да размишљамо о свему што је Господ Исус Христос учинио за нас, својим рођењем и животом међу нама, па страдањем, васкрсењем, вазнесењем и све до пребивања у Цркви након силаска Светог Духа на апостоле.

Увек нас овај празник позива на живот у којем је Господ Исус Христос средиште. Велика је радост сваког човека када се Христос усели у његово срце. Добро је то за појединца, али и за оне који су у његовој близини, јер и они бивају удостојени радости која долази од блискости са Христом. Ако је неко, на пример због лењости, ускратио себе блискости са Господом, и његов ближњи је на губитку. Због овога, увек, а посебно данас на Божић, замолимо Господа Исуса Христа да се усели у нас и постане смисао сваког човека, сваке породице, сваке заједнице чији је заштитник данашњи празник.

Овај смисао Божића захтева од нас да се споменемо сваког човека, да га прихватимо као брата, нарочито ако је он у руднику, у хладној кући, за празном трпезом или у невољи и муци. Заједништво Божића треба да нас води у заједницу вишег

реда, када се у Цркви молимо једни за друге и када се сједињујемо са Христом у светом причешћу. На ово нас, најпре, позива Богомладенац Христос.

Божић је велика тајна, али се она открива свакоме по мери вере и труда за сопствено спасење и спасење ближњих. Овај пут не тражи сазнавање небеских тајни и онога што је скривено, што се односи на имагинарну будућност. Најпре веруј и испуњавај заповести, очисти своје срце и занемари баналност радозналости. Тако се, независно од наших нагађања и слутњи, не случајно, догодило и Оваплоћење Исуса Христа. Божић је дело промисла Свете Тројице када нам се Бог открио по мери нашег узраста, наше вере.

Ако је Васкрс најјаснији хришћански празник, Божић је најнепосредније доживљен. И зато је Рождество најдубља инспирација у свим областима духа и цивилизације. Пророштва Старог завета то на сваком месту истичу, док Нови завет непревазиђено јасно потврђује. Разјашњавају га свети Оци и богослови, о њему узвишено певају химнографи и мелоди, да би га најављивали доживела народна побожност у сећању, богослужењу и обичајима. То је неописива и неисцрпна ризница – од века скривене тајне – која постаје свечовечански, васељенски посед, али и сваког човека, сваке душе понаособ.

Дух света и ово наше доба одвајају и удаљују човека од суштине празника, па се празничне манифестације најчешће одвијају изван његовог светотајинског смисла и тако заборављамо црквени садржај и смисао Божића. Али, за оне који желе и воле да духовно доживе Божић, и истовремено очисте своје срце узвишеним и чистим стиховима богослужбених химни, долазак Божића представља једини смисао данашњице. Жељно ишчекују поруку анђела: *Јер вам се данас роди Спас, који је Христос Господ, у граду Давидову* (Лука 2, 11), иза које следи спасоносна химна: *Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља* (Лука 2, 14). Тада ширимо своје срце, без оклевања и помисли сумње, па подражавамо пастире, препознајемо глас анђела и Божију поруку и хитамо да се поклонимо великом Богу, неометани од духа нашег времена.

Рођење Христово најјасније се очитува у срцу човекијем, на шта превасходно указују Оци Цркве, као на пример Свети Максим Исповедник.

ведник: „Слово Божје, Које се тада родило у телу у Витлејему, рађа се духом драговољно, из човекољубља, код оних који то желе. И постаје одојче и себе уобличава у њима кроз врлине. И појављује се онолико колико зна да то може да види онај ко Њега прима... Гледајући са мудрошћу силу тајне, апостол Павле каже: Исус Христос је исти јуче и данас и у векове векова, јер познаје да је тајна увек нова и никада не застарева када се у уму доживљава.“

Христос се непрестано и свуда рађа. Рађа се и у мраку наших страсти и у ћутању човековог срца. И ми не можемо знати са колико вапаја и кроз какву борбу и агонију пролази човеково срце да би се у њему родио Христос. Битка се води и дању и ноћу. И нико не може да зна стремљења човекове душе, његову молитву: *Господе, Исусе Христе, дођи и усели се у нас*, не може да зна ону чудесну тајну што се свршава у човеку благодаћу Христа који се рађа.

Од дана историјског Христовог рођења па све до данас, многи Божији избраници постадоше светитељи. Они су одувек били смерни поклоници Христови који су непрестано, уз болну борбу, подвиг и молитву, чистили пећину свог срца да би били рођени од Христа и христоносци. Они сами, њихово стремљење, њихов живот и њихов пример показују нам пут и начин на који треба да доживљавамо ово натприродно чудо, отварају нам врата и радост раја унутар пећине.

Божићни тропар почиње стихом *Рођење твоје, Христе Боже наш, обасја свет светлошћу разума*. Отац

Александар Шмеман ове речи тумачи на следећи начин: Рођење Христово омогућава просвећење разума јер је обасјало свет светлошћу. И људски разум, пре или касније, окренуће се извору разума и светлости, окренуће се Богу који је дошао у свет ради човековог спасења. А најважнију поруку Божића слушамо сваки дан у цркви кроз анђелску песму: *Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људима добра воља*.

Данас, више него икад, потребни су мир на земљи и добра воља међу људима и народима! Мир на земљи и добра воља међу људима вечити је вапај и неба и земље. Упитаће неко, какав мир, каква воља и међу каквим људима? Црква увек одговара – јеванђељски, Божићни, Божански Мир који се роди у Витлејему јудејском. Мир само доноси новорођени Богомладенац Исус Христос. Он сам јесте Мир Божији међу нама. Препознајемо Га, прихватимо Га и нека Он постане наш Мир у немиру овог света! Добру вољу међу људима доноси овај Божански Мир.

Данашњи недостатак добре воље у свету, па и међу нама хришћанима, показује одсуство Мира Божијег међу нама. Да бисмо имали мир међу собом, неопходно је најпре успоставити лични мир са својим Богом, нашим Богом. Помиримо се са Њим кроз покајање, кроз вапај апостола Петра: *Господе, спаси ме!* Онда ћемо лако, као деца Божија, као народ Божији, као браћа и сестре, успоставити и добру вољу и мир међу собом.

Ми се увек молимо Богу Мира за мир у отаџбини нашој и у целом свету, за мир међу нама. Ширећи мир, потврђујемо да верујемо у Бога Мира. И не заборавимо да мир зависи од сваког појединца. Зато нас Свети апостол Павле и опомиње: *Ако је могуће, колико до вас стоји, имајте мир са свим људима* (Римљанима 12, 18). Мир започиње у човеку, па се шири на друштво. Али и немир почиње у човеку да би се раширио на друштво. Свети владика Николај се питао како народи излазећег сунца имају мир, а народи залазећег сунца – немир? Дошао је до одговора да су разлог решена и нерешена питања живота.

Сви желе мир, али мира никад мање, ни у душама нашим, ни у целом свету. Живимо у времену када су праве вредности обезвређене и омаловажене, у времену када, нажалост, зло потиरे добро, када немир надвладава мир. Људи данас много говоре и пишу о миру, настоје да се мир усели у људе, али њега је све мање и мање у људима. Зашто човек данашњице нема мира у себи и око себе? Последица је то мишљења да мир треба да дође сам од себе и да земља и овај свет могу донети прави мир и спокојство. Међутим, мира нема без Бога, јер је Спаситељ у свом Јеванђељу рекао: *Мир вам остављам, мир свој дајем вам; не дајем вам га као што свет даје* (Јован 14, 27). Када човек јеванђељске истине доживљава са радошћу у Господу, када све своје бриге молитвом и мољењем преноси на Њега, онда у душу силази Мир Божији који превазилази сваки ум. То је мир који ум људски ни замислити не може, а камоли остварити и доживети човек без Бога. Прави мир долази од осећања вечне истине, од осећања Бога живог, истинитог и бескрајно човекољубивог. Тај и такав мир доноси нам Божић и Богомладенац Христос.

Славећи Божић морамо знати колико нас Бог воли и да је Бог, који је све створио, постао човек због нас, да се због нас родио и дошао у овај свет. И зато је Божић права прилика да човек постане бољи. Божићна радост долази да да меру и смисао животу сваког искреног хришћанина. Нажалост, овај смисао ће изостати ако се удаљавамо од себе и настојимо да за наше нехришћанско живљење изговор тражимо у манама другог, у недостацима ближњег. Замолимо Богомладенца Христа да нам

помогне да препознамо у себи просвећеност мудраца, чистоту Јосифове вере, радост пастира који су угостили Богомладенца Христа. Угостимо и ми Христа вером, љубављу, милосрђем, поштењем и добротом.

Поклонимо Му се, јер је изволео да се роди као један од нас, а све због нас и ради нашег спасења. Поклонимо Му се због Његове неизмерне љубави према свему створеном, а нарочито према човеку. И радујмо се и ове године Новорођеноме у нади да ће да загреје срца наша и да ће снагом моћи своје помоћи да се у душама нашим рађа оно што је богоугодно, што је добро, честито и постојано, да ће се у нама зацарити Мир Божији, Правда Божија, Љубав Божија.

Са овим мислима и молитвама Богомладенцу Христу, драга наша децо духовна, и са жељом да вам свима Божић донесе радост и утеху, мир и љубав, да нас Божић сабере једне са другима, поздрављамо вас сверадосним поздравом:

**МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!
ВАИСТИНУ СЕ РОДИ!**

Срећна и Богом благословена наступајућа Нова 2020.
година!

Ваш молитвеник пред Богомладенцем Христом

Еп. Јован

Епископ шумадијски

Преподобни Нектарије (Тихонов)

МИСЛИ И ПОУКЕ

Спољашње припада нама, а унутрашње благодати Божијој. Зато савршавајте спољашње и када оно буде у исправном стању, тада ће се и унутрашње обликовати. Не треба желети или тражити чуда. Ми имамо једно чудо – Божанствену литургију. Она је највеће чудо којем се треба приљубљивати свом душом.

Гледајте, каква лепота: сунце, небо, звезде, дрвеће, цвеће... А знамо да претходно ничег није било! Ничега! Бог је из ничега створио овакву лепоту. Тако и човек: када искрено дође до сазнања да је он – ништа, тада Бог почиње творити од њега велико.

Веома је добро ако Господ дуго не чује молитве. Морамо само наставити да се молимо и да не очајавамо. Молитва је капитал: што капитал дуже лежи, то већи проценат доноси. Господ шаље своју милост онда када је то Њему благоугодно. Онда када нам је корисно да је примимо. Ако нам је било шта крајње неопходно, тада се треба два-три пута помолити и за испуњење молбе морамо благодарити Богу. Понекад након годину дана Господ испуњава молбу. Узмите пример Јоакима и Ане. Они су се целог живота молили и нису очајавали, већ су се стално надали. И какву им је утеху послао Господ!

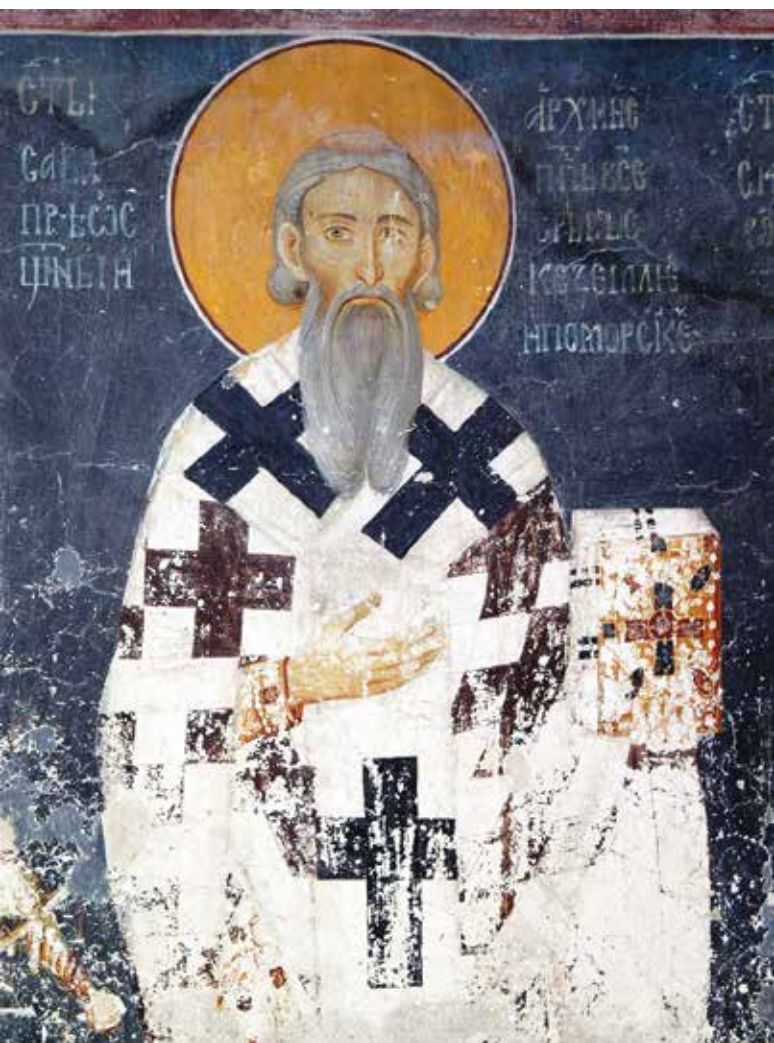

СВЕТОСАВСКА ПОСЛАНИЦА ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ Г. ЈОВАНА О СВЕТОМ
САВИ 2020. ГОДИНЕ

ЈОВАН

МИЛОШЋУ БОЖИЈОМ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ
СВЕМУ СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И ВЕРНОМ СВЕТОСАВСКОМ НАРОДУ ОВЕ БОГОМ
ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ,
БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД БОГА ОЦА, БОГА СИНА И БОГА ДУХА СВЕТОГА
И ДА МОЛИТВЕ СВЕТОГ САВЕ БУДУ СА СВИМА ВАМА

Српска историја и култура богате су духовним херојима и светитељима, али нико од њих није тако омиљен и толико утицајан међу Србима као Свети Сава који је постао и остао пример како се служи Богу, Цркви и ближњима. Постао је симбол духовности, људскости, просветитељства и оданог служења својој вери и своме народу. Животом и делом постао је духовник и предводник српског народа у Царство Божије, он је *учитељ пута који води у живот*, како се и каже у његовом тропару. За све што је учинио на нашем оплемењивању и узрастању у Христу, дугујемо му велику захвалност и благодарност.

Како још од времена другог покрштавања Срба у деветом веку није постојала јединствена црквена организација на просторима где су Срби живели, природно је да се то негативно одразило на њихову свеукупну християнизацију као и на формирање менталитета српског народа и идеологије српске државе. Граница између Цариграда и Рима, између источне и западне цивилиза-

ције, пролазила је кроз српске земље све до дванаестог и почетка тринаестог века. Сукоб између различитих догматских учења и опречних интереса, представљао је крст за Србе и изазивао је дубинску духовну и историјску недоумицу којом хришћанском центру да се приклоне – Риму или Константинопољу.

Ову дилему и овај изазов разрешавају две најзначајније личности српске историје, велики жупан Стефан Немања и његов син Растко, први српски архиепископ – Сава. Захваљујући њима и њиховом делу, српски народ је коначно поставио темеље свог хришћанског идентитета. Њиховим радом се окончава један релативно дуг историјски и духовни процес током којег долази до уједињења и хомогенизације српског народа, који се нашао на раскршћу Истока и Запада, али, истовремено, несумњиво почиње и нови период црквеног узрастања Срба као народа Божијег.

Док се Стефан Немања, макар у почетку своје државне делатности, руководио политичким интересима, његов син Сава, од почетка вођен теолошким, духовним и еклисиолошким мотивима, потпуно свесно бира православни Исток и Источну Цркву. Ученик Свете Горе, удубљен у сва црквена и политичка збивања свога времена, одлучио се без колебања за Цариград који се тада сматрао седиштем Источне Цркве.

Најважнија брига Светог Саве била је како да уведе свој народ у Цркву и да га Црквом спасава. Свети Сава није могао да очекује да ће добити аутокефалију од Латина имајући у виду тежње Рима за апсолутном влашћу над васељенском Црквом. Иако су ове тежње постојале и у Цариграду, на Истоку је, ипак, одувек била жива свест о појму и стварности помесне Цркве, онакве каква је створена и каква је постојала у првим вековима хришћанства.

Организујући живот Српске архиепископије, Свети Сава је, поред постојеће три, основао још осам нових епархија. Седиште црквеног живота било је премештено, још у време Савиног оца из Раса у манастир Студеницу. Међутим, пошто се изборио за аутокефалију Српске Цркве, Свети Сава је преместио седиште архиепископије у Жичу, манастир који је основао заједно са својим братом Стефаном. За епископе нових епархија одабрао је најбоље монахе међу својим ученицима са Свете Горе. Такође је превео Свете каноне Цркве и црквена правила, како би новопостављени епископи поступали у складу са њима. Сам је неуморно обилазио целу Србију, проповедајући Јеванђеље, утврђујући народ у вери, у хришћанском владању и живљењу. Саградио је многе цркве и манастире, а где не би успео да подигне цркву, остављао би за собом макар крст као сведочанство Христовог присуства. И није уопште случајно што је лик Светог Саве остао да живи у целокупном

црквено-народном предању, у легендама и причама везаним за многобројна места, топониме и хидрониме широм српских земаља.

У сваком покољењу Свети Сава се указује као пример чијим вредностима стремимо, под чијим окриљем стварамо ведрију и бољу будућност. Зато је Свети Сава вечити путоказ свима нама.

Живот Светог Саве је био потпуно духован и увек проткан вером у Бога, па је сведочанством сопственог живота поучавао да је темељ истинског духовног живота пре свега права вера. За Светог Саву вера није једна од врлина, она је била – *свеврлина*. Она је животни став и унутарње стање и утемељење целокупног човековог бића. То је темељ на коме се изграђује унутарњи човек. Као таква, права вера је небески дар који се стиче подвигом, трудом, молитвом и проливањем сопствене крви. Свети Сава је учио да неверје, или лажна вера, могу бити само људско уверење које не доноси спасење. Неверје и лажна вера не сједињују човека са Богом, него га одвајају од Њега, постављајући на Божије место идоле и лажне богове.

Први српски архиепископ је учио свој народ да је пре свега потребно веровати у Бога, *јер онај ко прилази Богу, треба да верује да Бог постоји и да Он награђује оне који Га траже* (Јеврејима 11, 6). По учењу Светих отаца и нашег Светог Саве, вера је почетак нашег сједињења са Богом.

У *Беседи о правој вери*, Свети Сава нас учи да нам вера открива Бога и све оно што је Божије. Зато је вера свевидеће око, њоме душа гледа Бога и иде за Богом. Свети апостол Павле нам каже: Вером ходимо, а не знањем. То не значи да вера није знање, напротив, она је изнад знања јер нам открива оно што је скривено, а што нашим знањем не можемо дознати. Вера је, као и љубав, заборав на себе, то јест одрицање од свога ја, односно излазак из себе, јер ко верује тај не припада себи већ Ономе у кога верује. Свети Владика Николај је записао: *Вера нам треба да би се могли надати, нада да би могли живети, а љубав да би могли као културан народ живети*. Додајмо још да је права вера слободна, јер ослобађа човека од самог себе, од робовања материјалном, од гордости, сујете и надмености. Вера је принос, даривање. Ко највише верује, тај највише даје. Вера је љубав. Она ништа не тражи. Ако се даје да би се нешто добило, не добија се ништа, а губи се све. Вера је својство само људских бића. Вера је чежња, жудња, надом испуњено ишчекивање нечега што се жели. Вера је додир другог. *Вера је потврда ствари невидљивих* (Јеврејима 11, 1).

Свети Сава нас је ујединио у Цркви Христовој као богочовечанском Телу Његовом и створио је од нас један хришћански народ. Привео је Србе ономе најлепшем у човечанству: православној вери, православној Литургији, православним иконама, православном појању, православним молитвама и начину живота. Између сваког од ових подвига, повлачио се у молитвену осаму, било у испосницу у Кареји или испосницу изнад Студенице, онако како се Христос често осамљивао и молио Оцу Небеском.

Гледајући Светог Саву нашим духовним очима, као изабраника и угодника пред Богом, данас, на овај његов дан, имамо ту радост да са њим будемо молитвено блиски, отвореног срца и да га искрено замолимо да се моли за нас, да нас штити и чува да нам безбожници не угрожавају нашу веру и да нам не отимају свете храмове и манастире, како то данас чине у Црној Гори. Свети Сава је моћан Христом јер је он Христом живео и живи у Њему, па су зато моћне и његове молитве. А оне су још моћније ако тим молитвама придружимо и наше молитве Богу и Светом Сави. Велики

је Бог, али је Богом велики и Свети Сава. И највећи је међу нама.

Посматрајући Светог Саву кроз његов анђелски живот и дела на земљи, ми га видимо првим и највећим у роду српском. Видимо га као сталног молитвеника пред престолом Божијим. Он се није иселио из свога потомства, већ је стално настањен и усељава се у наш

подмладак. Његов свети живот постао је свећњак свенародног олтара нашег који обасјава целу земљу нашу, загрева срца свих и подиже ниво духовности до престола Божијег. Како је засијао пуном светлошћу пре толико векова, тако сија и данас, јер су му дела неумрла. Зато у молитвама које данас упућујемо Светом Сави са нашег духовног жртвеника, уздигнимо наше мисли Богу. Не треба нам много мудрости колико мало добре воље да разумемо оно чему нас је учио наш Свети Сава. Учио нас је да живимо по Божијим заповестима и да у живот посебно преточимо две заповести Божије – о љубави према Богу и ближњима.

Велику захвалност и благодарност дугујемо Светом Сави за његово највеће дело – што је српски народ добио своју аутокефалну Цркву чији јубилеј смо прослављали у прошлој години. Наша самостална Црква плод је љубави, надахнућа и прегнућа Светога Саве. Плодови тог великог догађаја су непобитни и далекосежни. Они обележавају сву нашу историју у свим областима живота, науке, културе, уметности, духовности и државности – једном речју, идентитета и самога историјског бића и опстанка нашег народа. Под окриљем аутокефалне Цркве, архиепископ Сава успева да покрене све стваралачке снаге народа, да одушеви, да понесе, да упали

огањ вере и унесе Јеванђеље Христово у сваку душу, у све односе, у васцели народни живот.

Наше јубиларно сећање на Светог Саву, осам векова после добијања аутокефалије, представља доказ да наша генерација има толико духовног здравља, толико јасну визију наше историје и толико етичке свести да се у њој лик Светога Саве може огледати као у чистом огледалу. Све ово говори не само о Светом Сави, него и о нама који напрежемо све своје духовне снаге и сакупљамо их као светлост у сочиво да би што потпуније сагледали и што боље доживели горостасну личност духовног родитеља српског народа. Кроз ту чистоту сагледајмо лик Светог Саве исто онако јасно као што је он био јасан и диван нашим прецима који су га пре осам векова гледали телесним очима са устрепталим срцем од блажене радости и дивљења. Сагледајмо и угледајмо га и ми нашим духовним очима пред престолом Божијим и замолимо га да се моли за нас!

Браћо и сестре, наша децо духовна, српски народ се у то време – баш као и данас – налазио на географској, духовној и политичкој вододелници. Без обзира на другачије околности које нас данас окружују, потребно је да мудро и благоразумно водимо двоједни брод српског народа, српске Цркве и српске државе, кроз Сциле и Харибде сукоба Истока и Запада. Знајмо да је данас, као и увек, важно да не заборављамо суштинске вредности, јер људи су постали неосетљиви, непажљиви једни према другима. Заборавили смо колика је дубина људског срца, колика је ширина људске душе. Једностраност нас је сузила, смањила, изоловала и изобличила. Постајемо све мање храбри и све више зли. А страх животу каља образ и ми често немамо ни ону најелементарнију људску храброст. Свети Сава, са својом христоликом слободом, небопарном речју, дерзновенијем, знањем и мудрошћу, уз помоћ Христа, знао је створити народ и државу. А ми ћемо сачувати оно што смо од светих предака примили ако Светог Саву будемо гледали унутар Христа и ако не будемо бежали од крста, то јест од трпељиве љубави која нас упућује једне другима и никада не одваја једне од других, посебно од наших корена и наших светитеља, а на првом месту од Светог Саве. Томе нас могу поучити и речи Светог Саве, који каже: „Ја вас родих, децо, угледајте се на мене и са љубављу и брижљивошћу трудите се љубимци моји, јер свако ко се труди од зла ће се сачувати. Са страхом Божијим веру чувајте и све заповести Божије како треба извршујте... Божјом мудрошћу поучавајте се... Овај живот свршава се... Нико од нас неће остати овде... да пажљиво и свето живимо у данашњем веку и паметно да проводимо време јер су дани озбиљни.“

Позивајући вас, драга Наша децо духовна, да се увек сећамо ових Савиних мудрих поука, са жељом да нас Свети Сава води и руководи, остајемо Ваш молитвеник пред Господом и пред Светим Савом.

Епископ шумадијски

Еп. Јован

Дано у престолу Нам граду Крагујевцу 27/14. јануара 2020. године

Оксана Сјомак

КАКО ИКОНА ТУМАЧИ ЈЕВАНЂЕЉЕ – СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

Само је јеванђелиста Лука описао сцену Сретења. Окренимо се првоизвору (Лк. 2, 22–39), а затим иконописним обрасцима, који су предивно протумачили један од дванаест највећих празника.

кротка је и тиха; али такав је постао за нас и Спаситељ свих, поседујући и највишу кротост, и, слично грлици (гласом својим) наводњавао је поднебесје и испуњавао својом милозвучношћу сопствени виноград, то јест нас који верујемо у Њега”³.

„И гле, беше у Јерусалиму човек по имену Симеон, и тај човек беше праведан и побожан, који чекаше утеху Израилеву, и Дух Свети беше на њему. И њему беше открио Дух Свети да неће видети смрти док не види Христа Господњег”.

Познато је да се лик праведног Симеона повезивао са Старим Заветом и намученим земаљским животом човечанства⁴.

Старозаветни праведник Симеон – то је човек који је поживео, сагласно Предању, више од три века. Старац је знао да неће напустити овај свет пре него што својим очима види Спаситеља који је дошао у свет. Није се само праведни Симеон мучио очекивањем. Верујући Јудејци, његови савременици, живели су у предворју јављања Месије, Оног ко ће им дати искупљење грехова. Симеон се узима овде као лик једног човека и истовремено свих људи Старог Завета, који су се молили за долазак Христа Господа⁵.

„И Духом вођен дође у храм”.

Богомладенца су донели у Јерусалимски храм, који је било прописано изображавати на иконама Сретења овако: „У храму под сеницом, на чијем је врху купола, стоји трпеза (од грчког престо); на њој је видљива златна кадионица”⁶.

На икони Сретења престо под сеницом заузима централно место. Сеница (киворија) на иконама приказивала се у

виду сфере или шатора. Киворија на икони знак је тога да се догађај одвија у православном храму⁷. У олтару, на престолу, можемо видети свештене предмете повезане са Божанственом литургијом, Евхаристијом.

„И кад унесоше родитељи Младенца Исуса да изврше на Њему оно што је уобичајено по закону, Он га узе у наручје своје и благослови Бога и рече: Сад отпушташ у миру слугу свога, Господе, по речи својој, јер виде-ше очи моје спасење твоје, које си уготовио пред лицем свију народа, светлост да просвећује народе и славу народа твојега Израилја”.

Символ свештеног примања Симеоновог јесу његове руке, прекривене тканином. Руке могу да се приказују покривене код свих који су окруживали Младенца Христа. Знаком страхопоштовања такође се сматра платно на рукама Симеона Богопримца⁸.

Овакво платно често се изображава на иконама Сретења. Постоји и другачије тумачење његовог значења.

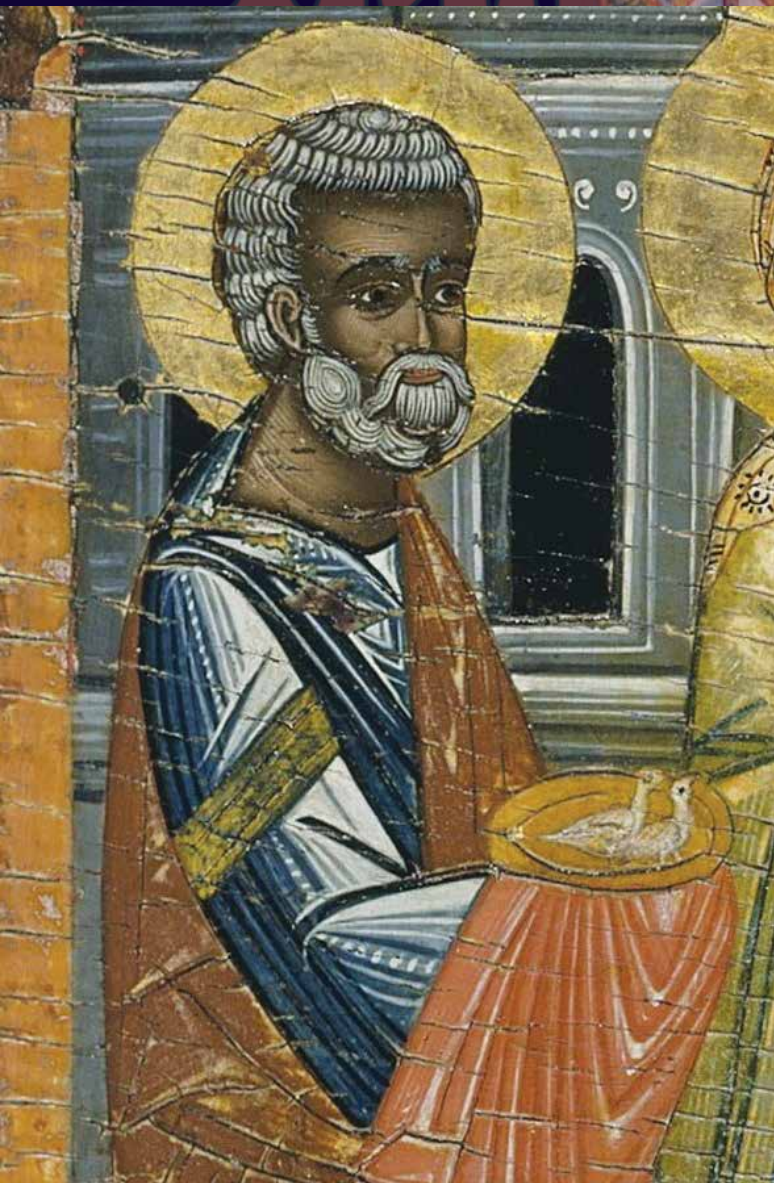

„А када се испунише дани за очишћење њихово по закону Мојсејеву, донеше га у Јерусалим да га ставе пред Господа, као што је то написано у Закону Господњем, да се свако дете мушко које најпре отвори материцу посвети Господу, и да принесу жртву као што је речено у Закону Господњем: две грлица или два голубића”.

Свети Софроније је овако схватио симболику жртвених грлица: „Овим је Христу било угодно да јасно покаже да су они који му приступају имали умереност, чистоту, незлобивост...”¹.

Блажени Теофилакт Бугарски саопштава да су грлице биле символ чистог супружничтва, из којег се рађају деца. Птицу грлицу он назива целомудреном, указујући на то да је она моногамна².

Свети Кирил Александријски пита и одговара: „Али на шта указује грлица и шта значи друго, то јест птић голубињи – хајде да то пажљиво размотримо. Дакле, прво, то је једна од најмилозвучнијих пољских птица, друго

Лик Младенца Христа, којег Симеон Богопримац држи на белом платну, тумачи се као евхаристијски хлеб. Непокривене ногице Богомладенца разумеју се као символ Јагњета и Жртве.

Сагнута фигура Симеона, који прихвата Бога, доживљава се као „сасуд, који прима благодат, а руке старца, смирено покривене крајем одежде, образују престо који је припремљен Спаситељу”. У руци Спаситеља,

који седи на „престолу”, може бити свитак – символ отпуштања грехова⁹.

„Јосиф и Мати Његова чуђаху се томе што се говораше о Њему. И благослови их Симеон, и рече Марији, Мајци Његовој: Гле, Овај лежи да многе обори и подигне у Израиљу, и да буде знак против кога ће се говорити...”

Пророчанство праведног Симеона, који је већ ступио у Нови Завет, слаже се с оним што је раније рекао старозаветни пророк Исаије (Ис. 8:14): „И биће Он освећење, и камен спотицања, и стена саблазни за оба дома Израилева, замка и мрежа за житеље Јерусалима”¹⁰.

Сретење Господње – то је и сусрет Старог са Новим Заветом. Символ везе одлазеће старозаветне епохе и нове хришћанске – црвена тканина – велум (од латинског парус), која покрива архитектонска узвишења.

Присутство велума говори још и о томе да догађај протиче унутар просторије¹¹. Постоји мишљење да у сцени Сретења велум представља црвену храмовну завесу, коју је саткала Богородица, и да се појављује као прволик Евхаристије¹².

„И Теби самој пробошће мач душу, да се открију помисли многих срца”.

Предсказујући крсна страдања Спаситеља, Симеон, по мишљењу Григорија Ниског, опомиње Богородицу да ће је ранити и помести смрт Сина на крсту, док не наступи Васкрсење Христово¹³.

„Овде такође беше Ана пророчица, кћи Фануилова, од племена Асирова, већ поодмаклих година, која је седам година живела са мужем од девојаштва свога; и она, удовица од око осамдесет четири године, не одлажаше од храма, и служаше Богу дан и ноћ постом и молитвом.

И она у тај час дође, и слављаше Господа, и говораше о Њему свима који чекаху избављење у Јерусалиму”.

О Ани је било речено да је она „старица и пророчица, која представља закон... који је дотрајао и чије је уништење близу”, и која „није јасно говорила о Христу, али је њен говор био користан разумним слушаоцима, као и предсказање велике тајне закона у прасликама и пророштвима”¹⁴.

Свитак у руци праведне Ане тумачи се као знак пророштва¹⁵.

У њеним рукама је може бити свитак, замотан или развијен. Уколико је развијен на њему пише: „Где, поста свима чудесно избављење у граду Јерусалиму”, или „Ево се приближи избављење свим живима”. Или, сагласно Ерминији, „Ана пророчица указује на Христа и држи хартију са речима: Овај младенца створи небо и земљу”¹⁶.

Постоји верзија да је Ана прволик Силаска Светог Духа, када ће „и синови и кћери пророковати”¹⁷.

„И када извршише све по закону Господњем, вратише се у Галилеју у град свој Назарет”.

Тако се догодило Срећење. Јеванђеље нам је открило велико смирење Светог Јосифа Заручника и Пресвете Богородице у поштовању Закона Божијег, и јавило оштриту духовног виђења праведника, који су узрасли до способности да спознају обећање Христа у четрдесетодневном Младенцу. Икона Срећења упила је у себи драгоцено искуство богословског тумачења и показала очекивања спасења целог човечанства, изобразивши хришћански храм и Тајну Евхаристије која се десила у њему на фону одлазећег Старог Завета. И данас за сваког ко се причешћује Светим Животворним Тајнама Христовим – Евхаристија је срећни трен Срећења Господњег.

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ *Размышления о двенадцятих праздниках: Рождество Пресвятой Богородицы, Рождество Христово, Обрезание Господне, Сретение Господне* / митрополит Вениамин (Федченков). М.: Правило веры, 2008.

² Блаженный Феофилакт Болгарский. *Толкование на Евангелие от Луки*.

³ Святитель Кирилл Александрийский. *Две гомили на Сретение из „Толкования на Евангелие от Луки”*.

⁴ *Размышления о двенадцятих праздниках: Рождество Пресвятой Богородицы, Рождество Христово, Обрезание Господне, Сретение Господне* / митрополит Вениамин (Федченков). М.: Правило веры, 2008. С. 383.

⁵ *Торжество Фаворского Преображения. Мысли о православной иконе* // Инок Григорий (Круг). М.: Аксиос, 2002.

⁶ *Ерминия, или наставление в живописном искусстве, составленное иеромонахом и живописцем Дионисием Фурноаграфиотом*.

⁷ *Краткий иконописный иллюстрированный словарь* / В. В. Филатов. М.: Просвещение, 1996. С. 83.

⁸ *Краткий иконописный иллюстрированный словарь* / В. В. Филатов. М.: Просвещение, 1996. С. 175.

⁹ *Торжество Фаворского Преображения. Мысли о православной иконе* // Инок Григорий (Круг). М.: Аксиос, 2002. С. 126.

¹⁰ *Размышления о двенадцятих праздниках: Рождество Пресвятой Богородицы, Рождество Христово, Обрезание Господне, Сретение Господне* / митрополит Вениамин (Федченков). М.: Правило веры, 2008. С. 402.

¹¹ Языкова И. К. *Богословие иконы. Словарь терминов*.

¹² „Читаем икону”: Передача 8. Сретение. – Радио „Град Петров” // Эл. ресурс: <http://www.grad-petrov.ru/broadcast/tsikl-peredach-chitaem-ikonu-peredacha-8/>

¹³ *Размышления о двенадцятих праздниках: Рождество Пресвятой Богородицы, Рождество Христово, Обрезание Господне, Сретение Господне* / митрополит Вениамин (Федченков). М.: Правило веры, 2008. С. 402.

¹⁴ *Размышления о двенадцятих праздниках: Рождество Пресвятой Богородицы, Рождество Христово, Обрезание Господне, Сретение Господне* / митрополит Вениамин (Федченков). М.: Правило веры, 2008. С. 403.

¹⁵ Блаженный Феофилакт Болгарский. *Толкование на Евангелие от Луки*. С. 196.

¹⁶ *Ерминия, или наставление в живописном искусстве, составленное иеромонахом и живописцем Дионисием Фурноаграфиотом*.

¹⁷ *Иконография восточно-христианского искусства*.

Горан Мићић, протонамесник

СРЕТЕЊЕ КАО ПРОЦЕС СПАСЕЊА

Сретење је, као празник који се већ вековима слави у Цркви Христовој, увек изазивало егзегетску пажњу. Сретење је празновано од самих почетака, али је торжествено празновање овога важног дана установљено око 544. године, у доба владавине Светог цара Јустинијана. Комплексност догађаја који се славе у овом празнику доприноси разноврсном тумачењу, како личности тако и идеја у самом празнику.

Свето Писмо каже како је у четрдесети дан по Рођењу Христовом, Пресвета Дјева донела свог Сина у јерусалимски храм да га, у складу са Законом, посвети Богу и очисти себе (Левит 12, 2-7; Излазак 12, 2). Иако ни једно, ни друго није било потребно, јер дете беше – Бог, а мајка – Богородица, ипак Творац није желео да се

ласка из *смрти у живот*. Парадоксалност се огледа у свакој речи старца који је дуго чекао кончину. Зашто? На ово питање врло је важно дати одговор.

У време египатског цара Птолемеја Филадельфа (309. пре Христа – 246. пре Христа), Симеон је изабран као један од седамдесеторице, којима је поверен посао преводјења Светог Писма са јеврејског на грчки језик. Када је преводио књигу пророка Исаије, и дошао до пророчанства: „Ево Дјева ће затруднети и родиће Сина“, Симеон се збунио, и желео да ножем избрише реч „Дјева“ и замени је речју „девојка“, те је тако и преведе на грчки. Међутим, у том тренутку, јавио му се анђео Божји и задржао га да не уради оно што је намерио, уз речи да је пророчанство истинито, и да је исправно и смислено

записано. Уз то му је весник Божји пророковао да неће умрети док не види Месију рођенога од Дјеве. И тако је и било... Дакле, из Симеоновог незнања долази до истинског богопознања, из природе обичног човека рађа се могућност препознавања личности Богочовека. Симеон исповеда да је он Божји слуга, јер је сада видео спасење за све народе и светлост која све обасјава. Тако сваки човек од свог детињства трага за својим Творцем, за Оним који је створио свет, трага за Богом, а када Га спозна и препозна, долази до богопознања које се открива у Цркви, у учествовању у Светој Евхаристији, у благодарењу Богу за сва добра, али и у препознавању Божијем у Светој Чаши, односно у Причешћу.

Када је младенца Исуса Дјева Марија донела у храм јерусалимски, Дух Божји је то јавио Симеону. Симеон је одмах отишао у храм и тамо је препознао и Дјеву и Младенца по светлости која је зрачила око њихових глава као ореол, а затим и спознао Бога. Радостан старац узео је малог Христа на руке своје и рекао за Христа Младенца:

„Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израиљу, и да буде знак против кога ће се говорити“ (Лк 2, 29 и 34). Сведок овог догађаја била је пророчица Ана, кћи Фануилова, која и сама познаде Месију и објави Га народу. Ани је тада било осамдесет четири године. Ускоро по том престави се у Господу Симеон Богопримац. Ана, која је од младости служила Богу у храму постом и молитвама, прослави Бога и објави Јерусалимљанима долазак Месије, кога је чекао и Симеон и израиљски народ. Дакле, Симеон и Ана су били боготражитељи који су у догађају Сретења нашли своје лично, и пророковали Спасење свих људи, изабраног народа израиљског, односно народа у Цркви Христовој који очекује Други Христов долазак и спасење у Царству Небеском.

Кроз овај празник, Бог и Црква сваком човеку дају јасну поруку – из *незнања*, када се човек покаје и буде искреног срца, долази до *богопознања*, које сваком човеку помаже да учествује у Светој Литургији и тако досегне *спасење* у Царству Божијем и сусретне се (Сретење) лицем к лицу са Богом Живим.

огреша о Закон, који је Он дао кроз свог слугу и пророка Мојсија. Испуњење домостроја спасења извире из ове почетне ситуације у празнику Сретења. Дакле, све што је написано треба да се збује.

Како се све у овом празнику десило? Тог дана био је ред да у храму служи првосвештеник Захарија, отац Јована Претече и Крститеља, тако да је он поставио Дјеву Марију не на место за жене, него на место за девојке у храму. И у овом наизглед небитном потезу огледа се важност препознавања деловања Бога у историји. Приликом овог догађаја, у истом храму, појавиле су се две чудне личности: старац Симеон и Ана, кћи Фануилова. Овде истичемо Симеона. Праведни старац узео је на своје руке Месију и изговорио: „Сад отпушташ у миру слугу својега, Господе, по речи својој, с миром; јер очи моје видеше спасење твоје; спасење које си припремио пред свим народима, светлост да обасја незнабошце, и славу народа твога Израиља.“ Ова исповедна реченица указује на важност Симеоновог живота, а узор је за оно што би требало да сваки човек изговори приликом пре-

Др Зоран Крстић

ДОПРИНОС ВЕРСКЕ НАСТАВЕ ВАСПИТАЊУ ЗА ВРЕДНОСТИ

Циљ мог излагања¹ је разматрање појединих аспеката појма вредности генерално, а затим и скретање пажње на појединачне вредности за које сматрам да су аутентично људске, а затим и питање да ли су оне актуелне и препознате у нашем друштву баш као вредности

за које се млади људи припремају и васпитавају током свог школовања и најзад, покушај да се одговори на питање да ли православни катихизис који постоји у нашем државном систему школства скоро две деценије, доприноси том циљу. Методолошки приступ овој сложеној проблематици који ћу користити биће теолошко-социолошки.

Савремени друштвени контекст

Током двадесетог века за већину социолога, па и теолога основни феномен савремених друштава са хришћанским наслеђем је био процес секуларизације. Сматрало се да је то карактеристика која кључно одређује поменуто друштво. Религија прогресивно губи друштвени значај, људски живот се утврђује на разуму, науци и из ње проистеклој технологији и још даље, као

коначни закључак, да је тај процес незаустављив. Посебно је у социологији религије такво мишљење кулминирало шездесетих година прошлог века. Међутим, као и много пута у историји, догађаји су изневерили људска очекивања. Од седамдесетих година па надаље имамо за многе, потпуно неочекивани процес „повратка светог“ у јавну сферу. Такви неочекивани духовно-културолошко-историјски токови су приморали добар део социолога да преиспитају своје чврсте ставове везане за секуларизацијски процес. То се и десило. У теорији, појам секуларизације више није основни појам којим се карактеришу савремена друштва. Историјски токови су показали да секуларизација није незаустављив процес и да се у друштву могу детектовати и упоредни, десекуларизацијски процеси. То се дешава и у западним друштвима а још више у источним после слома комунистичке идеологије, укључујући ту и наше друштво.

Као илустрацију навешћу следећи пример:

Прва истраживања религиозности студената у нашој новијој историји је обавио пионир социологије религије на нашим просторима проф. др Драгољуб Ђорђевић са Универзитета у Нишу, далеке 1985. године. Упоредићу те резултате са резултатима сличног истраживања, такође студената, из 2013. године.

На питање о личној религијској самодекларацији, тј. на конкретно питање да ли је студент религиозан и припадник традиционалне верске заједнице 1985. године се позитивно изразило 2,9 % испитаних студената, 2013. године 55,8 %.

На питање да ли је нерелигиозан, потврдно се изразило 51,2 % испитаних студената 1985. године, а 6,9% 2013. године.

На питање да ли је убеђени атеиста, 29,7% се потврдно изразило 1985. а 5,6% 2013. године².

Као што можете да приметите разлике су огромне и апсолутно иду у прилог мишљењу да иако се секуларизацијски процеси настављају они су знатно успорени и сами као реакцију производе снажне десекуларизацијске процесе. Секуларизација и десекуларизација иду руку под руку, тако да секуларизација не може више бити појам који адекватно одсликава друштвене токове. Постоји ли онда неки други, алтернативни појам? Да. То је плурализам. Сматра се да је баш то појам који, тренутно, далеко боље од секуларизације карактерише савремени друштвени контекст, констатацијом да су данашња друштва плуралистичка. Најједноставније би таква друштва могли да означимо као „друштва без средишта“. У њима не постоји једна идеја, један поглед на свет, један светоназор који је несумњива и неупитна сила која би извршила хомогенизацију целокупног друштва. Ситуација плурализма идеја и светоназора је ситуација која највише одговара менталитету савременог човека, која потврђује његову индивидуалну слободу и истовремено га штити од колективистичких претензија великих друштвених система, пре свега државе. Треба се подсетити да је овакво разумевање друштвене стварности последица искустава историје двадесетог века. Двадесети

век је век великих идеологија нацизма и комунизма које су, свака на свој начин и са својом аргументацијом, хомогенизовале читава друштва и оставиле за собом пустош у сваком погледу, а највише у милионским људским жртвама. Савремени човек жели да индивидуалним слободама и ситуацијом друштвеног плурализма предугоди могућност сличних дешавања у будућности. Тако се плурализам показује као погодан заштитни механизам који је у сагласности са менталитетом савременог човека. Међутим, и он, као и све у историји, има своја ограничења и своје последице. Њих једним именом мо-

жемо означити као ситуацију релативизма свих истина и вредности, која исто тако може да има разорне последице по друштво, ништа мање од оних претходних, колективистичких.

Ситуацију релативизма можемо још осликати и кроз следеће питање: Ако савремени човек, ношен на таласу све већег и дубљег индивидуализма одбија постојање једне истине, једног обједињујућег светоназора, једне друштвене етике да ли то значи да су сви светоназори и све идеје и све личне и социјалне етике подједнако истините и да је, следствено томе, постало беспредметно говорити о истини? Постоје само индивидуални одабири и несигурне, мале и стално променљиве индивидуалне истине. Сваки светоназор је истовремено и истина и лаж. Истина за мене, лаж за другог.

„Централни смисао релативизма је у следећем: оно што је морално добро у односу на један морални оквир може да буде морално лоше у односу на неки други морални оквир. А ниједан морални оквир објективно нема привилегију да буде једини“³. И даље последице: „а) не постоји морална истина, б) не постоји заједничка скала којом меримо различите вредности, в) не постоје транскултуралне вредности“⁴ итд. И још једно мишљење Гелнера везано за духовну историју Европе:

„... или хришћани нису били у праву или то нису били пагани; или је реформисана црква грешила или су то чинили реформисти претпостављајући да она није у праву; или су подложни предрасудама грешили или пак рационалисти нису били у праву... како год било, неко мора да није у праву!“

Колико год вредносни и сваки други плурализам одговарао менталитету данашњег човека он ипак није друштвена догма која захтева беспоговорну послушност. Уосталом, теоретски, плурализам то и не подразумева. Он подразумева да за појединачне друштвене проблеме постоје одговарајућа и најбоља решења. Али да у збиру, та решења не морају да долазе из једног светоназора који би се показао као свемогућ и свезнајући. До решења се долази дијалогом и аргументованом расправом. Међутим, у пракси то све чешће изгледа другачије и изразито релативистички. У таквој расправи није више важно како се аргументују поједини ставови или каква аргументација стоји иза залагања за одређене вредности већ ко изриче судове. Ауторитет и друштвена, медијска, политичка позиција појединца или друштвене групе у потпуности замењују снагу аргумената. Свако некога заступа и свако у нечије име говори зато што су, у релативистичком кључу, сви ставови подједнако истинити, али сви заступници појединачних ставова немају подједнаку друштвену моћ што је и пресудно у расправи. Јасно је да у таквој ситуацији постаје беспредметно говорити о аргументима а посебно беспредметно улагати напоре и трошити време у васпитавању младих за аутентичне људске вредности, које, ако стојимо на релативистичким позицијама, и онако не постоје. На основу досадашње анализе могао бих, туђим речима, да изведем први закључак који ће омогућити даљи говор о аутентичним људским вредностима и значају социјалне етике, а он је:

„Став није став зато што га неко изриче, него понајпре зато такав став има као подлогу аргументе. Расправа без аргумената је какофонија, а друштво без чврстих ставова води у анархију“⁵.

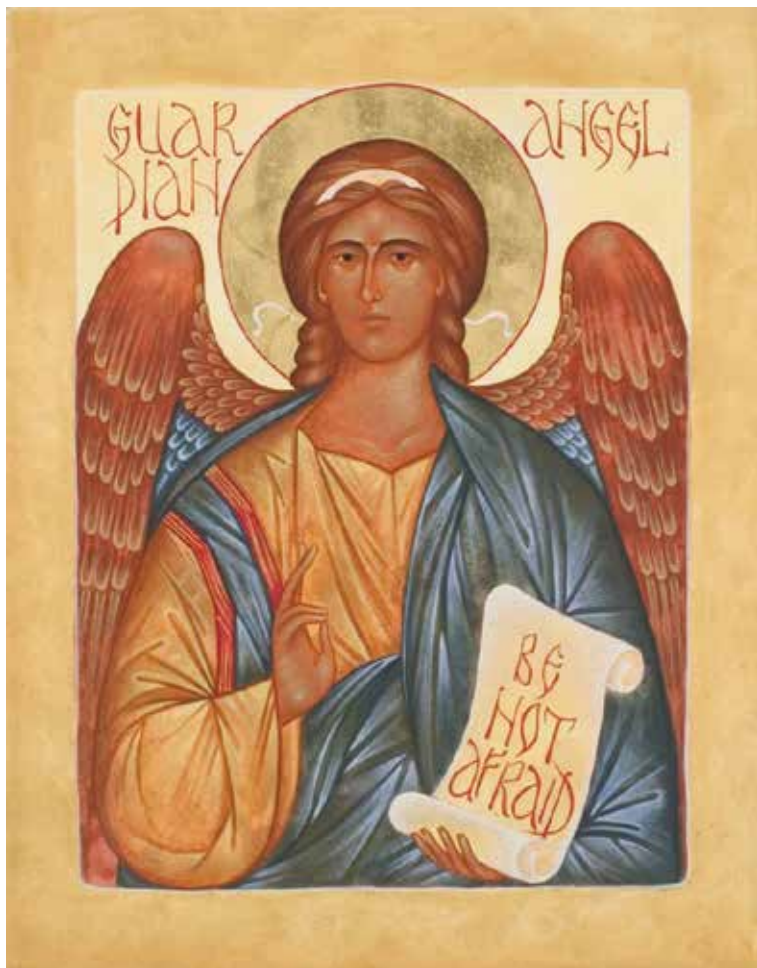
Ако бисмо се пред овим појаностима, али и не преваходно због њих, сложили да постоје аутентичне људске вредности онда себи треба да поставимо читав низ питања: које су то вредности, зашто су оне значајне, ко и како васпитава нашу децу и младе за њихово усвајање и делање у друштву у складу с њима?

Овај рад нема амбиције да одговори на сва постављена питања већ ћу се концентрисати на питање да ли веронаука, односно православни катихизис, доприноси васпитању младих за вредности.

Допринос православног катихизиса васпитању за вредности

Сам појам вредности нам долази из области економије. Вредност подразумева да одређена роба има цену

на тржишту. Тако је вредност све оно што има цену у економском, али одатле и у сваком другом смислу, друштвеном, етичком, образовном итд. С обзиром на економско порекло појма и с обзиром на посвуда присутне економске критеријуме врло лако се вредност разуме као оно што је корисно, уносно. Дозволићу себи да се уловим у ту замку и да баш кроз призму корисности, индивидуалне и друштвене, анализирам досадашњи допринос православног катихизиса.

Православни катихизис се вратио, после пола века, у наш школски систем 2001. године у статусу обавезног изборног предмета, а тренутно обавезног изборног програма. Оваква одлука тадашње владе Републике Србије није прошла без недоумица, негодовања, па и оштрих критика дела јавности које су се углавном односиле на неопходност очувања секуларног карактера српске државе те стога и њеног образовно-васпитног школског система. У подтексту овог схватања стоји, такође, одређено разумевање питања и проблема вредности које анализирамо. Јавна, односно друштвена сфера је простор секуларности и уверења која долазе из области религијског су по дефиницији приватна и немају места у јавној сфери. Другим речима, таква уверења и вредности не само да су некорисна у сфери јавног већ представљају фактор дестабилизације и раздора.

Дакле, питање је да ли је православно катихизис „користан“ за нашу децу и даље, за ширу друштвену заједницу.

Кренимо од циљева православног катихизиса изражених у Приручнику за наставнике основних и средњих школа који између осталог каже:

„Православни катихизис има за циљ и да код младих развије способност за постављање питања о целини

и најдубљем смислу постојања човека и света, људској слободи, животу у заједници, феномену смрти, односу с природом...“

Затим, „има за циљ да помогне у одговорном обликовању заједничког живота с другима, успостављањем равнотеже између властите личности и заједнице, у остварењу сусрета са светом (с људима различитих култура, религија и погледа на свет, са друштвом, са природом) и са Богом...“

Фрагменти које сам навео свакако сведоче о високо постављеним циљевима и набрајају сијасет кључних вредности. Међутим, једно су прокламовани циљеви а сасвим друго успех у њиховом прихватању, а још више у њиховој реализацији. На који начин можемо „измерити“ да ли су и у ком проценту ти циљеви постигнути?

Године 2014. је на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу докторанд госпођа Ана Воларевић одбранила докторску дисертацију под насловом „Утицај православног катихизиса на психо-емоционалне особине личности адолесцената“. Укратко ћу, у наставку, представити циљеве и закључке овог готово уникатног истраживања без намере да преценим, али поготову не да потценим резултате рада.

Циљ истраживања је као што је то садржано у наслову да испита утицај Православног катихизиса на испољавање психо-емоционалних особина личности адолесцената. У складу са овим генералним циљем постављено је и пет специфичних циљева од којих бих вам представио други по реду који гласи: испитати утицај Православног катихизиса на емпатију алтруизам и емоционалну интелигенцију (компетентност) адолесцената.

Испитаници су били адолесценти од 18. до 21. године старости, студенти медицине и фармације на Универзитету у Крагујевцу. Експерименталну групу чинили су адолесценти који су током свог претходног школовања похађали наставу из Православног катихизиса, док су у контролну групу сврстани студенти који су похађали наставу из Грађанског васпитања. Експерименталну групу је чинило 192 студента, а контролну 243 студента. У испитивању су коришћени међународно признати и стандардизовани инструменти, скале и упитници. Рецимо, скала алтруизма је садржала 17 питања типа *купио сам суседима нешто у самоуслугу, или учествовао сам у некој добротворној акцији, или покушао сам да заштитим неког у друштву када су га други исмејавали* и сл. На скали од пет ступњева (0 је никад а 4 врло често) испитаник описује колико се често понашао на наведени начин.

Или рецимо, испитивање интерперсоналне реактивности, односно развој емпатије код адолесцената са 28 питања попут *углавном ме туђе невоље не погађају баш превише; понекад ми је тешко да ствари сагледам са туђег становишта; ретко се потпуно и до краја унесем у књигу или филм, чак и кад су заиста добри и сл.*

У истраживању је коришћено још 9 оваквих упитника везаних за различите ставове. Определио сам се за ова два психолошка стања јер одговарају неким кључним хришћанским вредностима на које ћу се још осврнути.

Резултати истраживања у односу на ова два питања су следећи:

Адолесценти који су похађали наставу из Православног катихизиса имају статистички значајно развијенији алтруизам у односу на адолесценате који су учили

Грађанско васпитање, што је и представљено одговарајућим графиканом у самом раду.

Студенти који су учили Православни катихизис имају статистички значајно већи скор за емоционалну компетенцију у односу на студенте који су учили Грађанско васпитање, што је, такође, представљено одговарајућим графиканом.

На основу овог сажетог представљања истраживања доктора Ане Воларевић, понављам, без жеље да те резултате нити прецењујем нити потцењујем, ипак сматрам да се сасвим оправдано може говорити о друштвеној „корисности“ наставе Православног катихизиса у протекле, скоро две деценије. И то нас уводи у завршни део овог излагања у коме желим да поменем неколико основних хришћанских вредности које проистичу из хришћанске вере, њен су саставни део и апсолутно је незамислива настава хришћанског катихизиса која би пренебрегла ове темељне вредности, које су хришћанске али, по хришћанском схватању, и универзалне и аутентично људске. Оваква констатација би могла неким да зазвучи проблематично.

У наслову нашег скупа стоје појмови иновативно и традиционално. Да ли су ти појмови комплементарни или супротстављени? Да ли се иновација супротставља традицији? Да ли традиционално означава само оно што припада некој прошлој епохи и свакако треба да буде замењено нечим новим и иновативним?

Ова питања се не могу разрешити без одговора на оно кључно, без одговора на питање свих питања, а то је да ли постоје аутентичне људске вредности које су транскултуралне и свевремене? Хришћански одговор на то питање је позитиван. Постоје аутентичне и свевремене вредности које чине само језгро хуманости и које не би требало да буду упитне ни у једној епохи, што ствара обавезу да васпитавамо младе у складу са њима.

Прва од њих је да је човек биће заједнице, да свој живот не може да замисли изван и мимо људске заједнице у којој осмишљава и живи чињеницу своје од Бога дате слободе и боголикости. То даље подразумева вредности старања, бриге, учествовања у свим аспектима живота заједнице. Насупрот томе, небрига, изолација, равнодушност према стању у друштву јесу и социјални и индивидуални грех.

Друга је, да друштво чине људи, конкретни људи са којима делимо конкретан простор и време који су наша браћа и сестре или бар, потенцијална браћа и сестре, а не непријатељи које треба победити или још горе, објекти који не заслужују нашу пажњу. Тако се егоизам појављује као кључна невредност, тј. грех и на индивидуалном и на социјалном плану.

На обе ове вредности, са хришћанске тачке гледишта, аутентичне и традиционалне, студенти који су учили Православни катихизис су показали осетљивост. То је још далеко од њихове реализације и практиковања јер вредност је само оно што се свакодневно практикује, што је део свакодневног начине живота, али једно можемо бити сигурни, а то је да су о друштвености и окренутости ка другоме као вредностима *par exelans*, бар нешто сазнали.

И за крај, у виду закључка, желео бих да поменем и једну специфично хришћанску вредност коју не бих могао да убројим у уски корпус и хришћанских и општељудских вредности јер не проистиче из наше људске природе већ искључиво из хришћанске вере, а

то је солидарност са маргинализованим друштвеним групама.

Једна од карактеристика нашег савременог менталитета, и она попут многих некритички преузета из сфере економског, је дух компетитивности, животни такмичарски дух међу људима. Живот је борба, тј. сурово такмичење у коме побеђују најбољи (у ком смислу, питање је) и који по тој логици и по свакидашњем искуству ствара мали број животних добитника а велики број губитника, тзв. „лузера“. Иако је то већ само по себи нехумано, приметимо да у друштву постоје и они који никако не могу чак ни да се укључе у трку која се зове живот, који су од почетка или од неког момента свога живота из трке искључени, а то су различите категорије друштвених маргинализованих и на различите начине хендикепираних људи. Јеванђелски речено, они су „мала Христова браћа“ нама на душу стављена да се о њима старамо. Развијати осетљивост и солидарност са овим „малима“ је хришћанска вредност коју треба преносити и развијати бар код уверених хришћана. Једна од битних порука Јеванђеља је да Господ није са силницима овога света већ са малима и немоћнима какав је и Он, Христос, био за време свог земаљског живота.

У свом излагању сам се определио за ових неколико хришћанских и како сматрам и аутентичних људских вредности. Избор је могао да буде и нешто другачији, али ипак мислим да су ове вредности важне за данашње као и за свако време, и да њиховим практиковањем и залагањем за њих и Црква и Православни катихизис бивају од друштвене користи и доприносе васпитању младих за вредности.

напомене:

¹ Излагање са семинара *Изазови савременог предавањства: иновација и традиција*, Златибор, април 2019.

² *Постсекуларни обрт*, Институт за филозофију и друштвену теорију, приредили др Мирко Благојевић, мр Јелена Јабланов Максимовић, мр Тијана Бајовић, Београд 2013., стр. 32 и даље.

³ Марчело Пера, *Зашто се морамо звати хришћани*, Службени гласник, Београд 2010, стр. 108.

⁴ Исто, стр. 108.

⁵ Тончи Матулић, *Метаморфозе културе*, Глас Концила, Загреб 2009, стр. 388.

Цон Бер, протојереј

ПРЕДАЊЕ

Појам Предања је често варљив. Реч сама по себи значи „преношење“ или „оно што се преноси“. Такође, то је нешто са чим смо сви уско повезани и у свакодневном животу. Предање утиче на све сегменте, од начина на који прослављамо породичне или народне догађаје, до нашег свеобухватног светоназора, или као „просвећени“ чин разумног трагања или шири религиозни поглед. Бити хришћанин, такође, значи постојати у оквирима Предања. Чак и они који, подржавајући протестантску Реформацију, тврде да је „само Писмо“ (*sola scriptura*) једини легитимни темељ вере и теологије, упркос томе прихватају Предање, наслеђујући извесне претпоставке и ставове. Са друге стране, православни хришћани прихватају своје Предање посебно истичући да је оно само по себи основна димензија хришћанске вере и живота људи у Цркви.

Међутим, какво је Предање за које православни хришћани тврде да је њихово? Православље толико често говори о „Предању“, да овај термин може да постане нејасан. Као наследници двехиљадугодишњег Предања, наслеђујемо велико теолошко, литургичко, уметничко и аскетско богатство. Али, ово велико богатство носи тешкоћу само по себи, јер није све што је пренешено од подједнаке важности. Као што Свети Кипријан говори, „Предање без истине није ништа друго до грешка антике“. Нама је потребно да знамо шта је истина, а не само шта је старина. Модерни православни теолози правилно су нагласили да Предање није бесловесно понављање, већ живот и стваралачка пуноћа. У сваком случају, морамо јасно схватити шта је то чему можемо бити верни ако желимо да отелотворимо Предање живота изговарајући истините речи непрестано променљивом свету.

Било би погрешно рећи да имамо обоје – Писмо и Предање, јер Предање није независан извор власти, већ је пре континуитет праве вере. „Писмо се разуме исправно“, како отац Георгије Флоровски наглашава – и оно (Писмо) је пронашло бројне изразе кроз отелотворење исте истине преко више од два миленијума – сагласно доктринама и црквеном поретку, иконографији, литургијским праксама и другом. Такође, може бити једнако погрешно тврдити да је Писмо део Предања. Тачно је да Црква хришћанима гарантује ново рођење кроз крштење и евхаристијско учешће и пре него што је Нови завет написан и обједињен. Ипак, не смео изгубити из

вида чињеницу да се најстарије Јеванђеље, на ком је Црква основана, управо односи на Свето Писмо: Закон, Псалме и Пророке, које данас називамо Старим заветом.

У једном од најстаријих хришћанских сведочења, наглашена је важност навода из Светог Писма: *Јер вам најпре предајем што и примих, да Христос умре за грехе наше по Писму, и да би погребен, и да је устао трећи дан по Писму* (1 Кор 15, 3-5). У овој изјави је значајно што је апостол Павле поменуо Писмо два пута у оквиру једне кратке реченице. У Павловом „предавању“ као основа хришћанске вере јесте схватање и објављивање распетог и васкрслог Христа *по Писму*, не односећи се

притом на Јеванђеља од Матеја, Марка, Луке или Јована, већ на Закон, Псалме и Пророке. За „предавање“ је врло важно то да је ово сведочење Светог Писма сачувано у Никејско-цариградском Символу вере који је заједничко наслеђе многих хришћана до данас: „ми још увек исповедамо да је Христос умро и устао, према (истом) Писму“.

Начело које апостол Павле „предаје“ је појашњено Јеванђељем. Према Матеју, Марку и Луки, ученици су напустили Христа у време његовог страдања; Петар је чак порекао да га познаје. Колико год да су научили од Њега или били сведоци Његових чуда, то није било довољно да их убеди ко је Христос заправо. Да су се у светлости Христовог страдања и погребенија поново окренули Писму, вођени Христовим васкрсењем, коначно би разумели ко је Он: *И почевши од Мојсија и од свију Пророка, разјасни им што је у свим Писмима о њему писано...* Он је отворио њихове умове да би разумели Писмо и рекли: *Тако је писано, и тако је требало да Христос пострада и васкрсне из мртвих трећег дана* (Лк 24: 27, 46). Као што Павле каже: *Зато ми од сада никога не*

знамо по телу (2 Кор 5, 16), већ према Духу. Дух, кога је Христос обећао да ће послати, води нас у пуноћу истине у погледу на Христа (Јн 14, 25-26), тако да бисмо могли исповедати да је Он заиста Бог (1 Кор 12, 3), о чему је говорило Писмо. Важност Христовог страдања за разумевање Његове личности такође је наглашена у Јеванђељу по Јовану где, за разлику од осталих Јеванђеља, Христос није напуштен приликом распећа, јер су уз Њега остали мајка и највољенији ученик. Штавише, ово предање издваја четири Јеванђеља од свих осталих списа апостолског ауторства. Свако од ових Јеванђеља објављује распетог и васкрслог Христа, користећи се наводима Писма, док, рецимо, дело *Јеванђеље по Томи*, чак иако садржи аутентичан историјски материјал, не говори о страдању Христовом, нити за потпору користи наводе *по Писму*.

Међутим, Христово Јеванђеље јесте Јеванђеље Онога који ће доћи (Мт 11, 3), који је сео са десне стране Оца на небесима, где влада право пријатељство хришћана који чекају свог Спаситеља, Господа Исуса Христа и који верују да ће Он изменити њихову слабаћу суштину како би била попут Његовог прослављеног Тела (Флп 3, 20). Стога, Предање које су нам апостоли завештали није садржано у једном тексту јер имамо четири Јеванђеља које представљају верзије четворице јеванђелиста. Као православни хришћани, радије ћемо Предање разумети као разумевање Христа *по Писму*, остајући верни залогу преданом преко апостола, лицима окренутим према будућности, према Ономе који не престано долази. Реч Божија *растијаше*, као што Дела апостолска говоре (6, 7) и успева у томе онолико колико људи верују у њу и колико се она одражава на њих. Реч је оваплоћена на изобиље начина помоћу којих може да се изрази пуноћа вере која је дата од самог почетка – исто Јеванђеље, иста Реч Господа Исуса Христа, која је *иста јуче и данас и у векове* (Јев 13, 8).

Христос нас суочава са огромним изазовом када каже: *Шта велите, ко сам ја* (Мт 16, 15)? Ово је задатак који не можемо избећи. Чак и када је Његов пријатељ Јован Крститељ био у затвору спреман за погубљење, послао је своје ученике Христу са питањем: *Јеси ли ти онај што ће доћи или другог да чекамо* (Мт 11, 3)? Христос му није одговорио директно, већ им је рекао да иду и да кажу Јовану што су видели и чули: *Слепи прогледају и хроми ходе, губави се чисте и глуви чују, мртви устају и сиромашинима се проповеда јеванђеље* (Мт 11, 5). Другим речима, Христос је Јована усмерио на Писмо помоћу којег ће моћи да разуме ове месијанске знаке и разуме да је Христос заиста Месија. Разумевање Христа *по Писму* јесте оно што ми радимо када се саберемо у Цркви очекујући Његов долазак и са надом у Његово присуство, јер смо сви Његово тело, славећи Бога кроз Христа у Духу Светоме, користећи се језиком, сликама и речима насталим по угледу на Писмо. Химнографија, као и иконографија која украшава Цркву и лепота литургијских обреда, образују простор, утробу, у којој смо поново рођени по Божијем лику, као хришћани. Предање којим схватамо Христа *по Писму* је задатак на чије савладавање је призван сваки од нас, уз наду да ћемо, када поново дође, *бити слични њему* (1 Јн 3, 2).

Превео са енглеског Лазар Марјановић
Објављено у: St Vladimir's Seminary 2003 Education
Day book, <https://avowofconversation.wordpress.com/2012/02/09/father-john-behr-on-tradition/>

Владислав Ципин, протојереј

ТРУЛСКИ САБОР

Трулски Сабор, назван тако по палати императорског дворца у којој је одржан, сазван је за време патријарха Константинопољског Павла III ради решавања искључиво дисциплинарних питања која нису разматрана на V, ни на VI Васељенском Сабору. Њему је претходио још један Сабор, сазван ради провере зборника аката који су се на почетку појавили у различитим рукама, а затим предати у императорску архиву аката VI Васељенског Сабора. У њему су учествовали патријарси Константинопољски Павле и Антиохијски Александар, као и његов претходник Теофан, који је непрестано боравио у Константинопољу. Сабор је потврдио изворност сачуваних зборника аката, о чему је император Јустинијан II известио папу Јована у посланици датираној 14. марта 687. године.

Трулски Сабор отворен је 1. септембра 691. године и заседао је равно годину дана, до 31. августа 692. године. На њему је присуствовало 227 отаца – епископа или њихових представника. Као резултат његовог деловања настала су 102 канона, који се у православној традицији разматрају као правила VI Васељенског Сабора. Понекад овај Сабор, сматрајући га продужетком VI Васељенског, називају Пето-Шестим, како би на тај начин симболично означили присуство у канонском корпусу правила свих Васељенских Сабора.

Сачуван је списак учесника Трулског Сабора, који су ставили свој потпис испод прихваћених правила. На првом месту, стоји потпис исписан црвеном бојом: „Флавије Јустинијан, верни у Исусу Христу Богу император Римљана, који се слаже са свиме што је одређено, и остајући веран, потписао”¹. Затим је у акту остављено место за потпис епископа Рима, који и тако није био стављен. Свој потпис ставили су патријарси: Константинопољски Павле, Александријски Петар, Јерусалимски Анастасије, Антиохијски Георгије – управо тим редом, упркос диптиху већ у то време прихваћеном. Иза патријараха следи потпис „Јована, епископа новог Јус-

тинијанопоља”², глава цркве, којем је призната аутокефалија.

Прво правило Сабора садржи исповедање православне вере, изложено на претходним Васељенским Саборима, због утврђивања недопустивости „новотарија и измена вере, предате нам од очевидаца и служитеља Речи”. У енергичним изразима у њему се одбацују јереси „безбожног Арија”, „безбожног Македонија”, „безумна подела Несторија” и низ других лажних учења, осуђених на Саборима.

У свом другом правилу Трулски Сабор сумира праведно стваралаштво Цркве епохе Васељенских Сабора, набрајајући каноне прихваћене на Васељенским и помесним Саборима, а такође правила светих отаца. При том, на прво место у попису канона достављено „нам је предање осамдесет пет правила са именима светих и славних апостола”, то јест „Апостолска правила”. Иза поправљених издања ранијих канона следи овакав текст: „Никоме да не буде дозвољено горе означена правила мењати или укидати, или, осим предложених правила, примати другачија, са кривотвореним потписима састављена од стране неких људи, који су се дрзнули да кривотворе истину”. На тај начин, у складу са мишљу отаца која је изражена у овом канону, канонске норме не подлежу укидању, за разлику од црквених закона, изданих од стране помесне црквене власти, или од стране епархијских архијереја, који могу бити измењени или замењени. Према тврдњи епископа Никодима (Милаша), „овим правилом утврђено је канонско, васељенско значење за стотине правила, која имају по свом пореклу значење и обавезујућу силу само за поједине области цркве, сада цела ова стотина правила поприма васељенски значај и општеобавезујућу силу за целу Цркву”³.

Неколико правила Трулског Сабора дотиче тему крштења. Тако, сагласно 78. правилу, они који се спремају за крштење, обавезни су да се претходно науче православној вери, после чега епископ или презвитер треба

да оцени колико су темељно усвојили хришћанско вероучење. У складу са 84. правилом, неопходно је крстити наоче, ако поуздано није сигурно да је било крштено. Канон 59. тражи да се крштење обавезно врши у цркви: изузеци се допуштају у случајевима неопходности и уз разрешење епископа, о чему се говори у 31. правилу. У складу с овим канонима каснија црквена пракса признавала је законитост вршења крштења у дому без претходног благослова од стране архијереја само у крајњој нужди, изазваној, на пример, смртном опасношћу или прогоном хришћана.

према несторијанској јереси, јасно је да се у стварности овај захтев односи и на монофизите који су се обратили у Православље, што се потврђује и вишевековном праксом њиховог присаједињења кроз покајање.

Низ канона Трулског Сабора посвећен је статусу клирика, њиховим обавезама, захтевима према њиховом начину живота, а такође њиховом постављењу, и, нарочито, узрастном цензусу оних који се постављају на свештеничке и црквенослужитељске степене. Тако, у 14. и 15. правилу Трулског Сабора установљен је узраст оних који се постављају у презвитере (не мање од

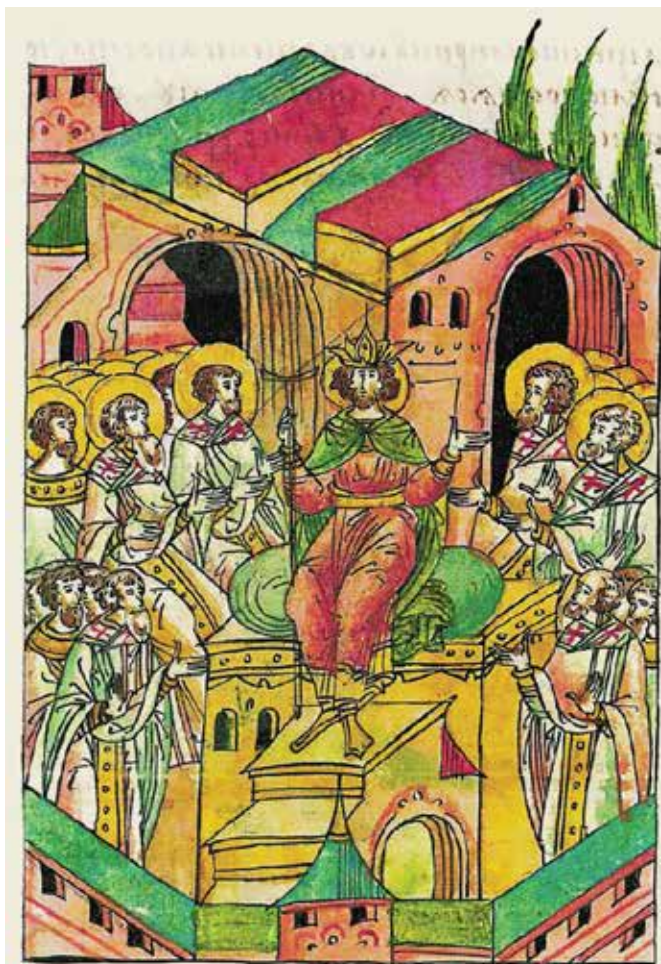
Питању о присаједињењу расколника и јеретика Православној Цркви посвећено је 95. правило Трулског Сабора. У суштини, ово правило показало се завршним канонским законодавством Древне Цркве у односу на присаједињење јеретика и расколника. У 95. правилу скоро буквално се понавља текст великог дела 7. правила II Васељенског Сабора. Из 19. правила I Никејског Сабора позајмљена је поставка о прекрштавању павлијанаца, а из 1. правила Светог Василија Великог – о прекрштавању „манихејаца, валентинијана, маркионита и њима сличних јеретика”. Али оци Трулског Сабора начинили су и веома важну допуну канонима о „присаједињењу Православљу и дела спасаваних”: „Несторијанци су дужни творити рукописанија и предавати анатеме јерес своју, и Несторија, и Евтихија, и Диоскора, и Севира, и остале начелнике таквих јереси, и њихове једномишљенике, и све горе наведене јереси; и потом да приме Свето Причешће”. Реч је о присаједињењу несторијанаца кроз покајање, без крштења и миропомазања, што се касније почело називати трећим чином. На тај начин, 95. правило Трулског Сабора тражи да се приме према првом рангу, кроз крштење, крајњи јеретици: павлијани, евномијевци, савелијани, монтанисти; према другом рангу, кроз миропомазање – македонијани, новацијани, аријанци, аполинаријевци; и, на крају, према трећем, кроз покајање – несторијанци. О монофизитима у правилу није директно било говора, али из контекста, из тога што канон тражи од несторијанаца да анатемису јерес Евтихија, Диоскора и Севира, који на различите начине имају однос према монофизитству, али отуда не

30 година), ђаконе (25 година) и ипођаконе (20 година). У пракси, међутим, у давнини и у новије време од овог правила допуштало се и допушта одступање. Правило 6. Трулског Сабора строго забрањује брак не само ђаконима, него чак и ипођаконима после постављења. Логика ове забране састоји се у томе да би било противно закону духовног узраста ступати у телесни брак после хиротоније, вршене у начину обручења са паством. У 3. правилу праве се, истина, изузеци из примене овог закона, такви, међутим, који имају тек историјски значај и деловали су само у односу према савременицима Трулског Сабора. Својим 12. правилом Сабор забрањује брачни саживот епископима. У 26. правилу предвиђена је доживотна забрана служења презвитерима који су из незнања ступили у неправилан брак, у условима да незаконити брак буде раскинут. У супротном случају, по тумачењу Зонаре, оба супружника подлежу одлучењу од Цркве.

У 37. канону садржана је норма која се односи на епископе правилно постављене, али који нису могли, не по својој кривици, већ из разлога „варварских најезда” да се упуте у свој град. Сагласно овом канону, они не само да су сачували свој чин, него и могу у том граду, у којем на принудан начин бораве, да обављају епископску службу са свим административним правима владајућег епископа – разуме се, у оном случају ако је катедра тог града упражњена.

Низ канона Трулског Сабора тичу се начина живота клирика и мирјана. Тако, 62. правило забрањује свештеним лицима под претњом избацивања из чина, једнако

као и мирјанима – под претњом одлучења, учествовање у празновањима која прате многобожачке обреде, предевање мушкараца у женску одећу, стављање маски; 77. правило прети клирику избацивањем, а мирјанину одлучењем због купања у заједничкој бањи са женама – такав обичај био је раширен у многобожачкој среди-

Свѣтосвѣтлаго собора . иже прѣдѣ . прѣ
пало . нѣ . Прѣсвѣтѣмъ хощѣмъ сѣмъ
послѣдѣмъ чѣмъ рече сѣмъ пѣмъ
бѣмъ пѣмъ послѣдѣмъ пѣмъ пѣмъ
цркви сѣмъ послѣдѣмъ . изъполне
сѣмъ сѣмъ . тѣмъ дрѣмъ пѣмъ
цркви сѣмъ пѣмъ сѣмъ сѣмъ .

ни и сачувао се у хришћанској Византији. Ограђујући чеда Цркве од отпадања у јудаизам, оци Трулског Сабора изrekli су 11. правило: „Нико од оних који припадају свештеничком рангу, или од мирјана, не треба да једе пресне хлебовете које нам нуде Јудејци, нити да ступа у заједницу са њима, ни у болестима да их позива, ни лечења да прима од њих, ни у бањама да се купа заједно с њима. Ако се неко осмели да ово твори, онда клирик да буде свргнут, а мирјанин да буде одлучен”. Јасно да у условима вишеконфесионалног друштва буквално испуњавање овог правила је или крајње отежано, или уопште немогуће, али у њему се садржи идеја усмерена на чување хришћана од духовно опасних утицаја иновераца, како би остали неповредиви, независни од околности времена и места. Оци Трулског Сабора забранили су клирицима бављење зеленашењем (10. правило), трговином, нарочито продајом вина (9. правило).

Канони Сабора тичу се и спољашњег изгледа клирика, њихових одежди. У 27. правилу клирицима се прописује да носе одећу посебно установљену за свештенослужитеље. У 24. канону садржи се захтев да свештеник, позван на брачну гозбу, неприметно је напусти, тек када тамо почне „свирање које служи завођењу”, под којима се, према тумачењу епископа Никодима (Милаша), подразумевају скоморошка свирања⁴. У противном случају свештеник подлеже свргавању из чина. Правилу 5. Трулског Сабора, ради избегавања саблазни, клирицима је забрањено да држе код себе кући непознате жене, мађу њима и робиње. Оци Трулског Сабора забранили су као тешки грех симонију – постављање за награду (22. правило), исти грех симоније уочили су у узимању плате за предавање мирјанима тајне Причешћа (23. правило).

У бризи за одржавање црквене дисциплине оци Трулског Сабора у 34. правилу, под претњом свргавања из чина, забранили су клирицима да „ступају у саучесништва, или групе, или да праве сплетке епископима или сабраћу”. У складу са 31. правилу, свештеници, у свему се потчињавајући својом епископу, могу да врше свештенодејства у домовима по његовом благослову. Неизоставно потчињавање клирика својим епископима изражава се такође у томе да када клирик једне епархије из некаквог оправданог разлога треба да пређе из ње у другу епархију, он то може да учини само у оном случају ако има отпусну грамату од свог епископа. Овој теми је посвећено 17. правило. Правилу 18. клирицима, који су оставили своје цркве „из разлога најезде варвара или услед каквих других околности, прописује се под претњом лишавања чина да се врате својим црквама када престане најезда.

Канон 7. Трулског Сабора установљује потребну субординацију међу клирицима разних степена. У њему се спречавају злоупотребе од стране ђакон који су покушали да ставе себе изнад презвитера. То правило гласи: „Ђакон, ако је имао достојанство, то јест било какву црквену дужност, да не заузима место изнад презвитера, осим када, представљајући патријарха или митрополита, пристигне у други град ради неког дела”. Злоупотребе, о којима говоре оци Трулског Сабора у овом канону, вршили су, очигледно, чешће од других архиђакони, који су често били најближи помоћници епископа; нарочито велики утицај користили су у Риму и Александрији. Ово правило значајно је по томе што се у њему први пут у канону употребљава титул патријаршије.

У 16. правилу оци Трулског Сабора, позивајући се на Светог Јована Златоустог, одричу клирикални статус оних ђакон, чије је постављење описано у „Апостолским делима” и чије се служење, у складу са мишљењем Сабора, садржи у делима „човекољубља и бриге о сиромашнима”. Прагматично значење овог правила састоји се у одбацивању раширеног у неким црквама – нарочито у Римској и уопште на Западу – обичаја да епископи немају више од седам ђакон, по примеру постављања ђакон од стране апостола.

Низ правила Трулског Сабора посвећен је прописивању статуса монасима и манастирима. При томе, сагласно 81. правилу Трулског Сабора, монаси стоје у истом реду са мирјанима, а не са клирицима, пошто сами по себи монашки завети не придају монасима звање духовних лица. У 43. правилу говори се о томе да се за монашки постриг не тражи богоугодан живот у прошлости, какав се препоставља у односу на кандида-

та свештенства, неопходно је само искрено покајничко расположење, јер се сама суштина монаштва састоји у подвигу непрестаног покајања. У 49. правилу Трулског Сабора понавља се норма која се садржи у 24. правилу IV Васељенског Сабора, о недопустивости претварања раније освећених манастира у световна боравишта.

Неколико канона Трулског Сабора истражују тему територијалног разграничавања, јурисдикције и ко-

распоређен, до времена Халкидонског Сабора, диптих првих епископа хришћанских Цркви: Римске, Константинопољске, Александријске, Антиохијске, Јерусалимске. Управо у овом поретку првих престола набројани су у његовом 36. правилу. Епископи управо ових, и тада само ових престола носили су патријаршијску титулу.

Оци Трулског Сабора у својим правилима захватају такође тему сабора. Тако је 37. Апостолским правилом било установљено да се сабор сазива не ређе од двапут годишње. Трулски Сабор својим 8. правилом уноси новину, одлучујући да се сабори сазивају не ређе од једном годишње, наилазећи притом на тешкоће, изазване, заправо, најездама варвара. У складу с овим правилом, на позив првојерарха, сви епископи су обавезни да се јаве на уговорено место. Одступање без прихватљивог разлога подлеже забранама. Ако би се на основу овог правила извео закључак да се канонски поредак поштује само у оним случајевима када се сабори сазивају двапут или једанпут у години, био би то канонски буквализам. Очигледно је да, када су се у вези са укрупњавањем помесних цркви сабори почели сазивати још ређе, то није било одступање од канонских принципа, јер се принципијелна и неизменљива еклисиолошка идеја како 37. правила Апостолског, тако и 8. превила Трулског Сабора садржи у саборности, а конкретна периодичност у сазиву сабора може се, ако се руководимо примером отаца Трулског Сабора, успостављати с обзиром на околности свог времена, које не остају на векове једне те исте.

У 35. правилу предвиђена је мера, усмерена на неприкосновеност иметка епископске катедре у односу на првог епископа помесне цркве – митрополита: „Да не буде дозвољено никоме од митрополита, по смрти епископа, подређеног његовом [митрополитовом] престолу, да отима или присваја имање његово или цркве његове, него да стоји оно под заштитом клира ове цркве, којој се предстојатељ био представио”.

Оци Сабора у својим правилима дотакли су такође тему црквеног учељства. Правило 19. тражи да предстојатељи Цркви редовно проповедају; а да се при томе у објашњењима Светог Писма не би поткрала погрешна мишљења, правило забрањује да га излажу другачије него што су га „изложили светила и учитељи Цркве”. У 64. правилу Сабора мирјанима се забрањује да пред народом изговарају беседе или поучавају”. Строго говорећи, овај канон не допушта мирјанима да држе проповеди са црквеног амвона, а такође, према тумачењу епископа Никодима (Милаша), садржи забрану сваке „јавне проповеди догматског садржаја”⁶, не искључујући за мирјане такве форме учитељевања, као што су мисионарска делатност, предавање веронауке у школи или бављење богословским наукама. У 70. правилу Трулског Сабора, уз позивање на речи апостола Павла (уп. 1 Кор. 14, 34–35), забрањује се женама да проповедају током Литургије.

У брзи за чистоту учења проповеданог у Цркви, оци Трулског Сабора у 63. правилу одлучили су да се предају огњу апокрифне повести о мученицима, састављене ради ругања хришћанској вери: „Повести о мученицима, које су непријатељи истине лажљиво саставили да би оклеветали Христове мученике, и оне који слушају довели до неверовања, заповедамо да се не обнародују у црквама, него да се предају споменутом огњу. Оне који их примају или пажљиво слушају као да су истините, анатемишемо”.

нанских граница цркви. Тако, подвлачећи неповредиво значење канонских граница међу црквама, оци Трулског Сабора у 20. канону строго запређују епископу „у другом граду да му не припада да учи сав народ”. Према тумачењу Валсамона, 20. правило се не односи на оне случајеве када епископ друге епархије проповеда у туђој епархији по молби њеног владајућег архијереја. Сабором је предвиђена својеврсна казна за нарушавање овог захтева: „Да одустане од епископства и да врши дела певзвитерства”. Оци Сабора, очигледно, овде нису имали у виду потпуно недопустиву свеукупност правила и темељних еклисиолошких принципа свргавања епископа са свог степена на степен презвитерски, него, као што пише Јован (Соколов), преступивши ову забрану, епископ се „лишава епископске власти или директније: катедре, и стаје у ред потчињених свештенослужитеља, не лишавајући се свештеничког чина”⁵. Трулски Сабор такође је издао правило у којем се учврстио већ раније

Низ правила Трулског Сабора тичу се богослужења и, заправо, вршења Евхаристије. У 32. канону одбацује се пракса раширена у Јерменији да се Евхаристија савршује на вину непомешаном са водом, и прописује се под претњом свргавања из чина сјединити воду са вином приликом припремања Светих Дарова. У складу са 29. правилом чување литургијског поста уочи вршења Божанствене литургије прописује се у свим случајевима, не искључујући ни Велики четвртак, за који су чинили изузетак оци Картагинског Сабора. Правило 101. Трулског Сабора прописује приликом причешћа Светим Тајнама „слагати руке” „у облику крста”. У 57. правилу Сабора садржи се забрана мирјанима да „предају себи Божанствене Тајне”, узгред, под претњом веома мале казне – одлучења од црквеног општења на једну недељу. У 90. правилу Трулског Сабора понавља се оно што се садржи у 66. Апостолском правилу које прописује да приклањамо колена у храму током богослужења, а такође за време келијне молитве у недељни дан. У складу са 80. правилом клирици свих степена подлежу свргавању из чина, а мирјани одлучењу од црквеног општења у случају да без оправданих разлога пропуштају три недељна богослужења заредом. Канонисти често наводе као пример како је ово правило практично неиспуњиво у црквеној дисциплинској пракси из разлога икономије. Сагласно 69. правилу Трулског Сабора, мирјанима се не дозвољава да улазе у олтар – изузетак се чини само за особу императора: „Никоме од свих који припадају степену мирјана да не буде дозвољено да улази унутар светог олтара. Али, по неком најстаријем предању, ни пошто да се ово не забрањује власти и достојанству царском када усхте да принесе дарове Творцу”.

У 74. правилу Сабора забрањује се уређење агапа: „Не треба у местима посвећеним Господу, или у црквама вршити такозване трпезе братољубља, и унутар храма јести, и лежаје намештати”. Ради одржавања светиње храма у 76. правилу забрањује се унутар оgrade храма уређивати продају алкохолних пића и трговачке дућане. У 88. правилу забрањено је уводити у храм животиње, „осим ко путујући, притешњен највећом крајношћу, и лишен станишта и гостионице, заустави се у таквом храму. Зато што животиња, не бивајући уведена у ограду, понекад би страдала, а он сам, изгубивши животињу, и зато се лишио могућности да настави путовање, био би изложен животној опасности”.

Оци Сабора дотакли су тему иконописања. У 82. правилу они су запретили да се Спаситељ приказује у симболичком лику Јагњета. Правило 100. Трулског Сабора усмерено је против многобожачке чулне уметности. У њему је под претњом одлучења забрањено да се чине „изображења на даскама или на чему другом представљена, (која) заносе вид, развраћају ум, и производе распаљивање нечистих задовољстава”.

Трулски Сабор установио је основе брачног права Православне Цркве. Оци Сабора су у 53. и 54. правилу установили степене крвног и духовног сродства, а такође својства забрањена ради ступање у брак. Древна Црква забранила је бракове православних са јеретичима. У 72. канону Трулског Сабора понавља се норма, раније формулисана у 10. правилу Лаодикијског Сабора: „Недолично је мужу православном брак склапати са женом јеретичком, ни православној жени са мужем јеретиком сједињавати се”. Касније, у историји Цркве односи према мешаним браковима нису остали толико

категорични, претрпевши измене у разним епохама. На основу 48. правила брак се раскида у случају избора мужа за епископа.

Последње, 102. правило Трулског Сабора прописује да се приликом налагања епитимије руководи духом икономије и разборитошћу, бринући се понајвише о излечењу душе грешника који се каје.

Правила Трулског Сабора у својој целокупности, слично Апостолским правилима или канонима помесног Картагинског Сабора, обухватају све основне теме црквеног права, представљајући својеврсан целовити свод црквеноправних норми које делују крајем VII века.

У православној традицији Трулски Сабор се сматра за наставак VI Васељенског Сабора, али се признавање оваквог његовог статуса на Западу показало проблематичним. Легат папе Римског, епископ Гортински Василије, који је учествовао на саборским заседањима, потписао се испод његових аката, али папа Сергије одбија да стави свој потпис испод текстова канона Трулског Сабора. Међутим, када су касније, на VII Васељенском Сабору, правила Трулског Сабора била споменута као канони VI Собора, он је у посланици светом патријарху Константинопољском Тарасију изразио признавање ових канона. И већ после поделе, у средњовековној епохи, папа Инокентије III спомињао је 82. правило Трулског Сабора као канон VI Васељенског Сабора. Многа од правила Трулског Сабора ушла су у класични канонски зборник Католичке Цркве – „Декрет” Грацијана.

Међути, у новије време римокатолички канонисти и патролози (Гергенретер, Гефеле, Питра) почели су поново да одбацују васељенски ауторитет ових правила. Гефеле је у својој „Историји Сабора” писао да су „само услед грешке Латини такође понекад приписивали каноне овог сабора VI Васељенском Сабору”⁷. Узрок сличне скепсе у односу на ауторитет и статус правила Трулског Сабора састоји се, наравно, не у тобожњој историјској грешци – историја настанка ових правила била је добро позната у старини – већ у томе што је низ канона Трулског Сабора усмерен против праксе Римске Цркве. У 13. правилу одбацује се обавезност целибата за ђаконе и презвитере, у 55. се осуђује пост у суботу, у 73. – цртање крста на земљи, гаженог ногама. Забрањује се изображавање Христа у виду јагњета (82. правило), што је такође било усмерено против западне праксе, зато што су на Западу слична изображања на мозаичким паноима у олтарској апсиди попримила широку употребу.

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ Деяния Вселенских Соборов. Т. 4. СПб, 1996, С. 298.

² Исто.

³ Никодим (Милаш), епископ Далматинско-Истријски. *Правила Православной Церкви с толкованиями*. Т. I, Троице-Сергиева Лавра, 1996, С. 435–436.

⁴ Исто, С. 508.

⁵ Иоанн (Соколов), архимандрит. Опыт курса церковного законодательства. Вып. II. СПб., 1851, С. 380.

⁶ Никодим (Милаш), цит. изд., с. 553.

⁷ Carl Joseph von Hefele. *Conciliengeschichte*. Bd. III, 1879, S. 382.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ХРАМОВНА СЛАВА МАНАСТИРА КАЛЕНИЋА

У среду, 4. децембра, када наша света Црква прославља Ваведење Пресвете Богородице, своју славу прославио је манастир Каленић. Литургијским сабрањем је началствовао Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслуживање свештенства Шумадијске епархије. На Светој Литургији су појали чланови певачког друштва „Српски православни појци“ из Београда.

По прочитаном јеванђелском одељку, Преосвећени се обратио присутнима рекавши између осталог да смо се окупили у овој светој обитељи да бисмо молитвено и литургијски уздигли своја срца пред престо Божији, где се налази Мајка Божија која је наша заступница пред Богом. „Овај празник је испуњење завета Богородичиних родитеља да ће, уколико их Господ удостоји да добију дете, то дете посветити Богу и дати га у храм Божији. Они су то учинили да би се она тамо васпитавала, да би се након очишћења и тела и душе у њену девичанску утробу уселио нико други до сами Бог. То је речено и у служби данашњег празника: 'У храм се уводи она која је у себи сместила Бога'. На овај начин Она нам је показала да је могуће и нама да сместимо Бога у себе, а да би Бог био у нама потребно је да прво очистимо своја срца, јер Бог само у чистоти пребива. За Јевреје јерусалимски храм је био средиште сусрета са Богом. Међутим, све се то променило када је Пресвета Богородица уведена у Светињу над Светињама јерусалимског храма. Та промена најбоље је изражена у главној химни празника Ваведење: 'Пречисти Храм Спасов уводи се у Дом Спасов'. До њеног уласка у храм, храм је освећивао човека, а од тог тренутка се открива да је истински храм сам човек, јер се у Њу сместио Бог.“ На крају је Преосвећени пожелео да благослов Божији буде на свима нама и на овој светињи каленићкој, истакавши да је овај велики празник слава многих наших Цркава и манастира.

По заамвној молитви, после литије, Преосвећени је пресекао славски колач, након чега је уследила трпеза љубави коју је уприличио сестринство манастира, на челу са игуманијом, мати Нектаријом.

Александар Јахимовић, јереј

ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА У ДРАГОЦВЕТУ

У дане попразништва Ваведења Пресвете Богородице, 5. новембра, у цркви Светог Николе у Драгоцвету, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован осветио је крстове за цркву и звонару именованог храма уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске и присуство свештенства беличког намесништва, верника драгоцветчке парохије и многобројних гостију и званица.

После освећења крстова Владика се обратио окупљеним верницима и нагласио значај послушања, односно, служења Богу, за шта је можда и најбољи пример Пресвета Богородица. Преосвећени Владика нагласио је и значај крста за нас православне хришћане, истичући да ми увек треба да будемо у сенци крста и на стазама крстораспетог Господа Исуса Христа, у чијој благодати непрекидно треба да обитавамо и да узрастамо до познања Бога у Царству Његовом, које нам је обећано и које нам се дарује уколико га следујемо.

Преосвећени Владика је Архијерејским захвалницама одликовао заслужне у радовима на обнови цркве у Драгоцвету: фирму Агро Ђоле из Јагодине, Ненада Јевтића из Драгоцвета, Златка Ђузића из Драгоцвета, Зорана Ђузића из Драгоцвета и црквено општински управни одбор ЦО Драгоцвет. По додели Архијерејских захвалница, у знак радости због доласка нашег Архијереја, ђаци основне школе у Драгоцвету, под руководством њиховог вероучитеља, извели су кратку поучну представу. По завршетку представе Владика је прегледао радове који су завршени у току године и дао смернице за наставак радова на реновирању цркве у Драгоцвету. Окупљени народ срдечно је испратио свог Архијереја, не скривајући радост што су имали прилику да учествују у овом догађају и што су имали прилику да добију благослов од свог Архипастира.

СУСРЕТ ДУХОВНЕ ПЕСМЕ И ПОЕЗИЈЕ ПРИ ХРАМУ СВЕТОГА САВЕ НА АЕРОДРОМУ

У четвртак, 5. децембра, са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, а у циљу обележавања осмовековног постојања наше свете Српске православне цркве, драмски студио „Лепеница“, крагујевачки

писци и песници у сарадњи са братством храма Светог Саве организовали су програм под називом „Сусрет духовне песме и поезије“.

Ово вече је било вече песме и поезије у којем су крагујевачки писци и песници из своје уметничке ризнице приложили свој јеванђелски талент и придодали га нашем свенародном таланту који нам је Господ даровао кроз Светога Саву и нашу Цркву. Песници који су учествовали у овом програму су:

Живадинка Жижа Марковић – правница у пензији. Објавила три књиге. Заступљена је у 154 зборника поезије и у више антологија. Добитница је више награда и признања.

Вера Јелић – просветни радник. Пише поезију, кратке приче, дечију монодраму. За свој рад добила бројне повеље, награде, похвале. Члан је Песничког клуба „Др Саша Божовић“ у Крагујевцу и Књижевног клуба „Крагујевац“.

Весна Максимовић – крагујевачка сликарка и песникиња. Учесник многих песничких сусрета и ликовних колонија. Аутор је пројекта „Додир свиле“ из области културе, самостално излаже слике на свили у Галерији Народног музеја Крагујевац и народној библиотеци „Вук Караџић“ у Колонији.

Славомир Зеленкапић – књижевним стваралаштвом бави се више од пола века. Заступљен у антологијама: Певач уснуле престонице и Антологији духовне поезије Србије и Црне Горе. Добитник је више награда и признања.

Вера Марковић – пише за децу и одрасле, за сада има шест објављених књига песама.

Радмилко Ристић – пише поезију и сатиру на српском и немачком језику, а преводи са руског и енглеског језика. Добитник је више десетина награда и признања у Русији, Јапану, Немачкој, Куби, САД. Аутор је 25 објављених књига на српском, немачком, руском и енглеском језику. Координатор је „Школе мира“ за земље немачког говорног подручја. Члан је више удружења писаца у Србији као: „Гетеовог друштва“ у Београду, „Матице српске“ у Новом Саду. Поред свих признања посебно му је драга Захвалница Епископа Шумадијског Г. Јована за очување језичког и културног наслеђа нашег народа.

Вече је улепшала песма Драмског студија „Лепеница“ коју је предводио Мирослав Барјактаревић.

На крају програма отац Александар се захвалио, испред братства храма, свима који учествовали у овом догађају. Подсећајући да је ово вече трећи културно-уметнички догађај у цркви Светог Саве посвећен јубилеју осмовековног постојања СПЦ. У овим догађајима учествовали су разни уметници, песници, музичари, писци, књижевници. После програма отац Александар је позвао све присутне на послушење, разговор и дружење.

Александар Мирковић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И РУКОПОЛОЖЕЊЕ У У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

У суботу, 7. децембра, када наша православна Црква прославља Свету великомученицу Екатарину, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је свету архијерејску Литургију у храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци. Епископу су саслуживали савештеници Епахије шумадијске, као и многобројни народ и ученици веронауке, који су дошли у пратњи својих вероучитеља. На овом литургијском сабрању Милош Никодијевић, вероучитељ из Смедеревске Паланке, рукоположен је у чин ђакона. Том приликом Владика се обратио народу рекавши да је велики дар учествовати на Литургији, а да данас има још један, а то је рукоположење. Затим се обратио Милошу давши му очински савет и поуку пре рукоположења, рекавши да ступа у свештеничку службу и да се потпуно преда својој служби, напоменувши да је служење у олтару велики дар који захтева страх Божији. „Док будеш имао страха Божијег, дотле ће и Бог бити са тобом“, поручио је Владика.

После свете Литургије уследила је трпеза љубави коју је приредило братство Преображењског храма. Након окрепљења Владика је са свештенством и председником општине оби-

шао гробље „Каменац“ и дао благослов за подизање крста на уласку у гробље. У повратку је посетио храм Свете Петке и погледао парохјски дом, његово уређење и новоизграђену фасаду.

Владимир Степановић, ђакон

ПРОСЛАВА КРСНЕ СЛАВЕ И ДАНА ФАКУЛТЕТА МЕДИЦИНСКИХ НАУКА У КРАГУЈЕВЦУ

У понедељак, 9. децембра, Факултет медицинских наука Универзитета у Крагујевцу прославио је своју крсну славу – Светог Алимпија Столпника.

Тим поводом, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован пререзао је славски колач у Деканату Факултета заједно са овогодишњим свечаром проф. др Жељком Мијаиловићем и са деканом факултета проф. др Владимиром Јаковљевићем.

Владика Јован пожелело је срећну крсну славу свим запосленима у овој високошколској установи.

Урош Костић, ђакон

ДЕВИЧКО-ЦРНОРЕЧКИ ГОРОСТАС СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕН У БРЕСНИЦИ

У недељу, 15. децембра, парче неба се спустило на земљу у Бресници јер је служена Света Литургија поводом славе цркве која је посвећена управо Светом Јоаникију Девичком и Црноречком. Литургијом је начелствовао протојереј становљански Горан Ђерковић. Литургију је својим појањем улепшао и украсио црквени хор Старе Милошеве цркве. Храм је био мали да прими сав народ који је дошао да прослави косовског патрона и заштитника овог насеља светог Јоаникија Чудотворца који је већи део свог живота провео у шупљој букви подвизавајући се и лечећи убоге додиром. Након прочитаног јеванђелског зачала верном народу се надахнутом беседом обратио јереј Милош Ђурић говорећи о животу и делу овог горостаса из Зете.

На крају Литургије пререзан је славски колач. Колачарка је била Сава Ђерковић и њен син протојереј становљански Горан Ђерковић са породицом.

Након Литургије уследило је послужење за све присутне које су припремили колачари у част Светог Јоаникија Девичког, молитвеног заступника бресничких парохјана пред Васкрслим Господом.

Марко Гаљак, вероучитељ

СВЕТИ НИКОЛАЈ ПРОСЛАВЉЕН У МАНАСТИРУ ГРНЧАРИЦИ

У четвртак, 19. децембра, када наша Црква слави Светог Николаја Мирликијског Чудотворца, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио Свету Литургију у манастиру Грнчарици, поводом славе ове свете обитељи уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

После прочитаног Јеванђеља, Епископ је беседио и истакао да славити Светог Николаја значи молити се уз принос жита и колача, као и знати тропар овог светитеља који је ништа друго до препричано житије светог Николаја. „Тога ради, наш долазак у Цркву, као тело Христово, као дом Божији, треба да буде испуњен вером, али оном јеванђелском вером. Управо Свети Николај био је образац и путоказ вере и као такав он нам даје пример како да живимо, како да се спасавамо, због чега га ми и славио као светог. У таквом примеру ми видимо да треба најпре да иштемо Царство Небеско и правду његову, а све ће нам се друго додати.“

Владика је заблагодарио Господу што нам је дао такве светитеље да се ми можемо угледати на њихов живот. Владика је нагласио да и данас има светих људи само је на нама да ли ћемо их препознати и признати. На самом крају Преосвећени се помолио да молитвама наших светих и Светог Николаја и ми добијемо Царство Небеско које прво мора бити у нама самим.

Прослава славе настављена је трпезом љубави коју је уприличила високопреподобна игуманија Домника са својим у Христу сестрама.

Александар Бојанић, чтец

ДЕВЕТА СМОТРА ЦРКВЕНОГ БЕСЕДНИШТВА ЦРКВЕНЕ ОПШТИНЕ ПОПОВИЋКЕ У СОПОТУ

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, под покровитељством Градске општине Сопот и Центра за културу Сопот, у уторак 24. децембра у Центру за културу Сопот Црквена општина поповићка одржала је девету по реду „Смотру црквеног беседништва“.

Тема овогодишњег Беседништва је била „Осамстогодишњица самосталности СПЦ и Свети Сава“. Ове године богонадахнутим речима су нам се обратили клирици Епархије шумадијске игуман Петар (Драгојловић), свештеник Марко Јефтић и вероучитељ Горан Аврамовић.

За музички део програма су били задужени студенти Факултета музичке уметности Милица Бајић и Алекса Тришић. Како љубавна реч тако и музика ове деце из парохије поповићке никога не оставља равнодушним.

Простор галерије Центра за културу Сопот је за ову прилику обогаћен изложбом фотографија „Живот народа и претрајавање народа“, аутора Јелене Савић и Бојана Поповића. Бојан Поповић је говорио о постављеној изложби.

Организаторе овог дијалошко-духовног надметања је ове године обрадовала посета великог броја миле браће и сестара. Деветом смотром црквеног беседништва смо понеговали љубавни и творачки дијалог, попут онога којим је Бог све створио.

Марко Стевановић, протонамесник

ПРИРЕДБА „БОЖИЋНИ ОБИЧАЈИ“ И ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА У РОГАЧИ

Дана 27. децембра одржана је приредба „Божићни обичаји“ у матичној школи „Јанко Катић“ у Рогачи.

Циљ је била хуманитарна акција ради прикупљања новчане помоћи малој Анђелији Николић која болује од леукемије. На почетку приредбе пуштен је видео који су урадили ученици седмог разреда, а који говори о леукемији као болести и о томе како се она лечи. Након тога су ученици од првог до осмог разреда отпевали песмицу „Божић, Божић, благи дан“ и извели обичаје за породичне празнике Детиње, Материце и Оци, показавши тиме шта су научили на часовима верске наставе и шта за њих значе ти обичаји којима се, пре свега, јачају односи унутар породице. Ученик четвртог разреда Петар Кандић одрецитовао је песмицу „Божићни новчић“, док су ученице виших разреда отпевале песму „Ангел вопијаше“. У наставку програма ученици петог разреда су извели обичаје за Бадње вече, а ученица Ивана Јарановић је одрецитовала песмицу „Божић, Божић, Бата“. Ученице које иду на фолклор одиграле су уз неколико народних песама, а на крају су им се придружили и остали ђаци који су показали своје играчко умеће.

Божићној приредби присуствовали су родитељи, ђаци као и директорка школе Јелена Поповић, која је дала одобрење за реализацију. Посебна захвалност учитељицама, учитељу и наставницима који су помогли да се реализује ова приредба. На крају су сви уживали и лепо се провели!

Драган Катић, вероучитељ

ОСВЕШТАН СПОМЕНИК СВЕТОМ ДЕСПОТУ СТЕФАНУ ЛАЗАРЕВИЋУ У МЛАДЕНОВЦУ

Дана 29. децембра, у Недељу Праотаца, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован освештао је споменик Светог деспота Стефана Лазаревића у централном градском парку Младеновца. Нашем Епископу су саслуживали протојереји ставрофори Драгољуб Ракић и Жељко Ивковић.

Владика је након освештавања присутнима говорио о потресним моментима из житија Светог деспота Стефана Лазаревића. Најпре је председник Градске општине Младеновца Владан Глишић открио новопостављени споменик и обратио се присутнима рекавши да се на овај начин Младе-

новац одужује светом деспоту за све што је учинио, најпре својим задужбинарским делом, на територији данашње ГО Младеновац.

Др Јасмина Тирић, историчарка уметности, говорила је о уметничким дметима вајара мр Велимира Каравелића, аутора деспотовог споменика. У културно-уметничком делу програма чланови КУД-а „Славко Манојловић“ су по замисли др Јасмине Тирић и уз музику Александра Сање Илића извели Свиту деспота Стефана.

Марко Јефтић, јереј

СЛАВА ЗАТВОРСКЕ КАПЕЛЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Затворска капела свечано је прославила свог патрона и заштитницу, Свету Анастасију Узорешитељницу, у суботу, 4. јануара. Свету Литургију служио је протонамесник Бранислав Матић, старешина капеле, уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

После прочитаног зачала из Јеванђеља по Луки, у којем нам је јеванђелист благовестио причу о жени која је умила уљем ноге Христове, беседу поводом славе произнео је протонамесник Бранислав Матић. Најпре је честитао славу управнику, Јовану Курбалији, управи и затвореницима. „Данас се пред престолом Божијим радује и света Анастасија. Она која је у трећем веку обилазила затворе и оне у затворима које нико није имао да посети... Шта је слобода? Многи напољу нису слободни. Многи од вас су слободнији од њих. Најбитнија слобода човека је слобода од греха. Када се човек одсецањем од себе ослободи неког великог зла, он је слободан. Слободан је онај човек који је са Богом слободан од греха. Нема човека који живи један једини дан а да не погреша. Али свесност да је то грех и да то треба да одбацимо, да устанемо од тог пада греховног јесте почетак, велики почетак за све нас у животу, када одбацујемо старог себе и крећемо препорођени. Ова молитва и Литургија, и свака нова Литургија даје нам снагу да у живот идемо препорођени да сејемо за собом добро, и да њива наше душе и срца рађа стотруки плод, и да људи око нас буду срећни, а не несрећни. И то је једина слобода човека, слобода од греха. Да Господ Бог подари свима вама снаге, и да имамо снаге да истрајемо у борби, да засејемо семе добра и да искрчимо из душе сво оно трње које нас стиска и враћа назад у дубину таме“.

У наставку Литургије пререзан је славски колач, и организована свечана славска трпеза у просторијама ове установе.

Александар Ђорђевић, ђакон

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И МОЛЕБАН У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

У недељу, 5. јануара, када Црква прославља Оце и празнује святих десет мученика Критских, као и преподобног Наума Охридског, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу. Епископу су саслуживали свештеници Саборног храма.

Приступим верницима се беседом обратио свештеник Душан Мучибабић који је говорио о духовној припреми за празник Рођења Богомладенца Христа, као и о искушењима која ових дана потресају Цркву Христову у Црној Гори. Неколико стотина верника учествовало је у евхаристијском сабрању, као и у Молебну за престанак терора над Црквом Божијом у Црној Гори, који је служио Епископ шумадијски Г. Јован заједно са свештенством и народом.

Поводом празновања Недеље светих отаца, Владика Јован је након Свете Литургије у владичанском двору поделио деци пригодне поклоне и честитао им празник.

Срећко Зечевић, протојереј

РОЂЕЊЕ БОГОМЛАДЕНЦА ХРИСТА ПРОСЛАВЉЕНО У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Сабрана око Трпезе Господње, око Тела и Крви Господње, Црква је на Бадњи дан, у Саборном храму, славила Новорођеног Богомладенца и свето име Његово. Са Његовим Преосвештенством Епископом шумадијским Г. Јованом који је предводио ово евхаристијско славље, саслуживало је братство Саборног храма.

На Бадње вече, свештенство престоног града Крагујевца, окупило се, како би, као што су некада мудраци кренули у сусрет Богомладенцу Христу, и они кренули у сусрет и своме Епископу благовестили рађање Онога пред ким трепти васељена. Епископ је традиционално заједно са свештенством унео бадњак у Епископски двор.

Након уношења бадњака и поуке о значају празника Телесног рођења Господа Исуса Христа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је заједно са свештенством Саборног храма служио празнично бденије. Порта Саборног храма била је мала да прими мноштво верног народа који је нестрпљиво хитао у сусрет Богомладенцу. После завршеног бденија Епископ Јован и председник Црквене општине Саборног храма, принели су бадњак на ватру испред Саборног храма. Владика је премазао бадњак медом и залио вином и уз песму Дечијег хора Саборног храма, свима пожелео срећно Бадње вече, речима: **Мир Божији – Христос се роди!** Јер сви ми окупљени око бадњака као једна духовна породица, треба да будемо окупљени око Христа Богомладенца у миру, слози и љубави.

На сам дан празника Рођења Господа Исуса Христа, верни народ града Крагујевца је осетио близину и топлину Витлејемске ноћи на свечаној Божићној Литургији коју је слу-

жио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење протојереја ставрофора Зорана Крстића, ректора Богословије Свети Јован Златоусти и братства Саборног храма. Посланицу Његове Светости патријарха Иринеја, прочитао је јереј Душан Мучибабић.

Срећко Зечевић, протојереј

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕН У МАРШИЋУ

У уторак 14. јануара, када Црква празнује Обрезање Господње, Светог Василија Великог и Нову Православну годину Господњу, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог Василија Великог у Маршићу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

После прочитаног зачала из Јеванђеља, јерођакон Јован је по благослову Епископа Јована произнео беседу, честитао верницима храмовну славу и наступајућу Нову годину, подсетивши да је Нова година управо време да осмотримо и анализирамо како смо провели живот у минулој години и да будемо у свему бољи у новој години Господњој. Такође је подсетио и на празник Обрезања Господњег и дан посвећен Светом Василију Великом.

На призив „Са страхом Божијим и вером приступите“, причестио се значајан број верника ове парохије као и корисника Дневног боравка за децу и младе са сметњама у развоју. Након освећења славског жита и резања славског колача уприличена је и трпеза љубави у сали парохијског дома у Маршићу.

Бојан Димитријевић, протојереј

БОГОЈАВЉЕНСКО ПЛИВАЊЕ ЗА КРСТ ЧАСНИ У КРАГУЈЕВЦУ

На празник Богојављења, 19. јануара, на језеру у Шумарицама по седамнаести пут одржана је манифестација „Пливање за часни крст“. Организатори овог догађаја су спортско друштво „Свебор“, локална самоуправа града Крагујевца, као и градска туристичка организација „Крагујевац“. Овогодишње витешко надметање су у име Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована благословили свештеници крагујевачких храмова, који су се помолили за све учеснике пливачке трке.

Као и претходних година, број учесника је жребом био ограничен на 33, будући да се за такмичење пријавило 88 кандидата. Пред великим бројем Крагујевчана, у леденој води, прва до циља допливала је Марта Дуњић (2004), која је освојила титулу „Носилац Богојављенског крста Шумадије 2020“. Након трке свим учесницима су уручена признања и

пригодни поклони, а победника је традиционално наградила златара „Ђани“ и Коло српских сестара Крагујевац.

Урош Костић, ђакон

СЛАВА ПАРАКЛИСА ВЛАДИЧАНСКОГ ДВОРА

Дана 20. јануара, када наша Црква прославља Сабор Светог Јована Крститеља, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу.

Његовом Преосвештенству саслуживали су протојереј ставрофор др Зоран Крстић, ректор крагујевачке богословије, као и протођакон Иван Гашић и јерођакон Јован (Прокин), професор у крагујевачкој Богословији. Певницу је предводио професор црквеног појања у Богословији Немања Старовлах.

На крају Свете Литургије, Преосвећени Владика преломио је са присутнима славски колач у славу и част Пророка, Претече и Крститеља Господњег Јована, а поводом славе параклиса у епископској резиденцији.

Илија Арсенијевић

СВЕТОСАВСКА ДУХОВНА АКАДЕМИЈА У СОПОТУ

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, 23. јануара, у организацији Центра за културу Сопот и Црквене општине Сопот, одржана је Светосавска академија под називом „(У)очи Светог Саве“. Академија је отпочела извођењем Светосавске химне, вокалног састава при Центру за културу у Сопоту који носи назив „Неуме Сопотске“.

„У било ком вакату, у овом нашем српском народу, није било таквога човека и таквог светитеља који у себи толико јасно и вечно спојио небо и земљу, прошлост и будућност, песму и причу, легенду и приповетку, симболизам и реализам, опипљиво и надумно као што је то учинио Свети отац наш Сава“, речено је на почетку скупа, на коме је беседу одржао јеромонах Петар (Драгојловић), игуман манастира Пиносава.

„Све чега се он дотакао добијало је вечни смисао и поуку. Све што је благословио процветало је и плодом родило. Све што је залио сузом љубави према Христу Богу и своме роду и данас стоји и одолева ветровима времености и бурама светске променљивости.

Где год је стао својом стопом место се оно позлатило. Где год се наслонио својом руком никло је дрво свештеног предања и истинитих легенди.

И заиста, када Светоме оцу Сави појемо химне и песме хвалоспевне, или читамо дубокомисаоне народне легенде о њему као монаху и просветитељу српскоме, или слушамо приче пуне небоземних симбола вечне мудрости Божије, душе се наше напајају са непресушног кладенца јеванђеља

Христовог испењеног у животу највећег Србина у свим световима.

Свети Сава се у своме тропару назива наставником и учитељем пута који води у Живот вечни. Тај пут јесте једино и важан, јер су сви наши путеви само путевци и странпутице ако путем Светлости нисмо научили ходити.

Може човек Србин лутати и залутати у овоме животу, али ако се Светоме Сави само једном искрено обрати са смирењем молитвом и чврстом вером, Свети Сава ће га сигурно увести у Царство Божије, јер он је тај српски Мојсеј који род наш српски „изводи из Египта, и преко Црвенога Мора и Синаја уводи у Обећану Земљу небеске отаџбине“.

У наставку програма светосавску академију додатно је обогатио женски хор „Неуме сопотске“, извођењем песме „Милешевка“, а потом је уследила и премијера филма „Стопама Деспота Стефана Лазаревића“.

Бојан Миленовић, вероучитељ

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

У суботу 25. јануара, када наша Света Црква прославља икону Млекопитатељнице и Свету мученицу Татијану, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленићу. Преосвећеном су саслуживали свештеници Шумадијске епархије. Молитвено сабрање су улепшали чланови певачког друштва „Српски православни појци“ из Београда.

Радост сабрања је била увећана крштењем мале Марије, кћерке вероучитеља Александра Цветковића и његове супруге Марине, као и освећењем иконе Светог Нектарија Егинског коју је приложио Слободан Симић.

По прочитаном јеванђелском зачалу Преосвећени се обратио присутнима подсећајући да се данас прославља икона Мајке Божије, Млекопитатељнице. „Она која је родила Господа Исуса Христа, који се крстио у реци Јордану, када се пројавила Света Тројица. Јавио се Бог, зато ми овај празник и зовемо Богојављење. У време овог празника и попразништва, ми се молимо Богу да нам отвори духовне и очи и уши, како бисмо увек чули јављање Бога. Сваки човек, ако није испуњен собом, увек ће тражити Бога и Богојављење у себи. У противном ће само да слуша себе и да показује себе како би људи видели да је он бољи од других. Прослављајући икону Млекопитатељнице, ми прослављамо ону која је прва осетила то Богојављење, која је била сва испуњена Богом, а не собом. Шта је то њу учинило Богородицом? Њу је Богородицом учинило смирење. Ми смо зато данас и дошли у ову свету обитељ да изразимо поштовање њеној смирености, поштовање Царици Небеској, како је називају свети оци, да се пред њеним ликом помолимо да нас она храни оном вечном храном и пићем којим је хранила Господа нашега Исуса Христа“, рекао је између осталог Епис-

коп Јован. На самом крају поуке Преосвећени је пожелео да и новокрштену Марију Господ препозна по крштењу, по печату дара Духа Светога, по мирису светог мира којим је помазана. А то ће се десити ако јој помогнемо, још сада, да правилно узраста. Јер кажу свети оци да је дете као сунђер, све упија. Помолимо се мајци Божијој да нас храни храном и пићем којим је хранила Господа, а то је причешће.

По заамвној молитви и освећења поменуте иконе, Преосвећени је пресекао славски колач, а након отпуста литургијско сабрање је било продужено трпезом љубави коју је својим трудом и залагањем уприличило сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јахимовић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И РУКОПОЛОЖЕЊЕ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

У недељу по Богојевљењу, 26. јануара, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске, као и многобројни народ који је дошао да се помоли са својим Владиком и причести Светим Тајнама.

Владика је у својој Богом надахнутој беседи објаснио верном народу да се данас завршава прослављање празника Богојављења. Подсетио је да се Бог људима јављао и јавља, али да зависи од нас људи да ли ћемо га видети и осетити у душама својим. Осврнувши се на Јеванђелско зачало које се читало на Светој Литургији, Владика је нагласио да, како Јован Крститељ, тако и Господ Исус Христос почињу своју проповед речима: Покајте се. „Покајање је потребно свима нама, јер нема човека који не греша. За људе који одбијају покајање нема места у Царству Божијем.“

У поуци коју је упутио новорукоположеном свештенику Милошу, владика је нагласио да нема већег дара него да неко буде узведен у чин свештеника. Рекао му је да без вере не може бити ни сведок ни проповедник Божији. Замолио га је да чува благодат коју ће добити, а да ће је сачувати ако буде живео по вери.

Владимир Степановић, ђакон

БДЕНИЈЕ И СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА У ЈАГОДИНИ

У недељу 26. јануара, у навечерје празника Светог Саве, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је празнично бденије у јагодинској цркви Свете Петке. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

У својој беседи на крају бденија Преосвећени Владика је истакао: „Свети Сава је наш потпис и печат, он нам је ставио печат Христов, он нас је крстио и он нас је миропомазао, он

нам је дао веру праву. У данашњем Јеванђељу смо чули да се свећа не пали и не ставља под суд да гори, већ на свећњак, да светли свима који су у кући. Тај наш свећњак је Свети Сава, он нам осветли, он крчи пут српском народу, он је тај који нам помаже да пронађемо Бога у себи. Захваљујући Светом Сави, ми смо на Христовој страни. Светосавски пут је Христов пут, јер је Свети Сава дао све за Христа, а Христа ни за шта“.

После завршетка празничног бденија у Културном центру у Јагодини одржана је Светосавска академија под насловом „То смо ми: Светитеља Саве синови и кћери“.

После отпеваног тропара Светом Сави, Академију је отворио Владика Јован својом надахнутом беседом. Између осталог, Владика је рекао „Много је тога написано о Светом Сави, али то је књига још увек неишчитана и неисписана. То што је књига неисписана је аманет нама да исписујемо књигу светосавску, а та књига је Свето Јеванђеље. Сава је водио свој народ Христу и ширио мир, љубав и слог“.

Владика је поручио да се и ми морамо држати Христа да бисмо остали деца Светог Саве. По завршетку беседе, Владика је уручио награде ученицима основних и средњих школа, који су освојили прве награде у казивању стихова и на Светосавском темату током протекле Светосавске недеље.

У наставку програма учешће су узели ученици јагодинских Основних школа, Музичке школе „Владимир Ђорђевић“ и Школе за ученике оштећеног слуха и говора „11. мај“ певањем и рецитовањем духовних песама. Ученици Јагодинске Гимназије Светозар Марковић су за ову прилику приредили драмске комаде везане за прво обележавање Светог Саве као школске славе 1840. године, као и за прославу Светог Саве у модерно доба, које је приредио вероучитељ Предраг Димитријевић. Програм су својим учешћем улепшали чланови хорова храма Светих архангела Михаила и Гаврила и храма Светих апостола Петра и Павла, Факултета педагошких наука и КУД-а Каблови из Јагодине.

На крају програма сви учесници су заједно отпевали Химну Светом Сави.

Овогодишња академија је изазвала бројне похвале публике, а највећу заслугу за овакве оцене има председник ЦО Старе Цркве у Јагодини, господин Мирослав Ђорђевић, који је режирао представу, уз помоћ вероучитеља беличког намесништва.

Милош Ђирић, јереј

Нинослав Дирак, протођакон

СВЕТИ САВА СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕН У ХРАМУ НА АЕРОДРОМУ

Већ осам векова наша света помесна црква прославља свога заштитника и патрона Светог Саву, првог српског архиепископа. И ове године нам је припала част да наш храм на Аеродрому свечано обележи 27. јануар, када прослављамо Светог Саву. Свету Литургију служио је протојереј ставрофот мр Рајко Стефановић уз саслуживање свештенства цркве Светог Саве. Свечаности је присуствовао велики број верника, најмлађих чланова наше цркве, као и чланови дечијег хора који су прославили своју крсну славу и свога заштитника Светог Саву.

У наставку Литургије, традиционално је прочитана посланица Преосвећеног владике Јована. После заамвоне молитве пререзани су славски колачи нашега храма и дечијег хора „Свети Сава“.

У просторијама духовног центра „Златоусти“ организовано је рецитовање у част Светог Саве, која се редовно одржава сваке године трудом вероучитеља и ученика. Преко стотину малишана, полазника веронауке, из оближње школе „Мирко Јовановић“ рецитовало је и певало у част највећег српског светитеља. Као мали знак пажње, учесницима је после рецитације додељен светосавски пакетић.

Александар Ђорђевић, ђакон

СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА У АРАНЂЕЛОВЦУ

На навечерје празника посвећеног првом српском Архиепископу Светом Сави, након празничног бденија у сали парохијског дома храма Светих апостола Петра и Павла је уприличена „Светосавска академија“ у организацији ЦО Аранђеловачке, Момчила Јагодића и Немање Чоловића.

Свечану академију су отворили чланови хора „Света Анастасија Српска“ са појањем химне Светом Сави, а потом се присутнима обратио протонамесник Александар Милановић својом беседом о Светом Сави и подсетио нас да требамо ходити његовим стазама да бисмо ишли исправним путем ка Господу. У овој академији учешће су узели и ученици ОШ „Светолик Ранковић“ из Аранђеловца и показали нам своје глумачке вештине једним играчком о Светом Сави и добијању аутокефалности СПЦ. Песмом и игром су ово вече улепшали и чланови КУД „Електропорцелан“ из Аранђеловца.

У наставку вечери, након Светосавске академије је уследило предавање у организацији ЦО Аранђеловачке и ОШ „Свети Сава“ из Аранђеловца на тему „Осам векова постојања Српске Православне Цркве“. Предавање је започео Немања Девић, историчар. Поред Немање Девића учешће у предавању су ове вечери узели и др Драгољуб Марјановић, византолог и доцент на катедри за историју Филозофског факултета у Београду и др Радован Пилиповић, директор архива Српске Православне Цркве. Својим предавањем су нам свима предочили неке моменте из наше историје, који историју српског народа чине свакако интересантнијом и много јаснијом. Након предавања окупљени су имали прилику да поставе питања предавачима.

Немања Искић, јереј

ЕПИСКОП ЈОВАН МОЛИТВЕНО ПОСЕТИО КРАГУЈЕВАЧКА УЧИЛИШТА

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, својим молитвеним присуством увеличао је празновање Савиндана многих крагујевачких школа.

Владика је током читавог дана присуствовао свечаним академијама које се приређују у част првог српског просветитеља и архиепископа Саве. У свакој просветној установи у којој је био, Епископ Јован је, заједно са директорима, свештеницима и члановима школских колектива, резао славске колаче честитавши свима школску славу, а најмлађима пожелевши успешно и квалитетно образовање.

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ СРПСКОГ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, на дан Светог Саве српског, служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу, у којој је принео молитве Богу и Светом Сави за спас српског рода. Радост литургијског сабрања заједно са Владиком и свештенством, поделило је доста верника и деце.

На Литургији је светосавску посланицу Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, прочитао јереј Слободан Савић.

После заамвоне молитве Епископ Јован је извршио обред резања славског колача и освећења славског жита. По завршеној Литургији чланови Дечјег хора Саборне цркве отпојали су неколико пригодних песама, потом је изведен је краћи рецитал посвећен Светом Сави, након чега су најмлађима подељени пригодни дарови.

Црквена општина крагујевачка и свештенство Саборног храма је за верни народ уприличио послужење у порти Сабрног храма. Ова трпеза љубави посведочена је добротољубљем и човекољубљем, а све у славу и спомен најдивнијег чеда одњиханог на крилу једне мајке од рода рашанског, рода српског.

Срећко Зечевић, протојереј

ХРАМОВНА СЛАВА У СИОКОВЦУ

У понедељак 27. јануара наша света Црква прославља дан посвећен Светом Сави, првом Архијерејском српском. Као и претходних година, празник Светог Саве у Сиковцу протекао је свечано и радосно. Поводом храмовне славе свету Литургију служио је архимандрит Евтимије, игуман манастира Јошанице, уз саслуживање надлежног пароха јереја Ивана Јовановића. Верни народ се и сада, као и по обичају, сакупио у већем броју о храмовној слави, а деца су приредила светосавске рецитале.

По завршеној Светој Литургији, прочитана је посланица Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована. Одмах потом деца су отпевала химну Светом Сави и тиме направила увертуру за припремљене рецитале. По завршеном рециталу деца су били подељени пакетићи, као знак награде за њихов труд, ревност и љубав коју су исказала приликом припреме рецитала.

СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

У навечерје Савиндана, у Градском позоришту у Смедеревској Паланци одржана је академија у част првог српског архиепископа и просветитеља, Светога Саве Немањина. Оно по чему је овогодишња приредба била посебна, јесте чињеница да су по први пут у њој учествовали ученици свих основних и средњих школа са територије општине Смедеревска Паланка.

Академија је реализована на иницијативу Јелене Јелић, директорке ОШ „Никола Тесла“ из Голобока, која је уједно и председник Актива директора основних и средњих школа Смедеревске Паланке. Она је на почетку поздравила присутне, захваливши се свим наставницима и ученицима који су, како је рекла, препознали јединствену прилику да у светосавском духу покажу заједништво у припреми ове академије. Она је затим препустила реч председнику општине Смедеревска Паланка, Николи Вучену, позвавши га да отвори академију. Вучен је у своме обраћању, између осталог, изразио жељу да ће заједничка светосавска академија постати традиција у нашем граду.

Програм од петнаест жанровски различитих, али у складну целину уклопљених тачака водили су ученици Паланачке гимназије Теодора Ћосић и Вук Паунић. Јак утисак на присутне оставио је Немања Поповић, ученик Паланачке гимназије, својом беседом о хлебу. Јана Пантовић, ученица ОШ „Херој Иван Мукер“ задивила је својом интерпретацијом песме Десанке Максимовић, „Савин монолог“, коју је говорила уз изванредну гитарску пратњу Георгија Тодоровића. Музичке тачке имали су Неда Глишић, ученица ОШ „Херој Радмила Шишковић“ уз клавирску пратњу Андреје Рудеж, Петра Гајић, ученица ОШ „Никола Тесла“ из Голобока, уз клавирску пратњу Данијеле Радовановић, и Иван Петровић, ученик паланачке ОШ „Вук Караџић“, уз клавирску пратњу Срђана Тодоровића. Посебно су били занимљиви играчки „Свети Сава упућује на срећу и мири оца и сина“, урађен по мотивима народних прича, у извођењу ученика ОШ „Станоје Главаш“ из Глибовца, и адаптација драмског текста „Још једне очи“, који су извели ученици ОШ „Брана Јевтић“ из Кусатка. Програм су затворили представници Машинско-електротехничке школе „Гоша“, извевши дивну песму симболичног назива – „Васкрс Србије“.

Милош Јелић, вероучитељ

ОСМИ СВЕТОСАВСКИ ДАНИ У МЛАДЕНОВЦУ

Прослава Савиндана у младеновачкој Цркви је, као и претходних седам година, била вишедневна. Прослава је започела у петак 24. јануара Светосавском академијом одржаном у великој сали Центра за културу и туризам Младеновац. Академију организује Градска општина Младеновац, ове године у сарадњи са Техничком школом Младеновац. На почетку се присутнима обратио председник ГО Младеновац Владан Глишић, који је потом наградио ученике који су у претходној школској години освојили прва три места на републичким такмичењима. Централни део академије била је представа коју су извели ученици драмске секције Техничке школе, коју воде наставници Анкица Живковић Баралић и Маја Петровић. За сценографију су били задужени ученици Ликовно-дизајнерске секције, коју води наставник Наташа Василић. На академији су учествовали и ученици Модно-дизајнерске секције Техничке школе, коју воде наставници Ирена Павловић и Данијела Гојковић. Богослужбени део прославе је започео у недељу 26. јануара празничним бденијем. У понедељак 27. јануара најмлађи верници младеновачког Храма, предвођени својим родитељима и вероучитељима, испунили су Цркву и учествовали на евхаристијском сабрању. Након што су верни са великом пажњом послушали посланицу свог Епископа и сјединили се кроз Свету тајну Причешћа, ученици основних школа извели су пригодан рецитал у част Светог Саве. Љубављу и залагањем братства храма Успења Пресвете Богородице и уз свесрдну помоћ господина Славка Спасојевића власника предузећа „Gold pack“ овај празник је улепшан светосавским пакетићима, које је добило више стотина најмлађих верника у Младеновцу.

Након евхаристијског сабрања свештеници храма Успења Пресвете Богородице су посетили младеновачке основне, средње, музичке и школе за образовање одраслих, као и установе које раде са децом са посебним потребама. У школама су свештеници присуствовали пригодним програмима, резали славске колаче и бираним речима честитали свима коју су део просветног система празник првог српског Архиепископа и просветитеља – Светога Саве.

Марко Јефтић, јереј

СВЕТОСАВСКИ ДАНИ У ЛАЗАРЕВЦУ

Прослављање „Светосавских дана“ започето је у петак 24. јануара, свечаном Светосавском академијом у Центру за културу у Лазаревцу. Част да организује Светосавску академију ове године припала је ОШ „Свети Сава“ из Великих Црљена, по устаљеном правилу да сваке године једна од школа са територије наше општине припрема академију у част школске славе. Заједно са својим наставницима, ученици ове школе припремили су интересантан приказ, којим су желели да представе како је Свети Сава у сваком смислу био почетак, иницијатор и инспирација сваком културном и духовном дешавању код нас.

Наредне вечери ОШ „Свети Сава“ била је домаћин светосавског бала, коме су поред просветних радника са територије нашег намесништва традиционално присуствовали и представници јавног, културног и духовног живота лазаревачке општине.

У понедељак, 27. јануара у храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу прослављен је Свети Сава српски. Велики број ученика основних и средњих школа се на дан школске славе причестио, узевши активно учешће у литургијском сабрању. Заједно са свештенством храма верни народ и ученици, учествовали су и у резању славског колача. Литургијско славље се потом из храмова нашег намесништва пренело у школе лазаревачке општине, где су свештеници, заједно са учитељима, наставницима, професорима и ученицима, резали славске колаче и присуствовали пригодним програмима припремљеним у част највећег српског Просветитеља.

У уторак, 28. јануара, осму годину за редом, организован је и наградни светосавски ликовно-литерарни конкурс, под називом „Симболизам раног хришћанства“. Значајан допринос у организовању изложбе посвећене конкурс дала су вероучитељи Колубарско-посавског намесништва, који су се заједно са наставницима српског језика и ликовног васпитања постарали да за квалитет изложених и награђених радова. Отварању изложбе и додели награда најуспешнијим ученицима претходио је пригодан културно-уметнички програм. Овода пута окупљенима су се са неколико нумера представили чланови састава „Веродар“. Мноштво радова који су пристигли на нашу адресу су захваљујући Градској општини Лазаревац, награђени награђеним фондом примерним уложеном труду. Захваљујући дугогодишњој сарадњи са Центом за културу Лазаревац, овогодишња поставка „Светосавске изложбе“ изложена је у простору галерије „Савременици“. Поклоне награђеним ученицима доделили су свештеници Александар Глишић и Родољуб Војиновић, као и директора ОШ „Милорад Лабудовић Лабуд“ из Барошевца, Љиљана Илић.

Светосавски дани ове године су обogaћени и књижевном вечери духовне поезије, која је организована 30. јануара, у Модерној галерији у Лазаревцу. Своје стихове читали су чланови неколико књижевних клубова са територије наше општине. Скроман почетак ове године изнедрио је жељу локалних ствараоца да поетски сусрети и част првог српског књижевника, Светог Саве, постану традиција.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

НОВО!

ПРОПОВЕДНИК ВЕРЕ И НАДЕ У ГОСПОДА

О првим годинама живота говори са топлим сећањем на мајку и горким осећајем немаштине, беде, глади и сиромаштва. Свест о материјалној оскудици пратиће га дуго кроз живот, јер није било потребно само прехранити и одшколовати децу, већ бринути за обнављање или подизање светиња који су му биле поверене да у њима богослужи. Теолошко знање стицано из литературе и много више из живота, преношено је на начин прилагођаван онима који су то знање примали и којима је било потребно. Беседе, приче из живота и сведочења духовне деце, колега и старешина говоре о скромности, несебичности и ненаметљивости, са једне стране, а неисцрпној љубави, доброти и смирењу са друге стране. Немилост људи увек је бивала савладана или поништена милошћу Бога. Неколико кључних мотива можемо да издвојимо из рукописа: љубав према Богу и Мајци Божијој; љубав, поштовање и захвалност према својој мајци; љубав, брига и оданост према својој породици, супрузи која је у свему ослонац и животни пратилац, кћеркама, унуцима и праунуку; љубав, разумевање и старање према парохијанима и црквама у којима је службовао; љубав, несебичност, молитвеност према болесницима које среће као болнички духовник.

совог Поља ишли смо пешке, држећи се за шиптарска кола до Суве Реке, претходно плативши Шиптарима да нам повезу ствари. Било је насртаја шиптарске омладине, наших вршњака, који су нас вређали, бацали су на ученике разне предмете и нико од нас ђака није се усуђивао да негде пође сам. Да зло буде горе, комунисти су ангажовали њихове скојевце који су досађивали позивима да напустимо Богословију и пређемо у учитељску школу или трговачку академију. Неколицина је то и урадила. Упадали су масовно на часове када смо имали наставу и узвикивали разне пароле. А када су се професори супротставили, као што је то урадио професор Александар Драгић, поднели су тужбу суду оптуживши га како их је вређао, омаловажавао и физички малтретирао. Тада су на суду сви сведочили против њега, па га је суд осудио на три месеца затвора, где је целу казну и издржао. Узалуд су била сведочења професора и ђака да оптужбе нису биле истините него лажне, ни то није помогло да суд промени своју одлуку.“

О професорима који су бринули о младим богословима говори са поштовањем и дубоком оданошћу. У делу књиге који говори о школовању занимљив је део у којем се помињу два будућа патријарха, тада учитељ и ђак. Један од учитеља у призренској богословији био је јерођакон Павле Стојчевић, будући патријарх Павле, кога ће након упокојења наследити један од његових биших ђака, школски друг проте Жолета, епископ нишки Иринеј Гавриловић, који је данас патријарх Српске Цркве.

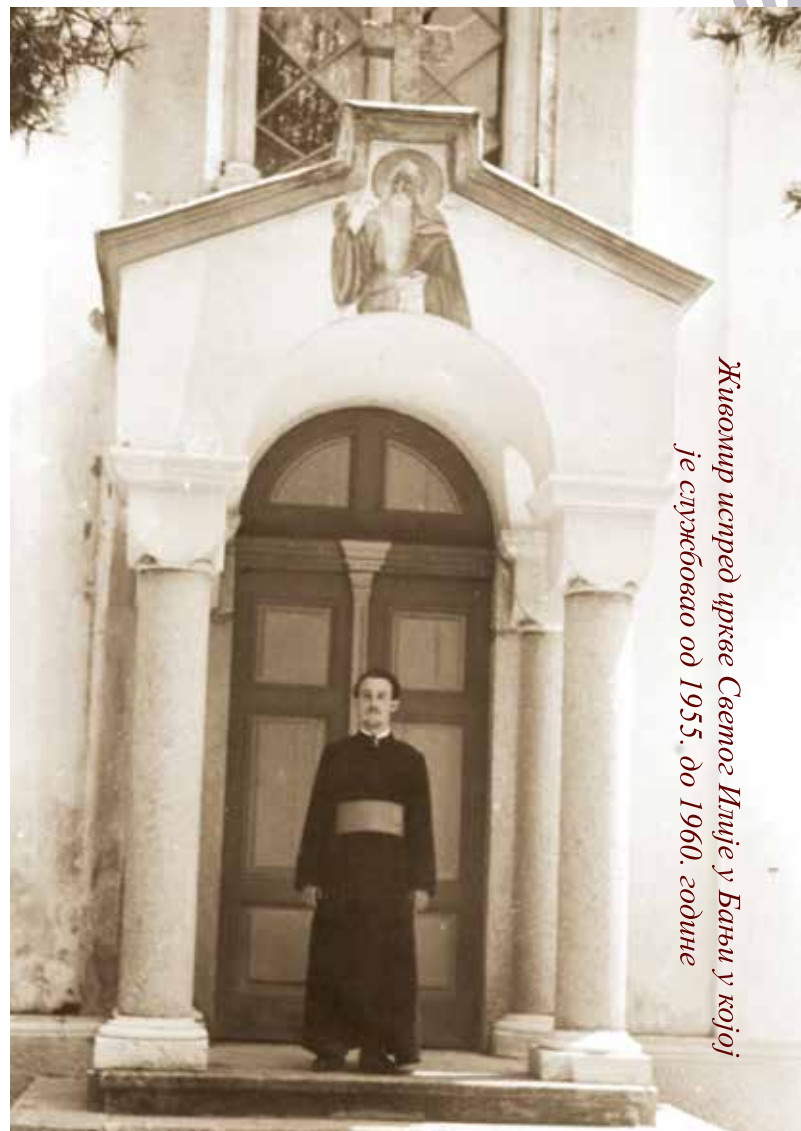
Живомир Миловановић као новорукоположени свештеник

Стање у првим парохијама, подудара се са општом сликом друштва и односом Комунистичке партије и њених следбеника према свему што има везе са православљем, Црквом и Богом. Такав однос потрајаће различитим интензитетом скоро до пензионисања, спорадично и након тога када је основана болничка црква при крагујевачком Клиничком центру, а протојереј ставрофор Живомир Миловановић постао болнички духовник.

О првој парохији у селу Бањи код Аранђеловца, и стању у њој забележено је: „Било је то село са више од пола комуниста, неколико народних хероја. Пред сам улаз у порту на подигнутом споменику пише да су четници заклали на том месту више људи и жена. Два свештеника пре мене просто су побегла из тог места. Прво Станимир Пауновић, па онда Иван Семјанов.

Скојевци су цркву унаказили, оскрнавили... Помози Боже, па напред! 'Крст на чело', како би рекла моја мајка и 'не бој се'. Прво сам успоставио контакт са групом сеоских омладинаца преко фудбала, најпре као играч, а онда као тренер. Са тим дечацима који су ме брзо заволели, уредио сам цркву и довео је у исправно стање. Тада је Бања имала нешто преко 400 домаћинстава, а ја као свештеник улазио у 217 кућа. Полако, почеше да ме зову и они други и миц по миц, после четири године остало је да свештеника не прима још 34 куће. Унакажену цркву Светог пророка Илије у Бањи довео сам у пристojно стање, осликао је и то се и данас може видети, док сам са мештанима подигао палу дрвену звонару код цркве Светог архангела Гаврила у селу Брезовцу. Та црква је вероватно стара вековима, јер на једној плочи пише да ју је 1444. године обновио Ђурађ Бранковић. Кров звонаре закивао сам лично, везан конопцима док су ме старији људи држали да не бих пао. Но, ни партијска организација није седела докона... Онда се ђаво досети, те пронађу начина да ме због венчања Божицара Мијаиловића из Брезовца, који није претходно био регистрован у месној заједници, приведу на суд и на основу неког кривичног закона осуде на три месеца затвора и 12 000 динара казне и судских трошкова. Само суђење је било фарса, циркус и простим људима видљиво као намештаљка.“

У оваквим описима и приповедању можемо да препознамо и откријемо став младог свештеника који већ на почетку своје свештеничке службе доживљава иску-

Живомир испред цркве Светог Илије у Бањи у којој је службовао од 1955. до 1960. године

шење и проналази начин како да га превазиђе и још јаче утврди веру – своју и својих парохијана. После тешких почетничких година у служењу, следеће парохије донеле су нове врсте искушења, материјалну оскудицу и неизвесност, али и велики духовни напредак и уздицање. Педантно је забележен не само след догађаја, већ и имена оних који су били од помоћи, што је једна од особености писца књиге, да детаљно и свеобухватно прикупља и бележи информације, попут неког летописца. Приметно је такође да се после сваког навођења имена приложника, ктитора, свих људи који су на било који начин помогли неку светињу у којој је свештенослужбо или његову породицу, протојереј Живомир Миловановић, обавезно приноси молитву да их Господ дарује сваким добром.

Свештеник Живомир са владиком шумадијским Валеријаном

„Године 1960, у недељу по Ђурђевдану, после неколико молби, добио сам премештај у село Ратковић у Левачком намесништву, на најмлађој парохији у Србији. Ратковић је тада имао 220 верских домаћинстава. Ту сам дошао из породичних разлога... Побожан и богомољан народ у Ратковићу брзо ме је прихватио, завео је обавезан парохијал у натури како би издржавали мене и моју породицу (пара уопште није било). Сваког првог у месецу побожни људи Александар и Богдан Гајић, Буда Јовановић и Селимир Тис Миљковић, Блашко и Споменка Мишић, Брана и Чеда Гајић, Јоцко Сагић, Танаско Симић, Бора Шушка Петровић, Сима Недељковић, Бранко Јосифовић и многи други сакупљали су од народа помало пшеницу, кукуруз, брашно, сир, јаја, кајмак, неко пиле, маст, и дрва и довозили ми. Хвала им и нека их Бог помилује и овога и онога света... Ту у Ратковићу, 5. октобра 1961. године родила ми се ћерка Марина. Становали смо у једној кућици и Марину смо те зиме очували тако што смо у плехано корито стављали јастук, а онда на јастук дете, па све то одозго на шпорет да се дете не смрзне, док смо Зорицу Милосија и ја стављали између себе, јер та зима 1961/62. била је дуга и страшна. Следеће године сам црквену кућу која је још пре рата озидана и покривена од стране Предрага Сотировића, првог пароха ратковићког у храму Светог великомученика Димитрија, делимично оспособио за пристojније становање.“

За тај процес духовног усавршавања, прота Жоле не придаје заслугу себи и свом труду, већ побожном народу и Божијој милости: „Било је задовољство пре свега духовно служити овако побожном народу. Недељом и празником црква је била препуна, а сав народ, жене и људи певају целу Литургију. Ту сам научио све из свештеничке праксе, све што до тада нисам знао, као и да проповедам Христову науку пуним срцем и пуним устима, ону спасоносну науку за шта сам се и на рукоположењу заклео. То су биле моје најсиромашније године у материјалном смислу, али најлепше и духовно најбогатије. Тада сам се осетио срећан, јер сам био неком користан.“

Читаоцима књиге може бити занимљива и прича о подизању новог храма у крагујевачком насељу Станово, посвећеног Светом Пантелејмону. Питање је да ли кад уђемо у неку цркву размишљамо о томе како је она подигнута, од темеља до куполе и крста на њој, колико је сложних руку морало да уложи свој рад, веру, труд, време за њену изградњу и колико је препрека морало да буде савладано да би се огласила њена звона. О материјалном делу да и не говоримо. Од идеје до реализације пређе се пут који није само архитектонски и грађевински подухват, већ и испит побожности, благослова и Божијег допуштења да се нешто деси или не деси.

Упечатљив је и део књиге који говори о пастирским искуствима. Посебно су поучни примери који говоре о Светој тајни јелеосвећења и сусрети са људима који су својим непоримљеним поступцима и понашањем себе доводили у ситуације у којима им је живот био угрожен, али су се опорављали после молитава, исповести, причешћивања, присуствима богослужењима и утврђивању и учвршћивању у хришћанском животу. Наведени примери говоре о људима и породицама из различитих друштвених слојева, различитог ниво образовања или материјалног стања, што значи да такве ствари могу да се догоде било коме, ако не воде рачуна о свом духовном спасењу.

Посебно су дирљиве приче о крштењима превремено рођене деце од којих су нека имала око 600 грама тежине, милошћу Божијом преживљавала и данас су здрави и добри ђаци, али и саучествовање у патњи родитеља чија деца нису преживела, али су живели довољно дуго да приме Свету тајну крштења. За све њих стално су приношене молитве на молебанима и литургијама које су редовно служене. Способност да се о најузвишенијим, али и најтежим темама говори разумљиво и за обичан народ пријемчиво, свакоме би требало да послужи као пример и поука. Двоструки је смисао свештеничког позива, односно призива, јер је призван од Господа да проповеда и служи Богу и народу. Овде се можемо позвати на апостолске речи о томе шта је плод Духа Светог љубав, радост, мир, дуготрпљење, благод, доброта, вера, кротост, уздржање (Галатима посланица Светог апостола Павла), а све наведено је трудом и старањем сабирао протојереј Живомир Миловановић.

Зашто треба прочитати ову књигу? На предњим корицама књиге испод наслова и фотографије, протин рукопис и поука сугеришу одговор: „Свака прочитана или изговорена реч о Богу је својеврсна молитва и признање бића Божијег. Учвршћуј своју веру читањем побожних књига и богати се у Господу!“

Небојша Ђокић

ПРИЛОГ ИСТОРИЈИ МАНАСТИРА ДЕНКОВАЦ

На простору Шумадије постоји много манастира. Неки од њих, као Каленић или Враћевшница су познати и ван Србије. Не мање чувени су и Вољавча, Благовештење Рудничко, Драча, Рамаћа и Грнчарица. Међутим има и много у народу мање чувених манастира као што су Дивостин, Денковац, Ралетинац, Саринац ...

На жалост, ови мање познати манастири су у слабо обрађени у стручној литератури. Углавном се једва спомињу и то узгред. Због тога смо, пре неколико година, покушали да у једном раду дамо све оно што је познато о пет мање познатих шумадијских манастира: Дивостина, Денковца, Ралетинца, Саринца и Светог преподобног Јова у Прекопечи.¹ На жалост о њима има врло мало сачуване архивске грађе из времена пре краја XIX века. У ствари само се манастири Дивостин и (вероватно) Денковац спомињу у документима из времена пре формирања слободне српске државе почетком XIX века.² Што је још горе, није било ни археолошких истраживања споменутих манастира тако да је, осим за Дивостин и донекле Денковац врло тешко, да не кажемо немогуће реконструисати и њихов првобитни изглед.

Због тога само за Дивостин са приличном поузданошћу можемо рећи да потиче из средњовековне Србије и то вероватно из времена деспотовине. Што се тиче остала четири манастира једино за Денковац можемо да претпоставимо, са великом вероватноћом, да је вероватно био манастир, док су преостала три манастира пре биле испоснице при већим манастирима него прави манастири. Што се тиче њиховог датирања, за Денко-

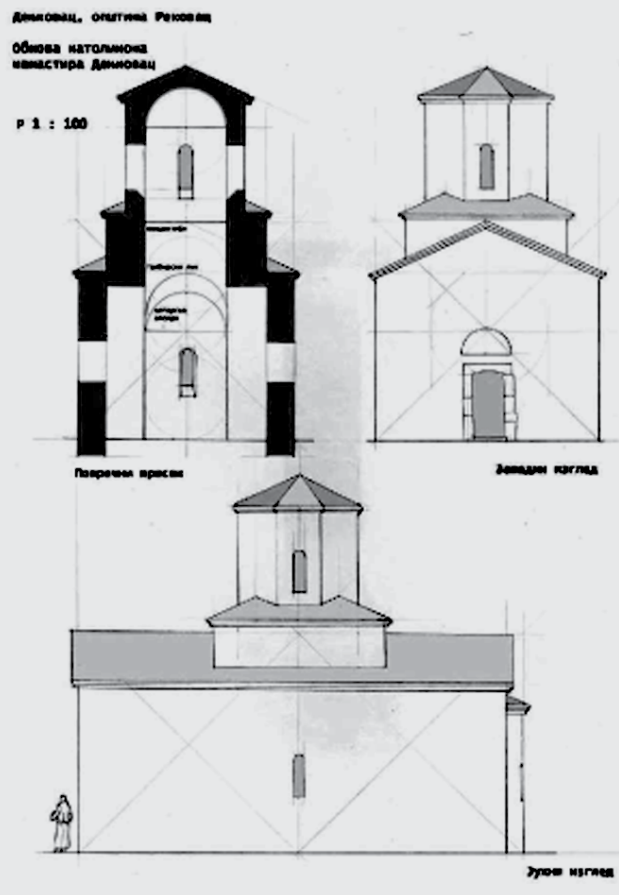
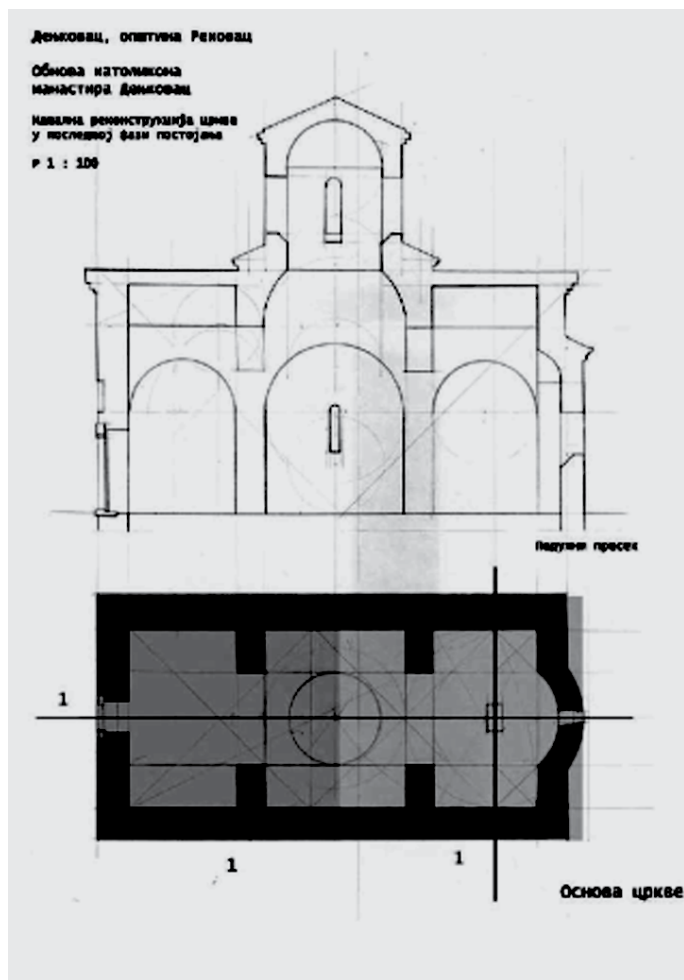
вац, на основу остатака можемо да претпоставимо да је вероватно старији од Дивостина, можда чак из времена краља Милутина, док код осталих једино на основу предања и неких аналогија можемо да претпоставимо да и они потичу из средњег века.

Манастир Денковац

На средокраћу између Крагујевца и Рековца, у атару села Велике Пчелице налази се манастир Денковац. Лоциран је на веома скровитом месту, с десне стране реке Дуленке у веома живописној и нетакнутој природи, окружен свуда унаоколо шумом и савршеним миром.

Једино до данас познато помињање манастира Денковца у историјским изворима је у поузданом документу „Описаније њеких манастиреј в Србији находјашчихсја“ насталом 1804. или 1805. године. У њему се у Јагодинској нахији поред појушћих манастира Јошанице, Каленића, Љубостиње и Орашја (код Варварина) спомиње и запустели манастир Челице.³ Јасно је да се под манастиром Челице подразумева неки од манастира поред села Пчелица а то тешко може да буде неки други манастир осим Денковца.

Опширније податке о манастиру Денковцу⁴ забележио је Милићевић јер је у време када је он обишао манастириште било још увек значајних видљивих површинских остатака. Пошто се многи аутори позивају на Милићевића а погрешно га цитирају поновићемо укратко оно што он наводи:⁵

„Развалине од манастира Дењковца, баш код садашњег села Пчелица, с десне стране Дуленске реке. Манастир је био велики 7 – 8 хвата. Осим олтару, има још две преграде. У олтару стоји и сад часна трпеза, и на њој једна велика чаша од белог камена. Кажу, да је то био тако висок манастир, да су му се кубета могла да виде из Крагујевца, и из Јагодине. Од њега се и сад познаје већ гором зарасли пут, преко планине Кременца и даље до жупањског града. Од Дењковца један сат низ реку к Рековцу идући, развалине су од цркве Ралетинца, за коју веле да је била испосница манастира Дењковца.

Прича вели да је у Дењковцу седео владика, и имао доста блага. Хајдуци га вребали, али му нису могли прићи, јер се рано затварао с калуђерима у свом манастиру. Некако манастирски слуга, који је чувао винограде, заспи и одоцни, па заноћи у виноградима. Хајдуци га ухвате, одведу пред манастирска врата, и натерају да виче, да му отворе, божем га је ухватила грозница па се одоцнио. Калуђери отворе, а хајдуци упадну, и ухвате владика, па га почну мучити да им да паре. Владика, после многих мука, каже да су у Ралетинцу, у испосници. Он је то говорио, не ће ли, док би стигли до Ралетинца, сванути, па да хајдуци побегну. Они га поведу везаног. На по пута почне свитати. Хајдуци ту убију владика и побегну. И сад стоји гроб на средини пута од Дењковца до Ралетинца, и зове се Владичин гроб. Кажу да је с владиком закопан и крст који вреди 1000 дуката.

Изнад манастира, има место које се зове виноградски парлози, али је то све зарасло у шуму.“

Милићевић је у ствари забелележио усмено народно предање које се сачувало до данашњих дана, у шта се уверио и Драгиша Јевтић приликом интервјуања

најстаријих људи села Великих Пчелица 1979. године, у чему му је велику помоћ пружио пензионисани протојереј пчелички о. Љуба Манић.

Мере које Милићевић да је за дужину цркве од око 15 м, доста се подударају са онима датим у Археолошким споменицима, па можемо прилично поуздано рећи да је реч о релативно великој цркви, без обзира да ли је у дужину урачунао и олтарску апсиду или није. Сведочанство упућује да је стари манастир имао правоугаону основу са три травеја и да је био ограђен зидом.

Неки аутори су сматрали да би левачки манастири у околини Жупањевачког града могли припадати „преднемањичком времену“.⁶ Оваква претпоставка наслањала се, вероватно, на идеје о ранохришћанском пореклу неких од храмова у Жупањевцу.

По подацима конзерватора завода у Крагујевцу Драгане Милисављевић из 1971. Године, од рушевина манастирских „према незнатним остацима може се утврдити једино основа цркве која је била једнобродна, димензија 7 x 14 м а последњи видљиви трагови уништени су 1937. г. када је срушен део западног зида који се до тада држао. А у локалитету се налазе још и делови мермерног свећњака и једна гробна плоча без текста.“⁷

Екипа Археолошког института пронашла је на манастирском локалитету и „остатке конака који се налазе са јужне стране“ као и „два бронзана крста обрађена са обе стране: на једној је дата, у релативно високом рељефу представа Распећа, изнад кога се налазе два анђела која тугују, а на другој страни је представљен мали крст у средини, а у краковима се налази по један већи стилизован цвет лале. Рад је вероватно из XVIII века. Сасвим сличан крст налази се у Народном музеју у Крагујевцу

и у једној приватној збирци. Оба ова крста нађена су на истој територији, па се може помишљати на једну радионицу, чак можда и на један калуп⁸. Један од првих истраживача овог манастира Драгиша Јевтић је видео један крст оваквога описа на остатку часне трпезе, приликом посете овоме манастиру 1979. године.

Ако су цртежи манастира Денковац које је објавио Владан Здравковић тачни,⁹ а немамо разлога да сумњамо у то, манастир Денковац би заиста могао да буде из времена краља Милутина па чак, можда, и Драгутина.

Један слој предања постанак манастира везује за вре-

нису имали толико монаха. Вероватно је било покушаја обнове црквеног храма јер је у то време било врло мало цркава у Левчу. Зашто се није успело са обновом није познато.

Но, народ никада није одустајао од ове обнове, па зато поново верници Великих Пчелица, уз помоћ и других села, 1938. године почињу да раде на обнови манастира. Припремљена је опека, креч, а у 1940. години скупљан је увелико и добровољни прилог. Поново је избио рат и сви планови за обнову пали су у воду. По свршетку рата опека намењена за обнову манастира, употребљена је за зидање задружног дома у селу Велике Пчелице.¹⁵

Са радовима на обнови манастира наставља се тек 1957. године, када мештани Великих Пчелица ограђују порту. Године 1965. зидају народну трпезарију, а нешто касније и дрвену капелу над гробом „средњовековне ктиторке Дене“. Ценећи значај овог манастира, на молбу грађана Великих Пчелица, епископ шумадијски Валеријан даје 1974. године свој благослов за зидање манастирске цркве. Завод за заштиту споменика културе за локацију нове цркве одређује место поред постојећих темеља, који су тек требали да буду проучени. И радови су отпочели. Зидање је почело 1977. године.¹⁶

Рад на обнови Дењковца добија пуни интензитет доласком за епископа шумадијског Саве, који је у више наврата посетио овај манастир, увек срдечно дочекиван од народа Великих Пчелица. На апел Његовог Преосвештенства епископа Саве, који је био упућен свим црквеним општинама и манастирима широм Епархије шумадијске, да се финансијски помогне ова обнова, сви су се одазвали великодушно.¹⁷

Радовима је руководио мајстор Животије из Великих Пчелица, који се посебио истакао својим добровољним радом и материјалом на обнови манастира; радове је надгледао архитекта Радосав Прокић из Крагујевца. У међувремену из Свете Горе, из манастира Хиландара, долази јеромонах Петар за духовника манастира Денковца, који води бригу око радова на цркви.¹⁸

У јесен 1981. године нова црква манастира Денковца је засвођена и очекивало се да ће следеће године бити покривена и зидови омалтерисани. Премда је црква манастира била још увек у изградњи, народ се окупљао код њених зидова сваке недеље и празника. У недељу после Успенија пресвете Богородице (било је предвиђено да манастир буде посвећен овом празнику) 1981. године служена је први пут Света архијерејска Литургија на темељима старе цркве. Служио је Преосвећени епископ Сава, уз саслуживање неколико свештеника и једног ђакона. Певале су монахиње оближњег манастира Ралетинца и манастира Грнчарице заједно са својим игуманијама. Велики број људи је узео учешћа у овој Литургији и са пажњом саслушао проповед владике, који је ову недељу одредио за саборни дан овога краја и манастира.¹⁹

Више од десет година трајала је изградња цркве; коначно 1987. године она је довршена и покривена

ме краља Драгутина (крај XIII и почетак XIV века), а други за „турско доба“, каду су три сестре истовремено подигле Денковац, Ралетинац и Саринац.¹⁰ Овде морамо напоменути, да касније не би понављали, да се по неким предањима зидање манастира Денковца, Ралетинца и Саринца датира непосредно по Косовском боју, а по другим у време почетка османске владавине.

Напоменимо да се тврђење да је манастир Денковац манастир Северин из османских дефтера¹¹ неприхватљиво јер се споменути манастир Северин налазио у крушевачкој нахији која никад није прелазила северно од Западне Мораве, а поготово није захватала Левач. Поред тога читање О. Зиројевић имена села поред кога се Северин налазио као Денковац је погрешно. Име тог села вероватно треба читати као Витковац.¹²

Изнад манастира постоји потес које се зове „виноградски прлози“ (парлози), али је све то зарасло у шуму.¹³

Први покушај обнове овога манастира био је вероватно још крајем XIX века, јер Живко Петровић, земљорадник из Великих Пчелица, је Јевтићу тврдио „да је запамтио кад је имао шест година (а то би било 1890 године) да је у мањем конаку крај рушевина цркве манастирске живело 6-7 калуђера који су служили службу Божју на рушевинама манастирске цркве, и читали молитве болесницима на гробној плочи, која се налази у унутрашњости цркве, и да су ту многи болесници а нарочито главобољни нашли лека.“¹⁴ Није немогуће да је у неком импровизованом конаку повремено боравио по неки монах, вероватно из Каленића, али је искључено да их је било 6 до 7 јер тада ни највећи манастири у Србији

бакром. Под је израђен по узору на под из манастира Хиландара, а иконостас, певницу и целиваоницу радили су дуборесци из Крагујевца. Иконе на иконостасу радио је сликар Адонис из Грчке.²⁰

Освећење обновљеног манастира Денковца било је заказано за 6. септембар 1987. године. Многобројно свештенство и монаштво из епархије, као и оно из суседне Жичке епархије, као и приложници из ближе и даље околине, са мештанима овога краја, испунили су тога дана и цркву и порту. У 8 часова свештенство, монаштво и присутан народ дочекали су епископа Саву, да би сви заједно узели молитвено учешће у освећењу манастира Денковца. Одмах је отпочело освећење храма које је присутан народ пратио, јер су ово изузетни догађаји и доживљаји у Шумадијској епархији. Цео чин освећења Епископ је извршио на српском језику, што је још више побудило пажњу присутних. У наставку је служена Света Литургија, на којој је рукоположен у чин ђакана свршени богослов Душан Нирић. Певао је хор богослова из Београда, под управом академика др Димитрија Стефановића. За време причасног, преко озвучења присутном народу се обратио епископ Сава. Захваливши се свима приложницима, великим и малим, који су допринели да се обнови манастир Денковац, епископ је произвео јеромонаха Петра у чин игумана, а мајстора Животија, који се понајвише залагао, одликовао је архијерејском грамоматом признања. Око 12,30 часова постављена је за све хришћанска трпеза љубави, коју су припремили мештани овога краја. У току ручка епископ је још једанпут захвалио свим дародавцима који су допринели да дође до овога славља. Око 14 часова, срдечно испраћен од свих, владика Сава је напустио ову обновљену обитељ и кренуо за Крагујевац.²¹

Нови манастирски конак је саграђен 1994. године. У манастиру се од 1979. сваке године, на манастирску

славу, Успеније Пресвете Богородице, сабира многобројни народ.²² Данашња манастирска црква рађена је у моравском стилу као трихонокос са омалтерисаним и окреченим фасадама. Кров је полуобличаст, покривен бакарним лимом. На дуборезном иконостасу налазе се иконе из 1986. године. Нови конак је великих димензија и састоји се од приземља и спратног дела са четвоространим кровом.²³

Епископ шумадијски Јован је 24. Августа 2013. године освештао капелу са новоживописаним фрескама у манастирском конаку.

Манастир се налази у близини села Горње Сабанте.

напомене:

¹Оливера М. Думић, Небојша Д. Ђокић, *Мање познати манастири Шумадије Денковац, Дивостин, Ралетинац, Саринац и Св. преподобни Јов из Прекопече*, Митолошки зборник 33, Рача 2014, 545 – 566.

² Денковац се први и једини пут у документима помиње, као што ћемо даље видети 1804. или 1805. године и то као пуст.

³ „Описаније неких манастиреј в Србији находјашчихся“, у: Перовић Р., *Први српски устанак – Акта и писма на српском језику књига I (1804 – 1808)*, Београд 1978, бр. 52, 104.

⁴ То јест Дењковац како пише Милићевић.

⁵ М. Ђ. Милићевић, *Кнежевина Србија I*, Београд 1876, 182.

⁶ *Археолошки споменици и налазишта у Србији књига II*, Београд 1956, 171–172.

⁷ Архива Завода за заштиту споменика културе Крагујевац, Извештај конзерватора Драгане Милисављевић 1971. године.

⁸ *Археолошки споменици и налазишта у Србији књига II*, Београд 1956, 172.

⁹ Владан Здравковић, „Утврђени властеотски стан у Жупањевцу“, у: *Власт и моћ властеле Моравске Србије од 1365 до 1402. године*, (ед. Синиша Мишић), Крушевац 2014, ТАБЛА VI - Идеална реконструкција цркве манастира Дењковац у Великим Пчелицама код Крагујевца, 366.

¹⁰ П. Пајкић, *Опис манастира Епархије шумадијске, Српска православна Епархија шумадијска 1997*, Крагујевац 1997, 177.

¹¹ Н. Јованчевић, *Сведочанства о насељима и црквеном животу у данашњој Шумадијској епархији до XVIII века, Српска православна епархија шумадијска 1999*, Крагујевац 2000, 187.

¹² О. Зиројевић, *Цркве и манастири на подручју Пећке патријаршије до 1683. Године*, Београд 1984, 182.

¹³ М. Ђ. Милићевић, *Кнежевина Србија*, Београд 1876, 182.

¹⁴ Драгиша Јевтић, *Манастир Дењковац*, Каленић бр. 2/1979, Крагујевац 1979, 8.

¹⁵ Драгиша Јевтић, *Манастир Дењковац*, Каленић бр. 2/1979, Крагујевац 1979, 8; *Денковац поново оживео*, Каленић бр. 6/1987, Крагујевац 1987, 12.

¹⁶ Драгиша Јевтић, *Манастир Дењковац*, Каленић бр. 2/1979, Крагујевац 1979, 8; *Денковац поново оживео*, Каленић бр. 6/1987, Крагујевац 1987, 13.

¹⁷ Драгиша Јевтић, *Манастир Дењковац*, Каленић бр. 2/1979, Крагујевац 1979, 8.

¹⁸ *Денковац поново оживео*, Каленић бр. 6/1987, Крагујевац 1987, 13.

¹⁹ *Прва архијерејска литургија у манастиру Денковац*, Каленић бр. 6/1981, Крагујевац 1981, 15.

²⁰ *Денковац поново оживео*, Каленић бр. 6/1987, Крагујевац 1987, 13.

²¹ *Денковац поново оживео*, Каленић бр. 6/1987, Крагујевац 1987, 13 - 14.

²² П. Пајкић, *Опис манастира Епархије шумадијске, Српска православна Епархија шумадијска 1997*, Крагујевац 1997, 177, 179; Јованчевић Н., 2000, 186.

²³ П. Пајкић, *Опис манастира Епархије шумадијске, Српска православна Епархија шумадијска 1997*, Крагујевац 1997, 179.

АРХИМАНДРИТ ЗИНОН (ТЕОДОР)

Један од најпознатијих иконописаца нашег времена, архимандрит Зинон (Теодор) јесте „уметник који непрестано тражи, целог свог живота чини открића“. Тако је почела своју причу о стваралачком путу оца Зинова историчар уметности, признати стручњак за савремену икону, Ирина Јазикова. Предавање је одржано 13. јануара у цркви Преподобног Сергија Радоњешког, изграђеној у насељу Семхоз, на месту убиства протојереја Александра Мења (1935–1990), коју је осликао архимандрит Зинон

Овај храм И. Јазикова сматра „једним од бисера савременог црквеног градитељства“. Своју причу почела је од кратког биографског одломка. Подсетила је да се будући иконописац родио у маленом градићу у Украјини, цртао је од детињства, школовао се у Одеској сликарској школи. Не желећи да има ништа заједничко са совјетском уметношћу, 1970. године ступио је у Псковско-Печерски манастир, где је почео да слика иконе. Веома брзо послушник прима постриг и бива рукоположен у свештенички чин. Као иконописац радио је у Печорама, у Тројицко-Сергијевој лаври, у обновљеном Даниловом манастиру у Москви и другде.

Историчарка уметности се детаљно зауставила на иконостасу псковске цркве Светог првомученика Стефана, који можемо сматрати „претходником Сергијевског храма у Семхозу“. Овде, у Мирошком манастиру, отац Зинон је створио иконописачку школу, у коју су дошли да се уче сликари не само из Русије, него и из других земаља.

У овом периоду сви су били привучени дашчаним иконостасима, пожељно је да буду позлаћени, наставила је историчарка уметности. А отац Зинон је начинио иконостас од локалног сивог псковског камена, што се тада прихватало као нешто потпуно ново, неуобичајено. Међутим, овај рад се јавља као резултат ауторовог удубљивања у ранохришћанску традицију, тврди истраживач његовог стваралаштва. О овоме сведочи и лик младог Христа, који гази лава и змаја: на равенским

мозаицима VI века такође можемо видети безбрадог Христа Победитеља, а звери упућују на текст Исајијиног пророштва. „Отац Зинон увек иде корак напред – и њега увек критикују“, рекла је историчарка уметности, подсетивши да је за овај рад и стварање школе иконописа у Мирожу отац Зинон примио 1994. године државну награду.

Ирина Јазикова се не зауставља детаљно на историји забране, стављене на архимандрита Зинова од стране митрополита псковског, и на његовом прогањању из манастира, пошто је предмет њеног предавања било управо стваралаштво иконописца. Године 1996. он се обрео у сеоцету Гверстоњи (на граници Псковске области и Естоније), где је заједно с невеликом заједницом пројектовао и изградио малену цркву. Ова грађевина је критичаре такође оставила равнодушним: прекоревали су га због одсуства традиционалних „маковица-луковица“. Храм је изграђен од псковског камена по мотивима раних романских базилика, с кровом на две воде, с ниском олтарском преградом, на којој су постављене две иконе израђене у древној техници енкаустике (историчарка је приметила да је отац Зинон један од првих који је обновио ову технику). Груба фактура неомалетерисаног камена и аскетичност градитељства ове цркве изражавају дух заједнице која је живела у Гверстоњи и вршила овде богослужење по световном поретку, приметила је историчарка.

Трећи пут је псковски камен био примењен у ентеријеру цркве Преподобног Сергија Радоњешког, подигнуте у сећање на протојереја Александра Мења, који је убијен на овом месту. Као што је Ирини Јазиковај испричао иконописац, он је веома жалио што је провео

неколико година у Тројице-Сергијевој лаври, сасвим поред места живота и служења оца Александра, али се није упознао с њим. „Ја не одлазим баћушкама који су у моди”, не досећајући се да су свештеника називали „модерним” они који га нису познавали. Тек после убиства оца Александра, архимандрит Зионин га је открио преко књига, кроз познанство с његовим пријатељима и духовним чедима, и сматрао је својим дугом да створи ентеријер цркве изграђене на његовој крви. „Веома поштујем оца Александра Мења, и хтео сам да било шта урадим за цркву која је израсла на месту његове мученичке кончине”, говорио је у једном од интервјуа.

Овде је применио своја претходна открића: сиви камен за олтарску преграду доведен је из Пскова, свега шест икона у удубљењима-кијотама опајају се као „прозори у други свет”. „Христос Космократор”, који седи на небеским сферама – то је изум иконописца? Не, то је древна византијска иконографија, која се крајње ретко среће у староруском иконопису. Превидни, строги ик Богородице с Младенцем није оптерећен декоративним детаљима, постављен је лево од ниских Царских двери, направљених од црног метала са златним наставком. Отац Зионин је прави монах и зато му, сматра Јазикова, ликови преподобних нарочито успевају: с обе стране олтарску преграду завршавају Преподобни Јефрем Сиријин и Преподобни Јован Дамаскин. У медаљонима су арханђели, а камену преграду, одвојен од ње уским белокаменим појасом, крунише Деизис од девет фигура. „Савремене фреске и иконостаси често одвлаче од молитве. Овде је све литургијско и класично”, рекла је историчарка уметности, имајући у виду византијску иконописну класику.

Архимандрит Зионин никада није радио над типским пројектима – он добро осећа јединственост сваке цркве

и разрађује специјалан пројекат, у којем се архитектура органски спаја с обликовањем ентеријера и живописом, наставља историчарка уметности. Најречитији пример је осликавање Никољске саборне цркве у Бечу, коју је иконописац обавио на позив епископа Бечког

Илариона (Алфејева). Омиљени минимализам оца Зиона показује се неукусним у овом посланичком, епископском, представничком храму; иконописац се оријентисао на класичне византијске образце. У истом профињеном стилу створио је фреске у манастиру Симонопетра на Атону (како прича И. Јазикова, Грци су га потражили у Бечу и договорили да ради за њих).

Сасвим другачије решење било је нађено за доњи храм Теодоровске саборне цркве у Санкт-Петербургу, изграђеног у тристагодишњици династије Романових. Овде је отац Зионин разрадио не само ентеријер у целини, него и елементе утвари и чак одежди свештенослужитеља, које су подсећале на грчке ризе и требале да одговарају духу овог храма. Овде је много елемената који се опајају као иновација теме, која није испробана у историји црквене уметности. На пример, ниска олтарска преграда, киворија у олтару над престолом – то је

древна хришћанска традиција. Служење у таквом олтару не одваја лаике од клирика, дозвољава последњима да „на прави начин осећају одговорност пред црквеним народом”, како су признали свештеници пред историчарем уметности. У крштењском олтару отац Зионин је насликао Христа у хитону, распетог на крсту – овај лик живи у Цркви још од преиконоборачког времена.

Распеће с Христом у хитону је централни лик олтара храма-капеле Усековења главе Светог Јована Претече у Семхозе, изграђеног непосредно на оном месту где је на стацици према станици оца Александра Мења напao непознати убица са секиром. Ова грађевина улази у комплекс меморијалних здања, поред већ споменутог Сергијевског храма, али, за разлику од последњег, била је осликана од стране оца Зиона потпуно у другачијем стилу. И опет то у потпуности не личи на оно што је прихватљиво сматрати традиционалним осликавањем православних храмова, зато што се овде отац Зионин враћа оним раним слојевима традиције, где хришћанска уметност тражи нови језик, оплођујући тло античке културе духом Јеванђеља, приметилa је Јазикова. Зато нас стил осликавања олтарске преграде нагони да се сетимо фрески Помпеје. Агнец, изображен на врху, подсећа на мозаике древних римских цркви; млади Мојсије, Арон с процветалим жезлом, Исаија са свитком обучен у античку тогу... Неубичајено? Да, али, по речима историчарке уметности, у свим овим ликовима је нада у Васкрсење.

То је један од последњих великих радова архимандрита Зиона, особито уметничко виђење, којег Ирија Јазикова сматра „пророчким”. Многи његова открића на почетку подвргавају критици, а потом их прихватају и развијају други иконописци, закључује историчарка уметности.

Превео са руског Горан Дабетић

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДНЈСКОЈ

Његово преосвећенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. децембра 2019. године до 31. јануара 2020. године:

Осветити:

Крстове за храм Светог Николе у Драгоцвету, Архијерејско намесништво беличко, 5. децембра 2019. године.

Рукоположити:

Жељка Јовановића у чин ђакона 1. јануара 2020. године у храму Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу, а 3. јануара 2020. године у чин свештеника у храму Свете Петке у Крагујевцу; Милоша Никодијевића у чин ђакона 7. децембра 2019. године у храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, а 26. јануара 2020. године у чин свештеника у истом храму.

Причислити:

Јереја Жељка Јовановића братству храма Светог пророка Илије у Вранићу, Архијерејско намесништво беланичко.

Поставити:

Јерођакон Јована (Прокина), сабрата манастира Светог архангела Гаврила – Тресија на Космају на дужност намесника поменутог манастира.

Поверити у опслуживање:

Протојереју Дејану Бркићу, привременом пароху Прве кушачке парохије, упражњену ратарску парохију у Ратару, Архијерејско намесништво јасеничко;

Протојереју ставрофору Славку Јоцићу, пензионисаном пароху јагодинском, упражњену Трећу јагодинску парохију при храму Свете Пекте у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Поделити благослов за упис на постдипломске студије на Католичком богословском факултету Универзитета у Бечу:

Данијелу Цвјетковићу.

Пензионисати:

Протонамесника Мирољуба Станковића, привременог пароха ратарске парохије у Ратару, Архијерејско намесништво јасеничко;

Протојереја ставрофора Славка Јоцића, привременог пароха Треће јагодинске парохије при храму Свете Пекте у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Упокојио се у Господу:

Протојереј ставрофор Радован Ракић, пензионисани парох јагодински, Архијерејско намесништво беличко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. децембра 2019. године до 31. јануара 2020. године

ДЕЦЕМБАР 2019:

1. децембар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Јагодини; вероучитеља Бојана Тодоровића рукопродисео у чтеца.

2. децембар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. децембар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица; Рад и приједи у Епархијској канцеларији; Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

4. децембар 2019 – Ваведење:

Служио Литургију у манастиру Каленићу и пререзао славски колач поводом славе манастирске цркве; Служио опело у Тополи Љубомиру Стаматовићу, оцу Будимира Стаматовића, члана Епархијског савета.

5. децембар 2019:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Рад и приједи у Епархијској канцеларији; Посетио цркву Светог великомученика Георгија у Мијатовцу и утврдио распоред црквеног живописа; Освештао три крста за цркву Светог Николаја Мирликијског у Драгоцвету.

6. децембар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

7. децембар 2019:

Служио Литургију у цркви Преображења Господњег у Смедеревској Паланци; вероучитеља Милоша Никодијевића рукоположио у чин ђакона; На гробљу у Смедеревској Паланци одредио место за постављање великог крста.

8. децембар 2019 – Свештеномученик Климент:

Служио Литургију у Богородичиној цркви у Тополи и пререзао славски колач;

Посетио свештеника Александра Сенића поводом крсне славе.

9. децембар 2019 – Преподобни Алимпије Столпник:
Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Презекао славски колач на Медицинском факултету у Крагујевцу;
Посетио протојереја ставрофора др Зорана Крстића поводом крсне славе.

10. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

11. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Присуствовао отварању галерије-легата вајара Николе Коке Јанковића у Крагујевцу.

12. децембар 2019:
Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

13. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Чудотворне иконе Богородице Тројеруице у Малим Пчелицама;
Посетио породицу Карађорђевић у Белом двору поводом крсне славе.

14. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у Смедеревској Паланци; Борислава Јелића одликовао орденом Новомученика Крагујевачких првог степена;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

15. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Светог архангела Михаила у Бељини;
Посетио Сибницу ради надгледања радова на изградњи манастирске цркве;
Посетио манастир Тресије и оболелог игумана Јована.

16. децембар 2019:
Присуствовао у Риму одбрани докторске дисертације Милосава Ђоковића.

17. децембар 2019:
Посетио Архив у Ватикану.

18. децембар 2019:
У Руском дому у Београду учествовао у раду Одбора за завршетак храма Светог Саве у Београду.

19. децембар – Никољдан:
Служио Литургију у манастиру Грнчарици и презекао славски колач поводом славе манастирске цркве;
Посетио Његово преосвештенство Господина Арсеније, Епископа нишког, поводом крсне славе;
Посетио породицу Арсенијевић у Винчи поводом крсне славе.

20. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

21. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу;
Посетио цркву Светог Јоаникија у изградњи у болничком кругу у Аранђеловцу.

22. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром.

23. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио Зорана и Снежану Томић у Београду поводом крсне славе;
Рад у Патријаршији СПЦ.

24. децембар 2019:
Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ;
Председавао Синодској комисији за полагање испита административних службеника.

25. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

26. децембар 2019:
Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

27. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
На Учитељском факултету у Јагодини отворио изложбу старих рукописних и штампаних књига из цркава Беличког архијерејског намесништва.

28. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Покрова Пресвете Богородице у Вреоцима;
У цркви Светог архангела Гаврила у Шопићу утврдио распоред црквеног живописа;
Посетио манастир Светог великомученика Георгија у Ћелијама ради надгледања текућих радова;
Посетио цркву Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу.

29. децембар 2019:
Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Освештао у Младеновцу споменик деспоту Стефану Лазаревићу, рад вајара Владимира Каравелића;
Посетио Природно-математички факултет у Крагујевцу и присуствовао концерту хора Светосавске цркве на Аеродрому поводом десетогодишњице постојања.

30. децембар 2019:
Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

31. децембар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

ЈАНУАР 2020:

1. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница; Рукоположио Жељка Јовановића у чин ђакон;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

2. јануар 2020 – Свети Игњатије Богоносац:

Саслуживао на Литургији у Светотројичкој цркви у Врању и посетио Његово преосвештенство Господина Пахомија, Епископа врањског.

3. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; рукоположио ђакон Жељка Јовановића у чин презвитера;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио у Старој јагодинској цркви опело проти Радовану Ракићу.

4. јануар 2020:

Учествовао у раду Светог архијерејског синода са епископима из Црне Горе.

5. јануар 2020:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу и молебан са литијом за очување светиња у Црној Гори.

6. јануар 2020 – Бадњи дан:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Рад у Канцеларији;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу и освештао бадњак.

7. јануар 2020 – Божић:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Освештао чесницу у центру Крагујевца.

8. јануар 2020 – Сабор Пресвете Богородице:

Служио Литургију у цркви Светог Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;

Крстио у Саборној цркви у Крагујевцу Анастасију, кћерку свештеника Дејана Марковића.

9. јануар 2020 – Свети првомученик Стефан:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Посетио протојереја ставрофора Милића Марковића поводом крсне славе.

10. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Присуствовао на Медицинском факултету одбрани докторске дисертације чтеца Марка Петровића, неурохирурга.

11. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Светог архангела Гаврила у Шопићу и на састанку са архијерејским намесницима утврдио распоред архијерејских канонских посета;

Посетио манастир Светог великомученика Георгија у Ћелијама и са грађевинским стручњацима разматрао пројекат изградње манастирског конака.

12. јануар 2020:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

13. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Одржао испит за свештенике из црквеног појања;

Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

14. јануар 2020 – Обрезање Господње, Свети Василије Велики:

Служио Литургију у цркви Светог Василија Великог у Маршићу и пререзао славски колач поводом црквене славе.

15. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. јануар 2020:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

17. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

18. јануар 2020:

Служио Литургију и Велико водоосвећење у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

19. јануар 2020 – Богојављење:

Служио Литургију и Велико водоосвећење у Саборној цркви у Крагујевцу.

20. јануар 2020 – Сабор Светог Јована Крститеља:

Служио Литургију у парклису Владичанског двора и прере-
зао славски колач повдом славе овог храма;
Посетио Његово високопреосвештенство Господина
Порфирија, Митрополита загребачко-љубљанског, поводом
крсне славе.

21. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Светог Димитрија у Крагујевцу
– Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио др Рада Николића поводом крсне славе.

22. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у
Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

23. јануар 2020:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
У Јагодини учествовао на јавном представљању књига о про-
ти Љубисаву Поповићу и говорио о његовој књизи *О Багрда-
ну и Багрданцима*.

24. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Вино-
гради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио Његово преосвештенство Господина Милутина,
Епископа ваљевског, са сарадницима;
Посетио манастир Благовештење и оболелу монахињу
Марију.

25. јануар 2020:

Служио Литургију у манастиру Каленићу и пререзао слав-
ски колач поводом празника Чудотворне иконе Богородице
Млекопитатељнице; крстио Марију, кћерку вероучитеља
Александра Цветковића; освештао икону Светог Нектарија
Егинског, поклон породице Симић из Варварина;
Предводио Светосавску свиту у Аранђеловцу.

26. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Преображења Господњег у
Смедеревској Паланци и у чин презвитера рукоположио
ђакон Милоша Николијевића којег поставио за пароха у Ра-
тарима;
Служио бденије у цркви Свете Петке у Јагодини и учество-
вао на Светосавској академији у јагодинском позоришту.

27. јануар 2020 – Свети Сава:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и прере-
зао славски колач;
Пререзао славске колаче у крагујевачким школама: Првој
и Другој гимназији, Основној школи *Ђура Јакшић*, *Вук
Караџић*, школи *Вукашин Марковић*, школи *Свети Сава*, у
Културно-уметничком друштву *Абрашевић*;
Присуствовао Светосавској академији у Народном позориш-
ту у Београду.

28. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Светог Пантелејмона у Крагујевцу
– Станово и освештао Основну школу у Станову са кабине-
том за веронауку.

29. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у
Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Рад у Патријаршији СПЦ.

30. јануар 2020:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Све-
тог архијерејског синода СПЦ којој су присуствовали епи-
скопи из Црне Горе;
Посетио са Његовом светошћу Господином Иринејем,
патријархом српским и члановима Синода, амбасадора Репу-
блике Грчке у Београду.

31. јануар 2020:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Вино-
гради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

ДЕЧИЈА СТРАНА

„КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УБИ У ЊЕГА”

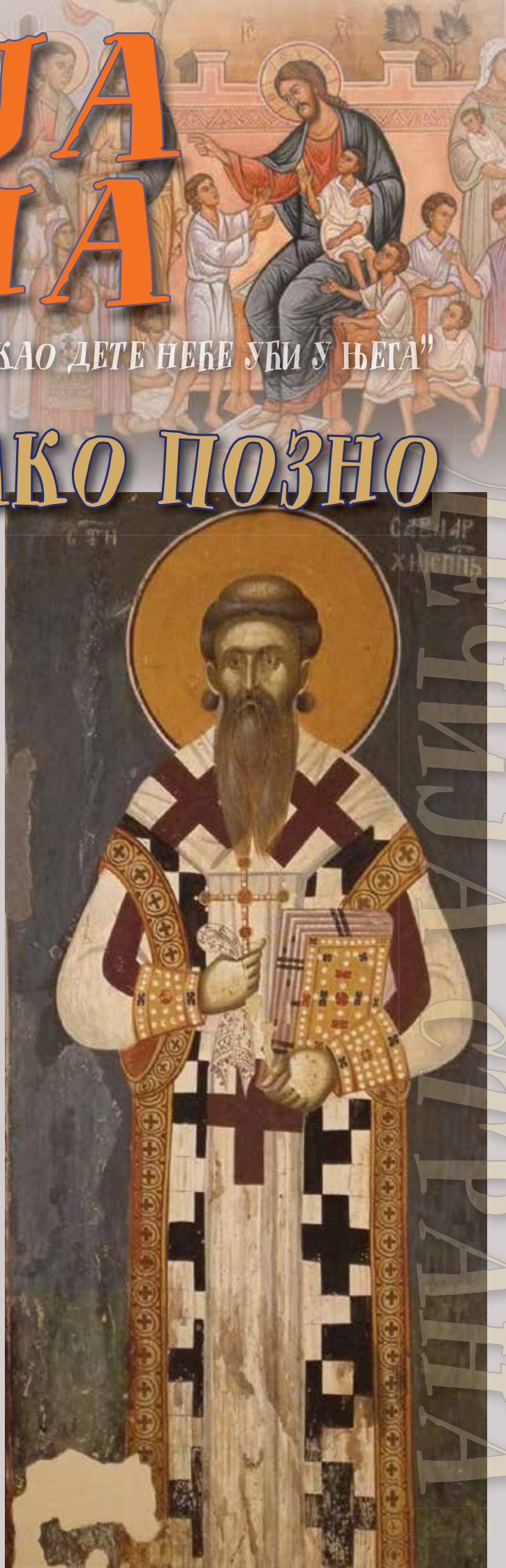
КО УДАРА ТАКО ПОЗНО

Ко удара тако позно у дубини ноћног мира
на капији затвореној светогорског манастира?
„Већ је прошло давно вече, и нема се поноћ хвата,
седи оци, калуђери, отвор`те ми тешка врата.
Светлости ми душа хоће, а одмора слабе ноге,
клонуло је моје тело, уморне су моје ноге -
ал` је крепка воља моја, што ме ноћас вама води,
да посветим живот роду, отаџбини и слободи.
Презрео сам царске дворе, царску круну и порфиру,
и сад, ево, светлост тражим у скромноме манастиру.
Отвор`те ми, часни оци, манастирска тешка врата
и примите царског сина ко најмлађег свога брата“.

Зашкрипаше тешка врата, а над њима сова прну
и с крештањем разви крила и склони се у ноћ црну.
А на прагу храма светог, где се Божје име слави,
са буктињом упаљеном, настојник се отац јави.
Он буктињу горе диже, изнад своје главе свете,
и угледа, чудећи се, безазлено босо дете.
Високо му бледо чело, помршене густе власи,
али чело узвишено божанствена мудрост краси.
За руку га старац узе, пољуби му чело бледо,
а кроз сузе прошапута: „Примамо те, мило чедо“.

Векови су прохујали од чудесне оне ноћи,
векови су прохујали и многи ће јоште проћи.
Ал` то дете јоште живи, јер његова живи слава,
јер то дете беше Растко, син Немањин – Свети Сава.

Војислав Илић, 1889.

СВЕТОСАВСКА СВИТА У АРАНЂЕЛОВЦУ

Већ тринаест година за редом, Основна школа „Свети Сава“ из Аранђеловца на посебан и интересантан начин обележава своју школску славу – првог српског архиепископа Светог Саву. Сви ученици ове школе, заједно са учитељима и настав-

Више од петсто ученика учествује у овој јединственој литији и у костимима витезова и са упаљеним бакљама, уз појање химне Светом Сави, пролазе главном аранђеловачком улицом идући ка парку Буковичке бање, до отворене сцене, где је средиште овог несвакидашњег догађаја.

И ове године окупљене је пре свих поздравио директор Основне школе „Свети Сава“, а потом се присутнима обратио и Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, рекавши да га је, док смо ишли у литији кроз град, највише обрадовало што види велики број деце која су духовна деца Светог Саве. Владика нас је позвао да се угледамо на Светог Саву и поручио да први српски архиепископ треба да буде путовођа и узор свима нама. Свети Сава нам показује како треба да се понашамо, како треба да учимо и како треба да живимо. Потребно је да као и он имамо љубав према Богу, љубав према себи и љубав према другима. Ако се наша деца буду угледала на Светог Саву, онда ће са сигурношћу на прави начин преузети бремене старијих и исправно га носити.

Покровитељ „Светосавске свите“ је Општина Аранђеловац, а годинама уназад се организује уз подршку Коњичког клуба из Аранђеловца и Витешког удружења „Свибор“.

ницима, а на челу са директором школе Зораном Радовановићем и вероучитељем Војином Милосављевићем, припремају и у сусрет празнику Светог Саве изводе такозвану „Светосавску свиту“.

ДЕЧИЈА СТРАНА

ПРОВЕРИ СВОЈЕ ЗНАЊЕ

1. Ко је био први српски архиепископ?

- A) Свети Симеон
- B) Свети Сава
- B) Свети Стефан

2. Које године је Српска Православна Црква Стекла независност (аутокефалност)?

- A) 1219
- B) 1319
- B) 1419

3. У ком граду је Свети Сава од Васељенског патријарха добио аутокефалност за српску Цркву?

- A) У Цариграду
- B) У Никеји
- B) У Атини

4. Како се звао први српски краљ из лозе Немањића?

- A) Стефан Првовенчани
- B) Стефан Немања
- B) Милутин Немањић

5. У ком манастиру је замонашен Свети Сава?

- A) У Хиландару
- B) У Студеници
- B) У Русику

6. Како се по монашењу звао Стефан Немања?

- A) Симеон
- B) Серафим
- B) Софроније

7. Како су се звала браћа Светог Саве?

- A) Стефан и Вукан
- B) Козма и Дамјан
- B) Милош и Милан

8. Које је име на монашењу добио Стефан Првовенчани?

- A) Јован
- B) Сергије
- B) Симон

9. У ком манастиру је крунисан први српски краљ из лозе Немањића?

- A) У Студеници
- B) У Жичи
- B) На Острогу

10. Ком празнику је посвећен манастир Хиландар?

- A) Ваведењу Пресвете Богородице
- B) Благовестима
- B) Успењу Пресвете Богородице

РЕШЕЊА:

1. B, 2. A, 3. B, 4. A, 5. B, 6. A, 7. A, 8. B, 9. B, 10. A.

СВЕТОСАВСКИ КОНЦЕРТ У ЈАГОДИНИ

Дана 22. јануара, у просторијама ОШ „Горан Остојић“, одржан је први ревијални Светосавски концерт ученика основних школа у Јагодини. Од ове године, у договору са Школском управом, намесништвом беличким и директорима основних школа, одлучено је да се одржава ревијални Светосавски концерт, за разлику од претходних година када је постојало такмичење у певању поводом Светог Саве.

Ове године, као учесници Светосавског концерта, пријавиле су се ОШ „Горан Остојић“ (Јагодина), ОШ „Милан Мијалковић“ (Јагодина), ОШ „Рада Миљковић“ (Јагодина), ОШ „Бошко Ђуричић“ (Јагодина), ОШ „17. Октобар“ (Јагодина), ОШ „Радислав Никчевић“ (Мајур), ОШ „Вук Караџић“ (Глоговац), ОШ „Љубиша Урошевић“ (Рибаре), ЕГШ „Никола Тесла“ (Јагодина) као и музичка школа „Владимир Ђорђевић“ (Јагодина). Нумере за овај Светосавски концерт припремали су наставници музичке културе заједно са својим вероучитељима.

Након последње нумере, сви учесници ревијалног Светосавског концерта изашли су на бину и заједно са публиком отпевали Химну Светом Сави.

Светосавски концерт организовали су и реализовали вероучитељи беличког намесништва, наставници музичке културе уз свесрдну помоћ Школске управе и директора основних школа. Овај концерт је део целокупног културно-уметничко-духовног програма поводом прослављања Светог Саве, који обухвата низ активности током Светосавске недеље.

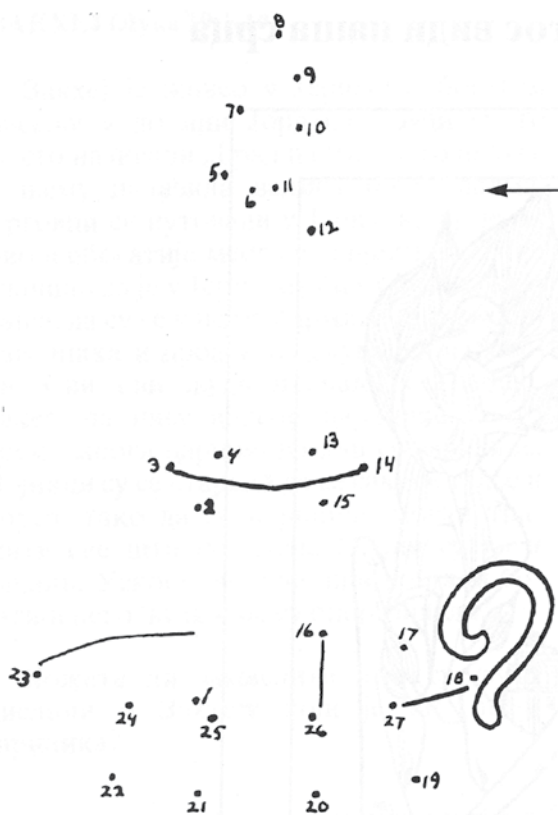
Младен Алексић, вероучитељ

СПАЈАЈ ТАЧКЕ И НАЦРТАЈЕШ
СЛИКЕ КОЈЕ ИДУ УЗ ОВЕ
БИБЛИЈСКЕ ПРИЧЕ.

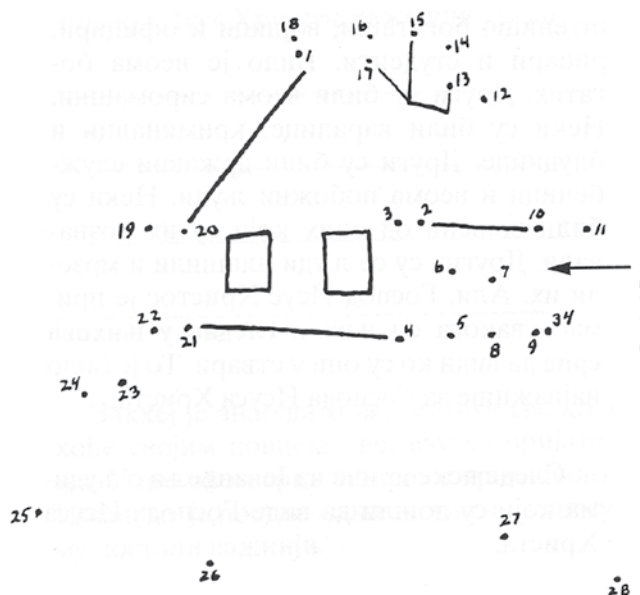
← ВАША СВЕТОСТ

Прочитај прво: Матеј, глава 5,
стихови 13-16

НАЈЛЕПШЕ ОДЕЛО →

Прво прочитај: Матеј, глава 6,
стихови 25-33

← ДОБАР ТЕМЕЉ

Прво прочитај: Матеј, глава 7,
стихови 24-28

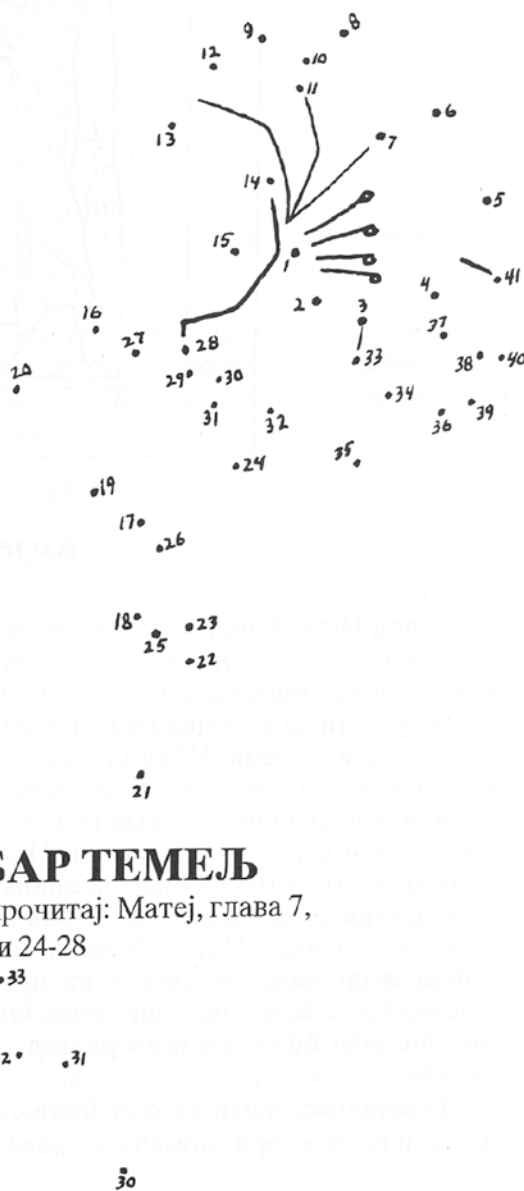

фото репортажа

Друга крагујевачка гимназија

ОШ "Кнез Сима Марковић" Барајево, одељење у Бањевцу

ОШ "Свети Сава" Врхњаци Црљина

Манастир св.Стефан, Сави

Прослава Светог Саве у Епархији шумадијској

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

н о в а и з д а њ а

Бертран Вержели

ИСКУШЕЊЕ ЧОВЕКО-БОГА

Каленик

Василије Каљакманис

БОГОСЛОВСКИ ТОКОВИ У ВРЕМЕ ТУРСКЕ ВЛАДАВИНЕ

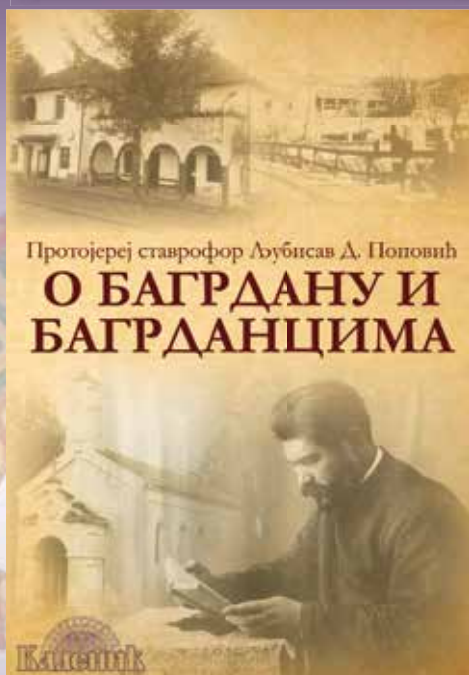
Каленик

ПРОПОВЕДНИК ВЕРЕ И НАДЕ У ГОСПОДА

ПРОТА ЖИВОМИР МИЛОВАНОВИЋ ЖОЛЕ

Свака просветна или просветна мисла
обичај је свештенова. Мисао и проповед
бога је свештенова. Свака мисао
бога је свештенова. Мисао и проповед
бога је свештенова. Мисао и проповед
бога је свештенова.

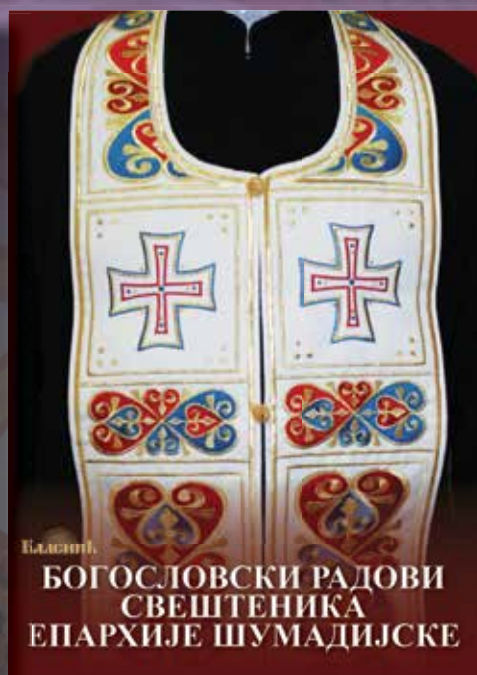
Протојереј ставрофор Љубисав Д. Поповић О БАГРДАНУ И БАГРДАНЦИМА

Каленик

Тасон д'Анжон Чарлс
Протојереј Миломир Томоровић
САУЖЕЊЕ И СВЕДОЧЕЊЕ ПРОТОЈЕРЕЈА
ЉУБИСАВА Д. ПОПОВИЋА (1881-1966)

Каленик

Каленик

БОГОСЛОВСКИ РАДОВИ СВЕШТЕНИКА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

www.eparhija.com